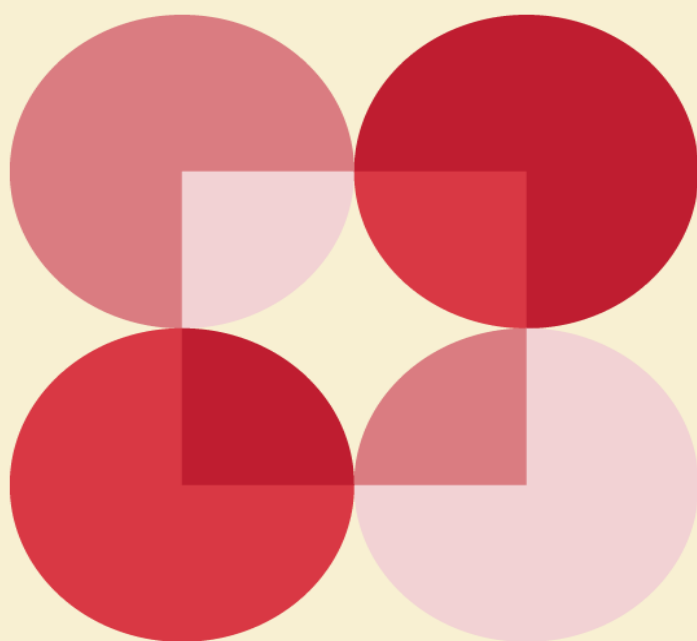

Kvalitet i anbringelse på børne- og ungehjem

En vidensafdækning

Katrine Iversen, Asger Graa Andreasen, Emma Hoff Søegaard, Marianne Schøler
Kollin, Rikke Fuglsang Olsen, Anne-Kirstine Mølholt og Tea Torbenfeldt Bengtsson

VIVE

*Kvalitet i anbringelse på børne- og ungehjem
– En vidensafdækning*

© VIVE og forfatterne, 2026

e-ISBN: 978-87-7582-619-3

Projekt: 303181

Finansiering: VIVE

VIVE

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11

1052 København K

www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

VIVE støtter FN's verdensmål og angiver her, hvilket eller hvilke verdensmål der knytter sig til publikationen.

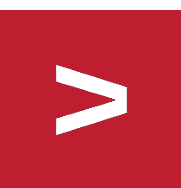
Forord

Anbringelse af børn og unge på børne- og ungehjem er en af samfundets mest indgribende sociale indsatser, der kan iværksættes over for børn, unge og deres familier. Når børn og unge anbringes uden for hjemmet, stiller det derfor høje krav til kvaliteten af indsatsen.

Der mangler imidlertid fortsat systematisk viden om den kvalitet, børn og unge møder under deres anbringelse på børne- og ungehjem, samt et solidt vidensgrundlag for, hvad der konkret udgør kvalitet i anbringelsen. På den baggrund er undersøgelsen 'Kvalitet i anbringelse på børne- og ungehjem' iværksat. Undersøgelsen afdækker, med udgangspunkt i 'barnets bedste', viden om kvalitet på børne- og ungehjem. Hensigten med dette er at etablere et vidensfundament for udvikling af kvalitet for at sikre børn og unge den bedst mulige hverdag og opvækst under anbringelsen.

Arbejdet med rapporten er finansieret af VIVEs midler til forskning og analyser inden for Økonomi- og Indenrigsministeriets særlige strategiske temaer.

Carsten Strømbæk Pedersen
Forsknings- og analysechef
for VIVE Uddannelse, Børn og Unge

Indholdsfortegnelse

Hovedresultater	6
Afrapportering	12
1 Indledning	13
1.1 Undersøgellesdesign	15
2 Rammer for børne- og ungehjem i Danmark	16
2.1 Udviklingen på anbringelsesområdet	17
2.2 Målgruppen for børne- og ungehjem	18
2.3 Lovgivningsmæssige rammer	21
2.4 Tilsyn	22
2.5 Ejerformer og drift	24
2.6 Matching	26
2.7 Rammer og vilkårs betydning for kvalitet	26
3 Afdækning af kvalitetsmodeller	28
3.1 Kvalitet – et værdibaseret begreb	28
3.2 Kvalitetsdimensioner: Struktur, proces og resultat	30
3.3 Modeller til måling af kvalitet	33
3.4 Centrale fund fra afdækningen af kvalitetsmodeller	42
4 Litteraturkortlægning	44
4.1 Strukturel kvalitet	45
4.2 Proceskvalitet	54
4.3 Resultatkvalitet	72
4.4 Centrale fund fra litteraturkortlægningen	76
5 Datakortlægning	78
5.1 Data og analysemuligheder	79
5.2 Centrale fund fra datakortlægningen	92

6	Konklusion	94
7	Litteratur	98
	Dokumentation	110
8	Undersøgelsens anvendte metoder	111
8.1	Litteraturkortlægningen	111
8.2	Modelkortlægningen	118
8.3	Metode for kortlægning af kvantitative datakilder	118
	Bilag 1 Beskrivelser af kvalitetsmodeller	125
	GCQSA: Group Care Quality Standards Assessment	125
	Dansk kvalitetsmodel	126
	SIP: Det Sociale Indikatorprojekt	129

Hovedresultater

Anbringelse på børne- og ungehjem er en af de mest indgribende indsatser i det sociale arbejde og iværksættes, når et barns eller en ungs trivsel, udvikling eller sikkerhed ikke kan sikres i den biologiske familie. Formålet med anbringelsen er både at beskytte barnet mod yderligere omsorgssvigt og samtidig skabe rammer, der understøtter trivsel, udvikling og deltagelse i samfundet.

Tidligere forskning viser, at kvaliteten af anbringelsen har stor betydning for børn og unges livschancer, herunder mulighederne for stabile skole- og uddannelsesforløb samt en god overgang til voksenlivet. Omvendt er mangelfulde eller ustabile anbringelser forbundet med øget risiko for psykiske vanskeligheder, marginalisering og gentagne sociale indsatser senere i livet.

Gentagne undersøgelser, tilsynssager og offentlig debat har i flere tilfælde påvist betydelige mangler i anbringelsespraksis, herunder utilstrækkelig omsorg, mangelfuld faglighed og begrænset inddragelse af børn, unge og forældre. Kritik fra bl.a. Rigsrevisionen og Ankestyrelsen har bidraget til debat om, at anbringelse ikke automatisk er en garanti for beskyttelse og trivsel. Kritikken har udgjort en del af afsættet for den politiske reformdagsorden Børnene Først, som bl.a. har fokus på at styrke kvaliteten i anbringelser.

Selvom det politisk er en klar ambition, at kvalitet i anbringelser skal sikres og styrkes, mangler der systematisk viden om, hvad kvalitet i anbringelser konkret er, og hvordan den kan vurderes og udvikles. På den baggrund har VIVE iværksat undersøgelsen 'Kvalitet i anbringelse på børne- og ungehjem'.

Undersøgelsen har til formål at samle og systematisere eksisterende viden om, hvad

der kendetegner kvalitet på børne- og ungehjem, herunder hvilke tilgange, metoder og datakilder der kan anvendes til at vurdere og udvikle kvaliteten. Undersøgelsen anlægger et litteraturbaseret, børnecentreret perspektiv med fokus på, hvad der understøtter barnets bedste, og søger at etablere et fælles vidensgrundlag, der kan bidrage til det videre arbejde med at styrke kvaliteten på børne- og ungehjem og dermed børn og unges vilkår under en anbringelse.

Fakta om undersøgelsen

Undersøgelsen består af tre dele:

- En afdækning af kvalitetsmodeller
- En litteraturkortlægning
- En datakortlægning

Undersøgelsen måler således ikke den aktuelle kvalitet på danske børne- og ungehjem og undersøger heller ikke kausale sammenhænge mellem bestemte kvalitetsforhold og børn og unges udvikling. Den sammenfatter og systematiserer derimod eksisterende viden og identificerer relevante datakilder og perspektiver, som kan danne afsæt for det videre arbejde med at vurdere og udvikle kvaliteten på området.

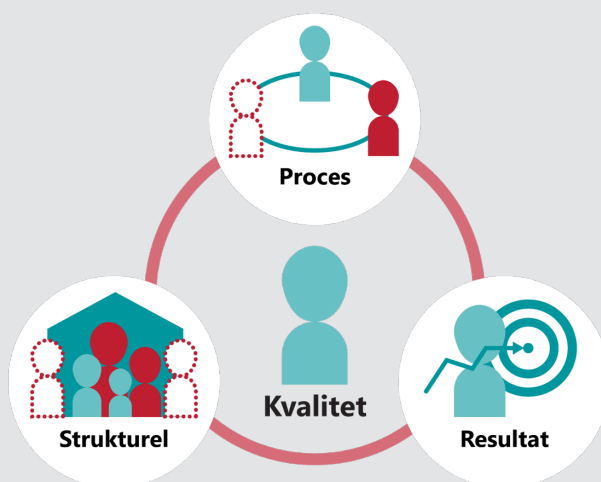
Som grundlag for udviklingen af en vidensbaseret forståelsesramme for kvalitet i anbringelse på børne- og ungehjem er der i regi af undersøgelsen gennemført en vidensafdækning i tre dele, nærmere bestemt i form af henholdsvis en afdækning af kvalitetsmodeller, en litteraturkortlægning og en datakortlægning. I det følgende skitseres hovedfundene for hver af undersøgelsens tre dele samt hovedfundene i den samlede konklusion.

Ingen af de gennemgåede modeller kan stå alene

Afdækningen af tilgange til at vurdere kvalitet viser, at kvalitet er et værdibaseret begreb, der afhænger af, hvad der tillægges værdi. Hvad der tillægges værdi afhænger igen af konteksten og af, om der anlægges henholdsvis et fagprofessionelt, et samfundsmæssigt eller et individuelt (modtager)perspektiv.

Afdækningen viser, at en tredeling mellem struktur-, proces- og resultat kvalitet udgør en anvendelig ramme for at forstå og vurdere kvalitet på børne- og ungehjem. *Struktur* kvalitet handler fx om normeringer, kompetencer og fysiske rammer. *Proces* kvalitet handler om den konkrete faglige og relationelle praksis i mødet mellem personale og børn og unge. *Resultat* kvalitet handler om indsatsens betydning for børnene og de unges trivsel, udvikling og livsmuligheder.

Tredeling mellem strukturel, proces- og resultatkvalitet

Strukturel kvalitet

Temaer:

- Fysiske rammer
- Beboersammensætning og -udskiftning
- Medarbejdernes formelle kompetencer
- Personalets normering og udskiftning.

Proceskvalitet

Temaer:

- Pædagogiske tilgange
- Relationer mellem personale og børn og unge
- Relationer mellem børn og unge på hjemmene
- Relationer og deltagelse uden for hjemmene.

Resultatkvalitet

Temaer:

- Udviklings- og livsforløbsrelaterede resultater
- Hverdags- og oplevelsesrelaterede resultater.

Kilde: VIVE.

Selvom kvalitetsbegrebet er normativt og kontekstafhængigt, viser afdækningen af internationale kvalitetsmodeller, at der er relativt bred konsensus om, hvad der udgør god kvalitet på børne- og ungehjem. Afdækningen viser dog samtidig, at de hidtidige modeller i en international kontekst er kendetegnet ved en relativt begrænset udbredelse og anvendelse, hvilket formentlig skyldes en mangelfuld inddragelse af børnene og de unges perspektiv, manglende anvendelighed i praksis og en mangel på metodiske test af, hvorvidt de rent faktisk måler kvalitet.

De samme kritikpunkter kan i vid udstrækning også rettes mod de tidligere og nuværende danske kvalitetsmodeller. Afdækningen af danske kvalitetsmodeller viser således, at der for nuværende i en dansk kontekst ikke findes en egentlig kvalitets-

model, der kan anvendes til kvalitetsvurdering af og kvalitetsudvikling på børne- og ungehjem.

Afdækningen af erfaringerne med internationale og nationale kvalitetsmodeller viser, at arbejdet med at vurdere og udvikle kvalitet på børne- og ungehjem i Danmark med fordel kan sigte mod:

- At inddrage data fra forskellige perspektiver – herunder særligt børnene og de unge selv
- At belyse alle tre dimensioner af kvalitet – struktur-, proces- og resultatkvalitet
- At tage afsæt i forskning med kvalificering i praksis
- At sikre balance mellem en nuanceret og robust måling af kvalitet og en anvendelighed i praksis.

Betydningen af forskellige kvalitetsforhold er ikke altid entydig

Litteraturkortlægningen identificerer og syntetiserer eksisterende forskningsviden om, hvad der kendetegner kvalitet på børne- og ungehjem. Litteraturkortlægningen etablerer således et vidensbaseret overblik over og forståelse af forskellige forhold med betydning for kvalitet i anbringelse på børne- og ungehjem. I relation til hver af de tre kvalitetsdimensioner viser kortlægningen følgende:

Når det gælder de *strukturelle* forhold, peger litteraturen forholdsvis konsistent på, at tilstrækkelig normering, stabilitet i personale og børne- og ungegruppen samt små, overskuelige enheder er generelt positivt relateret til god kvalitet, mens stor udskiftning samt store og heterogent sammensatte enheder omvendt er negativt forbundet med kvalitet.

Andre *strukturelle* forhold er mere kontekstafhængige og kan have både positiv og negativ betydning. Egne værelser og privatliv kan på den ene side understøtte en følelse af tryghed og sikkerhed, men kan på den anden side også føre til en følelse af isolation og forladthed. Her betinges de strukturelle forholds betydning for kvalitet af børnene og de unges konkrete behov og af den pædagogiske praksis.

Når det gælder den *processuelle* kvalitet, viser kortlægningen, at den i høj grad er relationel og situeret og formes i den daglige interaktion på børne- og ungehjemmene. Kortlægningen viser, at det er vigtigt, at de voksne opleves at have professionel

dømmekraft og agerer forudsigeligt, støttende, inddragende, omsorgsfuldt, respektfuldt, anerkendende og autentisk. Men det er forskelligt, hvor nær en relation børnene og de unge hver især har brug for. Kortlægningen peger samtidig på, at støtte til at bevare relationer til familie, venner og øvrige netværk samt deltagelse i aktiviteter uden for børne- og ungehjemmet er centrale elementer i et godt anbringelsesforløb. På samme måde viser kortlægningen, at regler og rutiner på den ene side skal være konsistente og forudsigelige for at skabe tryghed. På den anden side giver fleksibilitet i regler mulighed for reel inddragelse og sikrer, at de opleves meningsfulde.

Resultat kvalitet er den mindst belyste kvalitetsdimension, og der mangler generelt viden om sammenhængen mellem kvalitet i anbringelse og børnene og de unges langsigtede udvikling og livsforløb.

Samlet peger litteraturkortlægningen på, at den eksisterende viden giver et solidt udgangspunkt for at forstå kvalitet på børne- og ungehjem, men også at der fortsat er væsentlige mangler i viden. Særligt er der behov for mere systematisk forskning i samspillet mellem strukturelle og processuelle forhold i forskellige kontekster og betydningen heraf for resultater for børnene og de unge over tid.

Der ligger et uudnyttet potentiale i eksisterende data

Med datakortlægningen er der etableret et overblik over eksisterende kvantitative datakilder på anbringelsesområdet, som kan belyse kvalitet i anbringelse på børne- og ungehjem. Datakortlægningen viser, at der allerede findes både spørgeskema- og registerdata, som kan anvendes til at undersøge kvalitet på børne- og ungehjem – særligt de strukturelle forhold. Samtidig peger kortlægningen på et betydeligt, men endnu kun delvist udnyttet datapotentiale i forhold til at udvikle og afprøve kvantitative indikatorer for kvalitet. Registerdata rummer et betydeligt analysepotentiale for at belyse strukturelle forhold og koble disse til børn og unges forløb, mens datagrundlaget for mere processuelle og relationelle forhold er mere begrænset. Det er imidlertid ikke undersøgt, om de identificerede variable har tilstrækkelig validitet og reliabilitet til at fungere som indikatorer for kvalitet.

Kortlægningen viser samlet set, at eksisterende data kan bidrage til en mere systematisk og vidensunderstøttet kvalitetsudvikling, men at data ikke kan stå alene i vurderingen af kvalitet på børne- og ungehjem.

Konklusion

Samlet set viser undersøgelsen, at kvalitet i anbringelser på børne- og ungehjem er et komplekst, relationelt og flerdimensionelt fænomen, som ikke kan reduceres til enkelte indikatorer eller standardiserede kvalitetsmål. Kvalitet opstår i samspillet mellem de strukturelle rammer, den faglige og pædagogiske praksis samt de resultater, indsatsen skaber for børnene og de unge. Samtidig understreges betydningen af et børnenecentreret perspektiv, hvor kvalitet vurderes ud fra, i hvilken grad anbringelsen understøtter barnets bedste i form af trivsel, tryghed, stabile relationer, inddragelse, udvikling og fremtidige livschancer.

Undersøgelsen peger på, at solide strukturelle rammer – såsom stabile og kompetente medarbejdere, organisatorisk kontinuitet og tilstrækkelige ressourcer – er et vigtigt fundament for kvalitet, men at kvalitet i høj grad skabes gennem det daglige relationsarbejde og den professionelle dømmekraft i mødet med det enkelte barn eller den enkelte unge. Kvalitet afhænger således af fagligt begrundede og situationsafhængige vurderinger, hvilket understreger betydningen af professionel dømmekraft og refleksion.

Undersøgelsen viser også, at børn og unges egne perspektiver fortsat er utilstrækkeligt repræsenteret i både forskning og eksisterende data, selvom deres erfaringer er centrale for at forstå kvalitet i praksis. Samtidig peger datakortlægningen på, at der allerede eksisterer et betydeligt, men underudnyttet, datagrundlag, som kan bidrage til en mere systematisk forståelse af sammenhængen mellem kvalitet, trivsel og udviklingsresultater.

Perspektivering til det videre arbejde

Undersøgelsen peger på, at der eksisterer et betydeligt teoretisk, empirisk og data-mæssigt grundlag for at udvikle en mere systematisk forståelse af kvalitet på børne- og ungehjem i Danmark. Fremadrettet er det derfor oplagt at anvende de eksisterende datakilder til at undersøge sammenhænge mellem strukturel og processuel kvalitet samt resultater relateret til børn og unges trivsel og udvikling. Dette vil kunne bidrage til at styrke den empiriske forståelse af, hvilke generelle forhold der understøtter kvalitet, og dermed kunne kvalificere arbejdet med kvalitetsudvikling. Samtidig vil vidensfundamentet kunne styrkes betydeligt gennem systematisk vidensudvikling i praksis på børne- og ungehjem samt gennem udviklingen af en fælles konceptualisering af kvalitetsdimensioner på tværs af børne- og ungehjem.

> **Afrapportering**

1 Indledning

Anbringelse af børn og unge på børne- og ungehjem er en af de mest indgribende indsatser i det sociale arbejde og bør derfor alene iværksættes, når børn eller unges trivsel, udvikling eller sikkerhed ikke kan sikres i deres biologiske familie. Intentionen med en anbringelse er grundlæggende at beskytte barnet eller den unge mod yderligere omsorgssvigt eller skade og samtidig etablere rammer, der understøtter barnets eller den unges trivsel, udvikling og mulighed for aktiv deltagelse i samfundet.

Kvaliteten af anbringelsen er en vigtig forudsætning for, om anbringelsen kan realisere sit formål. Fra tidligere studier ved vi, at stabile og fagligt velfunderede anbringelsesforløb øger sandsynligheden for positive skole- og uddannelsesforløb samt en mere vellykket overgang til voksenlivet. Omvendt er sammenbrud i anbringelser forbundet med øget risiko for marginalisering, psykiske vanskeligheder og gentagne indsatser senere i livet (Egelund, 2006; Lausten et al., 2020).

Høj kvalitet i anbringelser er således af stor betydning for det enkelte barn eller den enkelte unges livschancer samt et samfundsmæssigt anliggende med betydning for både samfundsøkonomien og samfundets langsigtede sammenhængskraft. Fra VI-VEs trivselsundersøgelser blandt børn og unge i anbringelse ved vi, at særligt børn og unge i anbringelse på børne- og ungehjem trives dårligt og oplever en lang række udfordringer (Lausten et al., 2025a). Samtidig har en række sager om alvorlige svigt af børn og unge i anbringelse på børne- og ungehjem rejst kritik af vores manglende generelle viden om børne- og ungehjem som socialfaglig indsats (Bengtsson, 2026).

Yderligere har gentagne undersøgelser og tilsynssager påvist alvorlige mangler i anbringelsespraksis, herunder utilstrækkelig omsorg, mangelfuld faglighed og begrænset inddragelse af børn, unge og forældre. Kritik fra bl.a. Rigsrevisionen og Ankestyrelsen har bidraget til debat om, at anbringelse ikke automatisk er en garanti for beskyttelse og trivsel. Denne debat – og heraf en bredere samfundsmæssig erkendelse af, at kvaliteten på børne- og ungehjemmene er varierende – har været en del af afsættet for den politiske reformdagsorden Børnene Først, der blev lanceret i 2021. Et centralt element i reformen er netop ambitionen om at styrke kvaliteten i anbringelser (Regeringen og aftalepartierne, 2021).

Selvom det er en klar ambition, at kvalitet i anbringelser skal sikres og styrkes, står det mindre klart, hvad kvalitet i anbringelser er, og hvordan den skal styrkes. For nuværende mangler vi både systematisk viden om, *hvad* der udgør kvalitet i anbringelser, og *hvordan* vi kan vurdere og udvikle kvaliteten for at sikre børn og unges trivsel og livschancer på både kort og lang sigt. Særligt mangler vi viden om, hvad der udgør kvalitet på børne- og ungehjem, som modtager nogle af de børn og unge

med størst behov for hjælp og støtte. På den baggrund har VIVE iværksat projektet 'Kvalitet i anbringelse på børne- og ungehjem'. Hensigten med projektet er at belyse spørgsmålet:

Med udgangspunkt i eksisterende viden, hvad ved vi om kvalitet i anbringelse på børne- og ungehjem?

Undersøgelsen identificerer tilgange og metoder til at forstå, vurdere og måle kvalitet på børne- og ungehjem, afdækker eksisterende viden om kvalitet og kortlægger eksisterende kvantitative datakilder til at belyse kvalitet. Undersøgelsen måler således ikke den aktuelle kvalitet på danske børne- og ungehjem og undersøger heller ikke kausale sammenhænge mellem bestemte kvalitetsforhold og børn og unges udvikling. Den sammenfatter og systematiserer derimod eksisterende viden og identificerer relevante datakilder og perspektiver, som kan danne afsæt for det videre arbejde med at vurdere og udvikle kvaliteten på området.

Af formålsbeskrivelsen i barnets lov om anbringelser uden for hjemmet fremgår det, at *"støtten skal ydes med henblik på at sikre barnets eller den unges bedste"*. Vi vælger i undersøgelsens vidensafdækning derfor et litteraturbaseret, børnecentreret perspektiv, dvs. at vi afdækker viden om, hvad der sikrer barnets bedste. 'Barnets bedste' er ikke en fast størrelse, men afhængig af kontekst og tolkning (Skivenes & Sørsdal, 2018). Udgangspunktet er dog, at barnet eller den unge altid bør være i centrum for indsatsen på børne- og ungehjemmet. At have barnet i centrum indebærer i praksis, at støtte og pædagogisk arbejde tilrettelægges ud fra det enkelte barn eller den enkelte unges behov, perspektiv og trivsel. Dette forudsætter, at barnets eller den unges stemme inddrages, og at der tages hensyn til barnets eller den unges udviklingsniveau, relationer og livssituation.

Undersøgelsen tager desuden udgangspunkt i børne- og ungehjemmet som en selvstændig faglig og organisatorisk enhed, hvor kvalitet i høj grad skabes gennem relationerne på stedet og den pædagogiske praksis. Vores afdækning af kvalitet i anbringelse på børne- og ungehjem er således afgrænset til at fokusere på forhold, der understøtter 'barnets bedste', og som kan påvirkes inden for rammerne af børne- og ungehjemmet som organisatorisk enhed. Eksterne forhold, der påvirker rammerne for børne- og ungehjemmenes virke, som fx lovgivning, sagsbehandlings kvalitet eller kommunernes økonomi, indgår således ikke.

Målet med undersøgelsen er at etablere en fælles forståelsesramme for, hvad kvalitet er. En sådan fælles forståelsesramme er en forudsætning for at kunne drøfte, udvikle og styrke kvalitet i anbringelse og derigennem sikre børnene og de unge de bedste anbringelsesvilkår på børne- og ungehjem i Danmark.

1.1 Undersøgelsesdesign

Som grundlag for udviklingen af en vidensbaseret forståelsesramme for kvalitet i anbringelse på børne- og ungehjem er der gennemført en vidensafdækning i tre dele. Dette i form af henholdsvis en afdækning af kvalitetsmodeller, en litteraturkortlægning og en datakortlægning (se Tabel 1.1).

Tabel 1.1 Undersøgelsesdesign

Undersøgelsens tre dele		
Afdækning af kvalitetsmodeller	Litteraturkortlægning	Datakortlægning
Afdækker eksisterende danske og internationale kvalitetsmodeller. Afdækningen giver indsigt i form og indhold i eksisterende kvalitetsmodeller relateret til anbringelse på børne- og ungehjem, herunder indsigt i faktorer, der tidligere er anvendt til at belyse og måle kvalitet på både organisatorisk og individniveau.	Identificerer og syntetiserer relevant forskningslitteratur samt grå litteratur om, hvad der kendetegner kvalitet på børne- og ungehjem. Litteraturkortlægningen etablerer et vidensbaseret overblik over og forståelse af forskellige perspektiver på kvalitet i anbringelse på børne- og ungehjem.	Tilvejebringer et overblik over eksisterende kvantitative datakilder på anbringelsesområdet, som kan belyse kvalitet i anbringelse på børne- og ungehjem. Identificerer kvalitetsindikatorer, der på nuværende tidspunkt ikke kan belyses med data.

Kilde: VIVE.

Undersøgelsens tre dele etablerer samlet set et vidensfundament for den nuværende eksisterende viden om kvalitet på børne- og ungehjem. Et samlet vidensfundament udgør et væsentligt grundlag for et videre arbejde med at understøtte, styrke og udvikle kvaliteten på børne- og ungehjem med udgangspunkt i barnets bedste.

I det følgende præsenteres de tre dele af vidensafdækningen i hvert deres kapitel (3-5), og rapporten rundes af med en samlende konklusion i kapitel 6. Som baggrund for og supplement til de tre vidensafdækkende dele beskriver vi i kapitel 2 de rammer og vilkår, som børne- og ungehjem i Danmark arbejder under.

2 Rammer for børne- og ungehjem i Danmark

I dette kapitel beskriver vi de rammer og vilkår, børne- og ungehjem i Danmark agerer under. Dette for at skitsere konteksten for arbejdet med børnene og de unge på det enkelte børne- og ungehjem. Vi beskriver udviklingen på anbringelsesområdet (afsnit 2.1), hvad der kendetegner de børn og unge, der anbringes på børne- og ungehjem (afsnit 2.2), de lovgivningsmæssige rammer (afsnit 2.3), tilsynet med børne- og ungehjem (afsnit 2.4), ejerformer og drift (afsnit 2.5) samt kommunernes arbejde med at matche barnet eller den unge og anbringelsessted (afsnit 2.6).

Boks 2.1 Definition af børne- og ungehjem og målgruppe

Børne- og ungehjem

I undersøgelsen anvendes betegnelsen 'børne- og ungehjem' som en samlet betegnelse for anbringelsessteder, hvor man bor sammen med andre børn eller unge i anbringelse, og hvor de voksne er professionelt pædagogisk personale, der arbejder med at skabe tryghed, omsorg og struktur. I de studier og kilder, der refereres til, kan tilsvarende tilbud være benævnt med betegnelser som 'døgninstitutioner', 'opholdssteder' eller 'residential care', men refereres til som børne- og ungehjem. Begrebet 'børne- og ungehjem' anvendes i denne undersøgelse for at sikre ensretning i formidlingen og svarer til den gældende danske betegnelse, jf. barnets lov.

Børnene og de unge

Fokus i denne undersøgelse er børn og unge i socialt udsatte positioner samt børn og unge med mindre funktionsnedsættelser. Der anlægges derfor en bred forståelse af målgruppen med særligt fokus på børn og unge i særligt udsatte positioner. Undersøgelsen omfatter således hverken målgruppen af børn og unge i anbringelse på delvist sikrede eller sikrede institutioner og afgrænses tilsvarende fra højt specialiserede børne- og ungehjem. Med højt specialiseret børne- og ungehjem henviser vi til tilbud til børn og unge med massive fysiske eller psykiske funktionsnedsættelser, som kræver særlige faglige kompetencer og indsatser, ud over hvad der typisk tilbydes på almindelige børne- og ungehjem. Afgrænsningen skyldes, at lovgrundlag, organisering og pædagogisk praksis på delvist lukkede, sikrede og højt specialiserede tilbud adskiller sig væsentligt og derfor ikke er direkte sammenlignelige med kvalitetsforståelser på øvrige børne- og ungehjem.

2.1 Udviklingen på anbringelsesområdet

I 2024 lå andelen af børn og unge i anbringelse uden for hjemmet på 1,1 pct. (baseret på data fra Danmarks Statistik). Dette niveau har været bemærkelsesværdigt stabilt de sidste 100 år (Bryderup & Johansen, 2022), men anvendelsen af forskellige anbringelsesformer har ændret sig markant over tid.

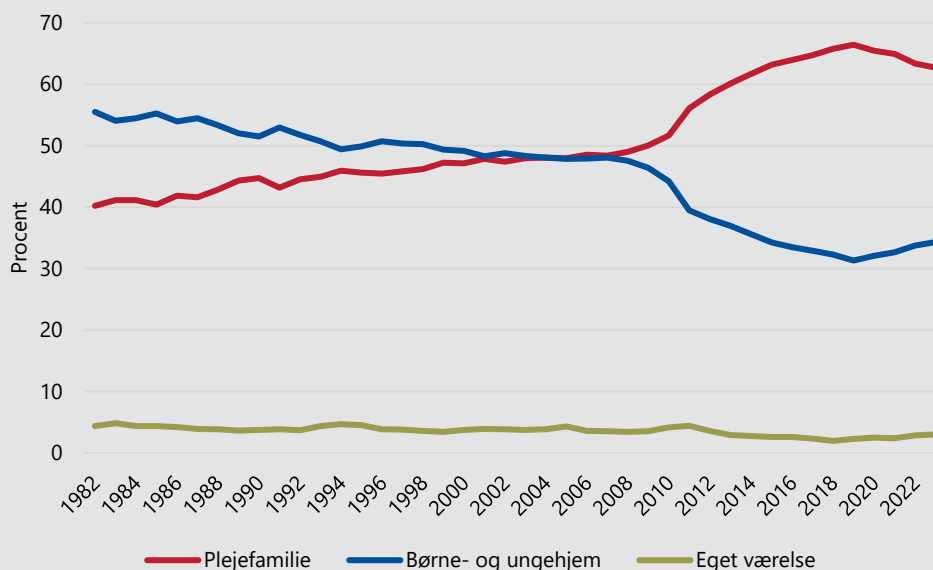
Ser vi på udviklingen i anvendelsen af anbringelsesformer i perioden 1982-2023 (se Figur 2.1), er andelen af unge, der anbringes på eget værelse, forholdsvis stabil (mellem 2-5 pct.). Omvendt ses der markante ændringer i anvendelsen af henholdsvis plejefamilieanbringelser og anbringelser på børne- og ungehjem.

I 1982 var 56 pct. af de børn og unge, der var i anbringelse uden for hjemmet, i anbringelse på børne- og ungehjem, mens 40 pct. var i anbringelse i plejefamilie. Børne- og ungehjem var således den oftest anvendte anbringelsesform. I 2023 er mønsteret omvendt, hvor hele 62 pct. af de børn og unge, der var i anbringelse uden for hjemmet, var i anbringelse i plejefamilie, mens 35 pct. var i anbringelse på børne- og ungehjem. De to kurver krydser hinanden i 2003.

Udviklingen i anbringelsesmønsteret hænger sammen med et bredere internationalt og nationalt paradigmeskifte inden for børneomsorg, hvor familie- og netværksbaserede anbringelsesformer – herunder plejefamilier – er blevet betragtet som mest hensigtsmæssige for børnene og de unges trivsel og udvikling. Særligt siden 1980'erne har familiepleje vundet frem som anbringelsesform, og i løbet af 1990'erne og 2000'erne blev den gradvist prioriteret højere end børne- og ungehjem (Bryderup & Johansen, 2022).

Udviklingen afspejler både ændringer i politik, lovgivning og faglig praksis samt en øget erkendelse af, at anbringelser i familieformer generelt vurderes at give bedre betingelser for tæt, tryk voksenkontakt og udvikling for børn og unge, end hvad der typisk har været muligt i de institutionelle kontekster, børne- og ungehjem udgør.

Figur 2.1 **Udviklingen i anvendelsen af anbringelsestyper i perioden 1982-2023**

Kilde: Egne beregninger på tal fra Statistikbanken, Danmarks Statistik.

2.2 Målgruppen for børne- og ungehjem

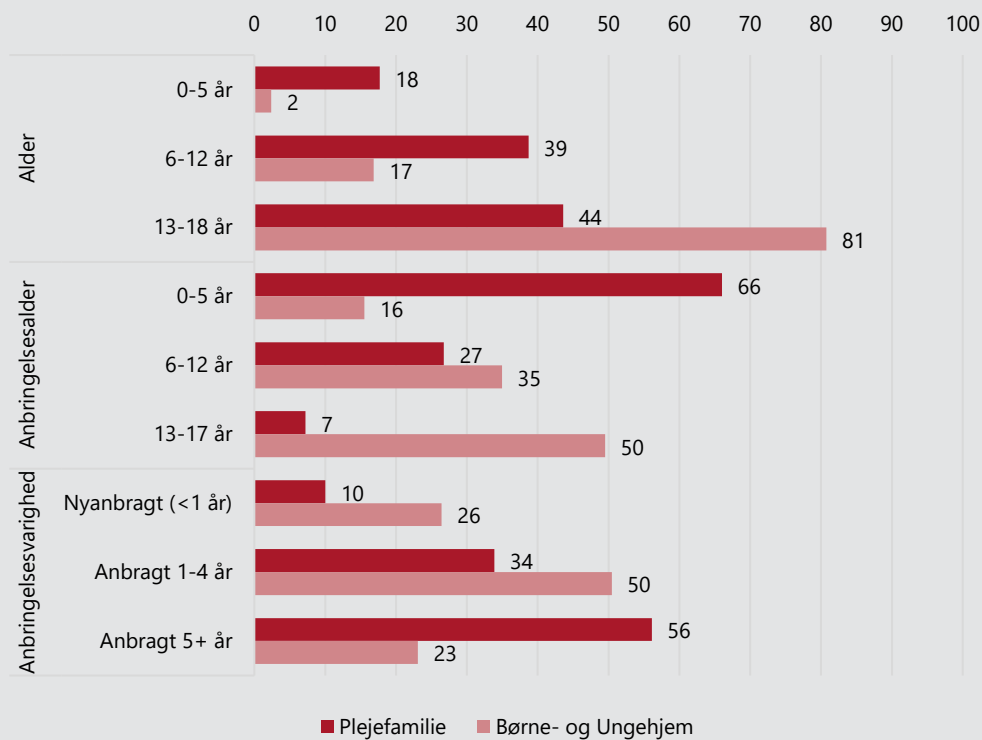
I det følgende ser vi nærmere på den aktuelle målgruppe af børn og unge, der anbringes på børne- og ungehjem i Danmark. Formålet er at skabe et mere nuanceret indblik i den gruppe af børn og unge, som børne- og ungehjemmene – i henhold til formålsparagraffen i barnets lov – skal understøtte i at opnå samme muligheder for personlig udvikling, sundhed og et selvstændigt voksenliv som deres jævnaldrende. Vi belyser bl.a. børnene og de unges karakteristika, herunder deres trivsel og livs-omstændigheder samt deres forældres karakteristika.

Vi indleder med at se nærmere på anbringelsesmønstret i relation til børn og unge i anbringelse i henholdsvis plejefamilie og på børne- og ungehjem. Ser vi nærmere på børn og unge i de to anbringelsesformer i 2023, er det tydeligt, at der er et mønster i relation til børnene og de unges alder således, at de, der anbringes i plejefamilie, typisk er yngre, mens de, der anbringes på børne- og ungehjem, er ældre (se Figur 2.2). Kun 2 pct. af de børn, der er i anbringelse på børne- og ungehjem, er i førskolealderen (0-5 år), 17 pct. er 6-12 år, mens hele 81 pct. er 13-17 år.

Ser vi endvidere på børnene og de unges alder ved første anbringelse, var 16 pct. af de børn og unge, der i 2023 var i anbringelse på børne- og ungehjem, 0-5 år ved

første anbringelse, 35 pct. var 6-12 år, mens 50 pct. var 13-17 år. Samtidig ser vi, at halvdelen (50 pct.) af de børn og unge, der i 2023 var i anbringelse på børne- og ungehjem, har været i anbringelse i 1-4 år, og en fjerdedel af børnene og de unge (26 pct.) var nyanbragt, dvs. har været i anbringelse i mindre end 1 år. Samlet set viser disse opgørelser tydeligt det mønster, at anbringelse på børne- og ungehjem oftest iværksættes over for børn og unge, der anbringes første gang som teenagere.

Figur 2.2 0-17-årige, der i 2023 var i anbringelse uden for hjemmet, opdelt på anbringelsestype – opgjort i pct.

Anm.: Procentgrundlag: 13.816 børn og unge, der er i anbringelse uden for hjemmet, baseret på hele 2023. Antallet af børn og unge på kost- og/eller efterskole og på eget værelse er så lille, at vi af diskretionshensyn og for at bevare dem i analyserne er nødsaget til at lægge dem sammen med gruppen af børn og unge, der er i anbringelse på børne- og ungehjem.

Kilde: Lausten et al. (2025a).

I 'Trivselsundersøgelsen blandt børn og unge i udsatte positioner' afdækker VIVE hvert andet år trivslen blandt børn og unge, der modtager støtte efter barnets lov. Trivselsundersøgelsen fra 2025 er baseret på spørgeskemabesvarelser fra 11-, 13-, 15-, og 17-årige, som modtog støtte efter barnets lov i 2024, herunder i form af anbringelse på børne- og ungehjem (Lausten et al., 2025a).

Trivselsundersøgelsen fra 2025 viser, i tråd med de forudgående trivselsundersøgelser, at børn og unge, der er i anbringelse på børne- og ungehjem, udgør en gruppe

med markant højere grad af mistrivsel og udsathed end deres jævnaldrende. Overordnet viser trivselsundersøgelsen, at børn og unge, der er i anbringelse på børne- og ungehjem, har betydeligt dårligere trivsel på tværs af en lang række indikatorer, herunder mental sundhed, livstilfredshed, sociale relationer og skolegang (Lausten et al., 2025a).

En stor andel oplever symptomer på mistrivsel, herunder vedvarende tristhed, bekymring og følelsen af håbløshed i forhold til fremtiden. Mange udviser en forhøjet risiko for psykiske vanskeligheder. Samtidig er forekomsten af selvskade, selvmordstanker og -forsøg markant højere blandt unge, der er i anbringelse på børne- og ungehjem, end blandt andre unge, særligt blandt piger i alderen 15–17 år. De samme unge rapporterer også hyppigere om erfaringer med krænkelse, herunder digitale krænkelse, mobning og vold (Lausten et al., 2025a).

Socialt set oplever mange børn og unge på børne- og ungehjem begrænset følelsesmæssig støtte og har vanskeligheder med at etablere og fastholde stabile relationer. Ensomhed forekommer hyppigt, og mange savner en tæt voksenrelation, som kan fungere som et vedvarende støttepunkt. Selvom nogle oplever positive relationer til voksne på anbringelsesstedet, er relationerne ofte præget af udskiftning i personale og manglende kontinuitet, hvilket kan udfordre oplevelsen af tryghed og tilknytning (Lausten et al., 2025a).

Skolegangen er for mange børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, præget af ustabilitet. Særligt børn og unge, der er i anbringelse på børne- og ungehjem, oplever hyppige skoleskift, perioder med fravær og skift mellem skoletilbud, hvilket kan hæmme både faglig udvikling og sociale relationer til jævnaldrende. En relativt stor andel af de unge gennemfører ikke folkeskolens afsluttende prøver, hvilket øger risikoen for marginalisering i overgangen til ungdomsuddannelse og voksenliv (Lausten et al., 2025a).

Forældre til børn og unge, der er i anbringelse på børne- og ungehjem, er ofte kendetegnet ved at have komplekse og sammensatte problemstillinger. Mange børn kommer fra familier med langvarige sociale vanskeligheder, herunder psykisk sygdom, misbrug, vold, fattigdom eller gentagne brud i familierelationerne. Forældrene bor ofte ikke sammen, og en del børn har begrænset eller ustabil kontakt med en eller begge forældre. Nogle børn har mistet en forælder eller oplevet gentagne adskillelser, hvilket kan have betydning for deres tilknytning og følelsesmæssige udvikling (Lausten et al., 2025a).

Relationen mellem børn og unge i anbringelse og deres forældre er ofte præget af afstand, både fysisk og følelsesmæssigt. Mange børn og unge oplever, at forældrene i begrænset omfang kan fungere som en kilde til støtte og tryghed i hverdagen. Samtidig kan ambivalente følelser over for forældrene bidrage til yderligere

belastning af barnets trivsel. Anbringelsen kan således både være en nødvendig beskyttelse og en kilde til sorg og loyalitetskonflikter for barnet (Lausten et al., 2025a).

Samlet set peger trivselsundersøgelsen på, at børn og unge i anbringelse på børne- og ungehjem befinder sig i særligt sårbare positioner med omfattende og ofte langvarige trivselsudfordringer. Der er tale om børn og unge, hvor problemerne sjældent er enkeltstående, men derimod gensidigt forstærkende på tværs af psykiske, sociale og familiemæssige forhold. Resultaterne understreger behovet for helhedsorienterede, stabile og langvarige indsatser, der både adresserer børnenes mentale trivsel, skolegang og relationer samt understøtter kontakten til forældre og andre betydningsfulde voksne, hvor det er muligt og til barnets bedste.

Ovenstående understreger, at den børne- og ungegruppe, der typisk anbringes på børne- og ungehjem, har komplekse livssituationer med multiple og samtidige udfordringer, hvilket stiller store krav til den indsats, der tilbydes, hvis anbringelsesstedet skal leve op til formålet med indsatsen (jf. formålsparagraffen i barnets lov).

2.3 Lovgivningsmæssige rammer

Drift af børne- og ungehjem i Danmark er reguleret af et omfattende lovgivningsmæssigt og strukturelt rammeværk, der har til formål at sikre kvalitet, faglighed og retssikkerhed i indsatsen over for børn og unge i anbringelse. Det centrale retsgrundlag udgøres af barnets lov. Barnets lov fastslår eksplicit, at 'barnets bedste' skal være det afgørende hensyn i alle beslutninger. Loven indeholder en række bestemmelser, der direkte relaterer sig til kvalitet i anbringelser, herunder skærpede krav til kontinuitet i anbringelsesforløb, styrket inddragelse af barnet eller den unge og øget fokus på stabile voksenrelationer (§§ 3–5), (Social- og Boligministeriet, 2023).

Uagtet om der er tale om kommunalt drevne børne- og ungehjem, selvejende institutioner, fondsejede tilbud eller private, kommercielle aktører, er de alle underlagt den samme godkendelse og tilsyn. Godkendelse og løbende tilsyn med anbringelsessteder reguleres af lov om socialtilsyn, som pålægger socialtilsynene at godkende tilbuddene og føre driftsorienteret tilsyn med dem (se også afsnit 2.4). Anbringelsessteder må ikke drives uden en gyldig godkendelse, hvilket indebærer betydelige organisatoriske og administrative krav, herunder systematisk dokumentation af pædagogisk praksis, resultater og kvalitetsudvikling.

De lovgivningsmæssige rammer suppleres af en række bekendtgørelser, herunder bekendtgørelser om socialtilsyn, voksenansvar og magtanvendelse, som konkretiserer personalets handlemuligheder og ansvar. Særligt reglerne om magtanvendelse fastsætter rammerne for indgreb i børn og unges selvbestemmelse og stiller krav om

proportionalitet, dokumentation og indberetning. Disse regler afspejler et grundlæggende rettighedsperspektiv, hvor omsorg og beskyttelse skal balanceres med respekt for barnets eller den unges integritet (Folketinget, 2023).

Driften af børne- og ungehjemmene påvirkes endvidere af arbejdsmarkedsmæssige vilkår, herunder krav om kvalificeret og stabil bemanning, overholdelse af arbejdsmiljølovgivningen og håndtering af rekrutteringsudfordringer, særligt inden for specialiserede pædagogiske og socialfaglige kompetencer.

2.4 Tilsyn

Tilsynet med børne- og ungehjem i Danmark har til formål at sikre, at børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, modtager forsvarlig omsorg og støtte i overensstemmelse med gældende lovgivning og faglige standarder. Tilsynet skal hermed beskytte børn og unge mod omsorgssvigt og overgreb samt sikre, at tilbuddene, herunder børne- og ungehjem, understøtter deres trivsel, udvikling og rettigheder (Social- og Boligministeriet, 2023, bl.a. § 1 og § 3).

Den 1. januar 2026 trådte nye regler for socialtilsynenes praksis i kraft, herunder at frekvensen af tilsynsbesøg som udgangspunkt nedsættes fra et årligt besøg til hvert tredje år. Ændringerne skal ses som led i en bredere omlægning af socialtilsynet med henblik på at gøre tilsynet mere risikobaseret, forenkle vurderingsgrundlaget og målrette tilsynsressourcerne mod tilbud, hvor der er størst risiko for kvalitetsproblemer. Samtidig skal ændringerne bidrage til større klarhed i tilsynets vurderinger og mindre administrativt tilsynstryk (DASSOS, 2025; Social- og Boligministeriet, 2024; Social- og Boligministeren, 2025; Social- og Boligministeriet, 2025b; Socialtilsyn Hovedstaden, 2026).

De overordnede rammer for tilsyn med børne- og ungehjem er ikke ændret, men forsat fastlagt i barnets lov (Social- og Boligministeriet, 2023, § 4, §§ 8-10) ud fra krav om, at anbringelsestilbud skal være fagligt, pædagogisk og organisatorisk forsvarlige samt tilrettelagt ud fra hensynet til barnets bedste (Social- og Boligministeriet, 2023, § 5). Det mere specifikke grundlag for godkendelse og driftsorienteret tilsyn findes i lov om socialtilsyn, som regulerer oprettelse, drift og tilsyn med sociale tilbud, herunder børne- og ungehjem (bekendtgørelse af lov om socialtilsyn, jf. Social- og boligministeriet, 2026). Loven fastlægger socialtilsynets opgaver og beføjelser og angiver, at tilsynet skal baseres på en samlet faglig vurdering af tilbuddets kvalitet og bæredygtighed (Social- og Boligministeriet, 2025a; Social- og Boligministeriet, 2026, § 1, § 3 og § 6).

Socialtilsynet har ansvaret for det driftsorienterede tilsyn med børne- og ungehjem. Det vil sige, at de skal føre et helhedsorienteret tilsyn af børne- og ungehjemmet som samlet social indsats. Socialtilsynet har ikke ansvaret for det personrettede tilsyn, som har fokus på det enkelte barns eller den enkelte unges trivsel, udvikling og progression i forhold til handleplanen (Social- og Boligministeriet, 2023, bl.a. §§ 72 og 74). Det er den anbringende kommune, som har besluttet, at barnet eller den unge skal anbringes, der har ansvaret for det personrettede tilsyn, og det er dermed adskilt fra socialtilsynets driftsorienterede tilsyn med børne- og ungehjemmet. Afgørelser truffet af socialtilsynet kan påklages til Ankestyrelsen efter reglerne i bekendtgørelse af lov om socialtilsyn (§ 19) (Social- og Boligministeriet, 2026).

I forbindelse med det driftsorienterede tilsyn indhenter socialtilsynet oplysninger fra børne- og ungehjemmet, herunder både fra ledelsen og medarbejdere samt, i det omfang det er relevant og muligt, fra børnene og de unge (Social- og Boligministeriet, 2026, § 7, stk. 3). Inddragelse af børn og unge udgør fortsat et grundlæggende princip i både anbringelses- og tilsynsarbejdet (Social- og Boligministeriet, 2023, bl.a. §§ 8 og 9). Socialtilsynet har ved besøg på børne- og ungehjemmene fokus på, om den daglige praksis er i overensstemmelse med de godkendte rammer og gældende lovgivning (Social- og Boligministeriet, 2026, § 7). Tilsynet tilrettelægges som både anmeldte og uanmeldte tilsynsbesøg og kan suppleres med gennemgang af skriftlig dokumentation, herunder interne retningslinjer og pædagogiske planer (Social- og Boligministeriet, 2026).

Forud for opstart af et nyt børne- og ungehjem skal det godkendes af socialtilsynet (Social- og Boligministeriet, 2026, § 4). Godkendelsesprocessen indebærer en samlet vurdering af, hvorvidt børne- og ungehjemmet opfylder de lovfastsatte krav til kvalitet og faglighed. Vurderingen omfatter bl.a. børne- og ungehjemmets målgruppe, pædagogiske og metodiske tilgange, personalets faglige kompetencer, ledelsesstruktur, fysiske rammer samt økonomisk bæredygtighed (Social- og Boligministeriet, 2026, § 6). En gyldig godkendelse er en forudsætning for, at børne- og ungehjemmet lovligt kan modtage børn og unge, der skal anbringes uden for hjemmet.

For at prioritere tilsynsopgaverne er der med de nye regler pr. 1. januar 2026 indført en ny risikobaseret tilsynspraksis, hvor den tidligere kvalitetsmodel er revideret. Kvalitetsmodellen fungerer som et dialog- og vurderingsredskab og udgør grundlaget for socialtilsynets samlede faglige vurdering af, om tilbuddet har den fornødne kvalitet, jf. § 6, stk. 2, nr. 1-4 og nr. 6 (Social- og Boligministeriet, 2025a; Social- og Boligministeriet, 2026). Den nye kvalitetsmodel reducerer de overordnede temaer, som skal afdækkes, fra syv til seks temaer. Disse seks temaer udgør rammen for socialtilsynets vurdering af kvaliteten i sociale tilbud. De seks temaer er 1) målgruppe, metoder og resultater, 2) sundhed og trivsel, 3) organisation og ledelse, 4) kompetencer 5) økonomi og 6) fysiske rammer (Social- og Boligministeriet, 2026, § 6).

Temaerne 'uddannelse og beskæftigelse' og 'selvstændighed og relationer' er udgået i den nye model, mens temaet 'økonomi' er tilføjet.

Hvert af de seks temaer er konkretiseret i en række kvalitetskriterier, som skal bedømmes i forbindelse med både godkendelse og det driftsorienterede tilsyn. Samtidig er der indført en binær vurdering, hvor hvert kriterium vurderes som enten opfyldt eller ikke opfyldt, og den tidligere scoringsskala fra 1 til 5 er udgået (Social- og Boligministeriet, 2026, § 6; Socialtilsyn Hovedstaden, 2026). For at et børne- og ungehjem samlet set kan vurderes at have den fornødne kvalitet, skal alle kriterier være opfyldt, og ingen kriterier må ende med at være vurderet som ikke opfyldt.

Såfremt socialtilsynet i sit tilsyn konstaterer væsentlige mangler eller risici ved driften af et børne- og ungehjem, kan der iværksættes reaktioner i form af skærpet tilsyn eller påbud. Hvis børne- og ungehjemmet ikke opfylder betingelserne for godkendelse, kan socialtilsynet træffe afgørelse om ophør af godkendelsen, jf. § 8 og § 5, stk. 10, i lov om socialtilsyn (Social- og Boligministeriet, 2026).

2.5 Ejerformer og drift

I Danmark drives børne- og ungehjem under forskellige ejerformer. Kommunerne driver ofte egne børne- og ungehjem, som primært anvendes til kommunens egne borgere, men som også kan stille pladser til rådighed for andre kommuner. Regionerne driver primært mere specialiserede tilbud rettet mod børn og unge med komplekse behov, eksempelvis inden for psykiatri- eller handicapområdet. Derudover findes en stor gruppe private tilbud, som enten er organiseret som selvejende institutioner (non-profit) eller som private virksomheder (for-profit).

Opgjort ud fra Tilbudsportalens¹ pladstal for børne- og ungehjem som døgninstitution og som opholdssted, ejer de selvejende institutioner (non-profit) størstedelen af pladserne på børne- og ungehjem (43 pct.), kommunerne ejer næstflest pladser (31 pct.), herefter kommer de private (for-profit), som ejer 21 pct., og endelig udgør de regionale pladser 5 pct. af de samlede pladser i 2025².

Organiseringen af området følger en bestiller-udfører-model, hvor ansvaret er opdelt mellem myndighed og drift. Barnet eller den unges hjemkommune fungerer som bestiller og har ansvar for at vurdere behov, træffe afgørelse om anbringelse og finansiere anbringelsen. Børne- og ungehjemmet fungerer som udfører og har

¹ Tilbudsportalen er en online informationsplatform, hvor alle godkendte tilbud, herunder børne- og ungehjem, er registreret.

² I beregningen indgår: Børne- og ungehjem som døgninstitution, § 43, stk. 1, nr. 6, og stk. 3, og børne- og ungehjem som opholdssted, § 43, stk. 1, nr. 6, og stk. 3. I beregningen indgår ikke sikrede institutioner, delvist lukkede døgninstitutioner, skibsprojekter, socialpædagogiske efterskoler eller kostskoler.

ansvaret for den daglige pædagogiske indsats, samt at indsatsen i øvrigt lever op til både lovgivningsmæssige krav og de forventninger, som kommunen stiller i forbindelse med anbringelsen. Opdelingen mellem bestiller og udfører betyder, at relationen mellem kommune og tilbud i høj grad får karakter af et kontraktforhold, hvor ydelser, pris og kvalitet indgår som centrale elementer.

Finansieringen af børne- og ungehjem er baseret på et takstsystem, hvor den anbringende kommune betaler en pris pr. døgn for barnet eller den unges ophold. Taksten fastsættes ud fra en vurdering af målgruppe, personalenormering, specialisering og driftsomkostninger. Modellen er ofte beskrevet således, at "pengene følger barnet". Hensigten er at sikre en tæt kobling mellem den faglige indsats og de økonomiske forhold. På den ene side giver det fleksibilitet og mulighed for at tilpasse indsatsen til den enkelte, men på den anden side kan modellen skabe et spændingsfelt mellem hensynet til kvalitet og behovet for økonomisk bæredygtighed på det enkelte børne- og ungehjem. Takstfinansieringen kan således skabe et strukturelt pres i forhold til belægning, omkostningsstyring og effektiv ressourceanvendelse, uanset om der er tale om offentlige, selvejende eller private tilbud.

Samspillet mellem kommuner og tilbud skaber et system, der kan beskrives som et reguleret marked eller et kvasi-marked. Efterspørgslen efter pladser skabes af kommunernes behov for at anbringe børn og unge og påvirkes bl.a. af lovgivning, demografiske forhold og økonomiske prioriteringer. Udbuddet skabes af de forskellige aktører på området, som udvikler og tilbyder pladser til bestemte målgrupper og med forskellige pædagogiske tilgange. Der opstår dermed en form for konkurrence mellem tilbuddene, hvor parametre som pris, specialisering og dokumenteret kvalitet får betydning for kommunernes valg af anbringelsessted. Nyere dansk forskning peger på en sammenhæng mellem ejerform og udvalgte undersøgte kvalitetsmål (Bach-Mortensen et al., 2026). Studiet, der omfatter både botilbud til voksne og børne- og ungehjem i perioden 2020-2024, viser en markant stigning i andelen af for-profit-udbydere, mens antallet af offentlige og non-profit-tilbud er stabilt eller faldende. Studiet finder samtidig forskelle i socialtilsynenes vurderinger på tværs af ejerformer. For-profit-udbydere har oftere modtaget sanktioner fra socialtilsynene og har i gennemsnit lavere kvalitetsvurderinger, mens non-profit-organisationer gennemsnitligt opnår de højeste vurderinger, og offentlige tilbud placerer sig imellem. Forskellene er særligt udtalte blandt nyere for-profit-aktører.

Resultaterne viser en sammenhæng mellem ejerform og de undersøgte kvalitetsmål, men kan ikke i sig selv fastslå, at ejerformen er årsag til forskellene. Forskerne peger på profitmotivet som én mulig forklaring på de observerede mønstre og fremhæver på den baggrund betydningen af regulering og tilsyn, når markedslignende styringsformer anvendes på områder med komplekse sociale ydelser.

Uanset ejer- og driftsform er alle anbringelsessteder underlagt de samme grundlæggende lovgivningsmæssige krav og skal godkendes og føres tilsyn med af det regionale socialtilsyn i henhold til lov om socialtilsyn. Forskellene mellem de enkelte driftsformer knytter sig således primært til tilbuddenes organisering, ledelsesstruktur og økonomiske rammer, mens de faglige og rettighedsmæssige standarder er ensartede på tværs af sektoren (Børne-, Ældre- og Boligministeriet, 2023).

2.6 Matching

Når en kommune skal anbringe et barn eller en ung, får de overblikket over anbringelsesstederne på Tilbudsportalen. Tilbudsportalen indeholder en række oplysninger om børne- og ungehjemmene, herunder bl.a. målgrupper, pædagogiske metoder, takster og tilsynsvurderinger. Den anvendes af kommunerne som udgangspunkt for at identificere relevante anbringelsessteder (Social- og Boligstyrelsen, 2025).

Undersøgelser har vist, at der ikke altid er tilstrækkeligt med egnede anbringelsessteder, der kan imødekomme barnets eller den unges specifikke behov, og at det kan være vanskeligt at finde anbringelsessteder med særlig faglig ekspertise eller med ledige pladser i barnets nærmiljø. Børnene og de unges sammensatte udfordringsbilleder kan samtidig gøre det vanskeligt at finde anbringelsessteder, som både har de faglige kompetencer og erfaring med at håndtere barnets eller den unges konkrete behov (Ankestyrelsen, 2021; Social- og Boligstyrelsen, 2025).

Udover at der skal være et match mellem barnet eller den unge og anbringelsesstedets pædagogiske profil, er det også vigtigt, at der er et match i forhold til stedets kultur og øvrige beboere, da dette tegner barnet eller den unges hverdagslivsfællesskab. En forkert beboersammensætning og/eller en uhensigtsmæssig kultur på anbringelsesstedet kan foranledige en række udfordringer, som kan påvirke barnets eller den unges muligheder for positiv udvikling. Dette kan være udfordringer i form af manglende tryghed og psykisk sikkerhed, høje konfliktniveauer, marginalisering, uhensigtsmæssige magtpositioner, hvor status opnås gennem grænseoverskridende handlinger, samt risiko for negativ social smitte i relation til udadreagerende adfærd, misbrug og kriminalitet (Espersen, 2010; Barneombudsmanden, 2011; Møhlolt & Henriksen, 2026).

2.7 Rammer og vilkårs betydning for kvalitet

I dette kapitel har vi skitseret de rammer og vilkår, som har betydning for børne- og ungehjem i Danmark, da de fastsætter betingelserne for deres virke – både fagligt, juridisk og økonomisk. Samtidig har vi skitseret, at den børne- og ungegruppe, der

typisk anbringes på børne- og ungehjem, har komplekse livssituationer med multiple og samtidige udfordringer. Det stiller store krav til kvaliteten af børne- og ungehjem, hvis formålet med at sikre 'barnets bedste' gennem anbringelsen skal realiseres. I det følgende ser vi derfor nærmere på rammerne og vilkårenes betydning for kvalitet på børne- og ungehjemmene.

Når kommunerne skal finde egnede anbringelsessteder, opererer de på et kvasimarked, hvor Tilbudsportalen udgør den primære informationskilde, og hvor viden om kvalitet i høj grad baseres på socialtilsynenes vurderinger. I praksis betyder det, at socialtilsynets vurdering udgør den centrale kilde til viden om et børne- og ungehjems kvalitet, når et barn eller en ung skal anbringes.

Socialtilsynets opgave er at føre tilsyn med børne- og ungehjemmene og vurdere, om tilbuddene lever op til gældende krav. Tilsynet udgør dermed et centralt redskab til at vurdere kvalitet på tværs af tilbud. Den nye kvalitetsmodel er baseret på afgrænsede tematikker og ensartede standarder, hvilket understøtter en systematisk vurdering, men samtidig kan have betydning for, i hvilket omfang kontekstafhængige forhold og individuelle behov indfanges (Pålsson, 2020).

Kvalitetsmodellen er desuden baseret på et binært vurderingssystem, hvor forhold vurderes som enten opfyldt eller ikke opfyldt. Det giver viden om, hvorvidt tilbuddene lever op til de fastsatte krav, men i mindre grad om variationer i kvalitet blandt tilbud, der opfylder kravene. Det kan have betydning for, hvordan tilsynets vurderinger kan anvendes som grundlag for egentlig kvalitetsudvikling (Pålsson, 2020) (se også afsnit 3.3.3). Da socialtilsynets kvalitetsmodel er et centralt tværgående redskab til at vurdere kvalitet på børne- og ungehjem, kan det derfor være relevant at overveje, om tilsynets vurderinger med fordel kan suppleres med andre former for viden, der kan understøtte arbejdet med kvalitetsudvikling på tværs af tilbud.

I næste kapitel præsenterer vi en række forskellige kvalitetsmodeller som eksempler på, hvordan kvalitet kan defineres og operationaliseres. Kapitlet indledes med en afklaring og indkredsning af, hvordan kvalitet på børne- og ungehjem mere teoretisk kan forstås.

3 Afdækning af kvalitetsmodeller

Der findes i dag ingen fastlagt fælles dansk eller international standard for, hvad kvalitet på børne- og ungehjem er, og hvordan kvaliteten skal vurderes. Som konsekvens heraf er det vanskeligt at vide, *om* der leveres en god kvalitet, og hvilke faktorer der kan arbejdes med for at styrke kvaliteten (McMillen et al., 2005).

For at skabe et vidensfundament for, hvordan vi i praksis kan vurdere og styrke kvaliteten på børne- og ungehjem, har vi brug for en begrebsramme til at beskrive, hvad kvalitet på børne- og ungehjem er, og hvordan vi kan vurdere den. I de følgende afsnit vil vi derfor undersøge og beskrive forskellige perspektiver på kvalitet (afsnit 3.1) og tilgange til at vurdere den (afsnit 3.2). Derefter skitserer vi eksempler på kvalitetsmodeller, der er udviklet til at vurdere og måle kvalitet på børne- og ungehjem, samt begrænsningerne herved (afsnit 3.3).

3.1 Kvalitet – et værdibaseret begreb

Kvalitet er et værdibaseret begreb – definitionen af kvalitet er således styret af normative standarder for, hvad der anses for godt og ønskværdigt i forhold til formålet (Donabedian, 1988: 1743). Det betyder også, at forståelsen af kvalitet afhænger af den kontekst, som den knyttes til (Allen et al., 2016). Kvalitetsforståelser formes herved også af bredere sociokulturelle og politiske værdier. Syn på børn og unge, ressourcer, regler, mål samt juridiske rammer og tilsyn er medbestemmende for, hvad der overhovedet er muligt, og hvad der meningsfuldt kan blive betragtet som 'kvalitet' (Walker, 2011). Det betyder, at forståelsen af kvalitet i anbringelse på børne- og ungehjem i Danmark må tage udgangspunkt i, hvad der er det særegne ved netop anbringelse på børne- og ungehjem, og hvad børne- og ungehjemmenes overordnede formål er.

Af formålsbestemmelsen i barnets lov fremgår det, at formålet med anbringelse uden for hjemmet er *"at sikre, at disse børn og unge kan opnå de samme muligheder for personlig udvikling, sundhed og et selvstændigt voksenliv som deres jævnaldrende. Støtten skal ydes med henblik på at sikre barnets eller den unges bedste."*

Et væsentligt aspekt af formålsbestemmelsen er referencen til jævnaldrende, som påpeger, at kvalitetsbegrebet også er relationelt afhængigt af børn og unges generelle trivsel og udviklingsmuligheder i samfundet. Hermed bliver de standarder, som generelt samfundsmæssigt anerkendes for at sikre børn og unges bedste i forhold til udvikling, sundhed og et selvstændigt voksenliv, også de standarder, som børne- og ungehjemmene skal leve op til. Det betyder, at kvalitetsbegrebet på børne- og

ungehjem ikke kan adskilles fra forståelser af kvalitet i andre dele af samfundet, fx i daginstitutioner og skoler. Disse andre samfundsmæssige forståelser af, hvad der generelt er 'barnets bedste' eller til 'børns bedste', er således indirekte medbestemmende for den kvalitet, børne- og ungehjemmene forventes at levere.

Dertil kommer, at de samfundsmæssige forståelser er foranderlige over tid og forskellige på tværs af samfund. Det vil sige, at synet på børn, og hvad der er 'barnets bedste', i vid udstrækning er et historisk og socialt betinget fænomen – og derfor kan ændre sig over tid (Jacobsen et al., 2024). Når værdier og normer kan ændre sig over tid, kan den standard, som en vurdering af kvalitet holdes op imod, også ændre sig. For at tage højde for dette må en operationalisering af kvalitetsbegrebet derfor løbende valideres.

Definitionen af, hvad kvalitet er, afhænger også af, *hvem* der definerer den. Her peger Donabedian på, at der ofte eksisterer flere perspektiver, som kan have modsatrettede mål og værdisæt (Donabedian, 1980):

- **Fagprofessionelt perspektiv**, hvor kvalitet forstås ud fra fagprofessionelle værdier. Kvalitet i ydelsen forstås her som, at den fagprofessionelle udviser god faglig dømmekraft og handler i overensstemmelse med den bedste faglige viden på området.
- **Samfundsmæssigt perspektiv**, hvor kvalitet forstås ud fra de bredere sociale og økonomiske mål, som samfundet sætter for velfærdsindsatser, og som handler om værdien i ydelserne samlet set og ikke kun over for den enkelte. Det kan være værdier som retfærdighed, effektiv ressourceanvendelse og lige adgang.
- **Borgerperspektiv** (individuelt), hvor kvalitet vurderes ud fra den enkeltes oplevelse af trivsel, medinddragelse, omsorg og respekt.

Det er en væsentlig pointe, at kvalitet er påvirket af magtforhold: mellem børn og voksne, mellem professioner, inden for professioner og mellem politikere, fagfolk og borgere. Der er således afgørende forskelle på, hvem der har indflydelse på at definere kvalitet, og hvordan denne tilvejebringes og sikres (Allen et al., 2016).

I denne undersøgelse har vi med udgangspunkt i 'barnets bedste' og formålet med børne- og ungehjemmene valgt at tage udgangspunkt i et børne- og ungeperspektiv, hvilket betyder, at det er sikringen og udviklingen af børn og unges livskvalitet, som sættes i centrum for at vurdere kvalitet i indsatsen. Det er dog ikke ensbetydende med, at indsatsen alene vurderes ud fra børnene og de unges perspektiv. Det betyder derimod, at andre perspektiver, herunder de professionelle og politiske, skal forstås og læses med fokus på børnene og de unges livskvalitet. Eksempelvis kan en ydelse ikke vurderes som værende af høj kvalitet, alene ud fra det forhold at

indsatsen følger en faglig standard (fagprofessionelt perspektiv). Der vil kun være tale om høj kvalitet, hvis indsatsen samtidig forbedrer barnet eller den unges trivsel og livskvalitet på enten kort eller lang sigt.

Tilsvarende kan kvalitet heller ikke udelukkende belyses fra et børne- og ungeperspektiv, dvs. den *individuelle* oplevelse af kvalitet – om end det er en helt central og ofte underbelyst dimension af kvalitet (McMillen et al., 2005).

Selvom vores kvalitetsforståelse tager afsæt i 'barnets bedste' og dermed et individualiseret kvalitetsperspektiv, er det en væsentlig pointe, at vi i undersøgelsen beskæftiger os med kvalitet på børne- og ungehjem, dvs. på et institutionelt niveau. Selvom der formentlig vil være store sammenfald mellem anbringelsesstedets generelle kvalitet og kvaliteten i den enkelte anbringelse, er dette forhold ikke givet. Der kan således tænkes situationer, hvor det, der vil være til barnets bedste for et enkelt barn, ikke vil være til det bedste for børnegruppen samlet set. Det er derfor kvaliteten af den samlede indsats, der leveres på børne- og ungehjemmene som institution, vi har fokus på.

I de følgende afsnit beskriver vi med inspiration fra andre velfærdsområder, hvilken ramme og tilgang der kan benyttes, når vi gerne vil vurdere kvalitet.

3.2 Kvalitetsdimensioner: Struktur, proces og resultat

En ofte benyttet ramme for at forstå, begrebsliggøre og ikke mindst vurdere kvalitet på forskellige velfærdsområder er udviklet af Avedis Donabedian. Hans overvejelser tog afsæt i sundhedsområdet i USA, men benyttes i dag som afsæt til såvel teoretisk begrebsforståelse som praktisk kvalitetsudvikling inden for en række forskellige velfærdsområder, når kvalitet som begreb skal forstås, beskrives og måles (EVA, 2017; Hjelm et al., 2016; Megivern et al., 2007). Donabedians model har på tværs af velfærdsområder vist, at den skaber en systematisk og helhedsorienteret ramme for at forstå og vurdere kvalitet.

I det følgende redegør vi overordnet for Donabedians tilgang til at forstå og vurdere kvalitet og beskriver, hvordan andre har omsat denne tilgang til at forstå og vurdere kvalitet i socialt arbejde.

Donabedian beskriver tre dimensioner i vurderingen af kvalitet i en velfærdsydelse, som spiller sammen: struktur, proces og resultater (Donabedian, 1988: 1743):

- **Struktur:** De relativt stabile materielle og organisatoriske ressourcer, som er til rådighed og sætter rammen for det, der leveres. Eksempelvis bygninger,

personalets kompetencer, personalets normering og stabilitet i personalegruppen, it-systemer, politikker samt retningslinjer.

- **Proces:** Selve interaktionen mellem personale og borger, dvs. den faktiske ydelse, der leveres, i form af både ord, beslutninger og handlinger eller fraværet heraf. Processen kan yderligere opdeles i to komponenter: de fagprofessionelles *tekniske* formåen, dvs. om handlinger og beslutninger er i overensstemmelse med faglig anerkendt viden, og de fagprofessionelles *relationelle* formåen, dvs. om relationen til borgeren er præget af tillid, empati, respekt og lydhørhed.

Den relationelle dimension har instrumentel værdi, fordi den fagprofessionelle kan træffe bedre beslutninger om, hvilke faglige metoder der er de rigtige, jo mere viden han eller hun har om barnets eller den unges situation, historik, ønsker og behov. Samtidig har den relationelle dimension en værdi i sig selv – det er således værdifuldt i sig selv, at barnet eller den unge oplever fx empati, lydhørhed, ærlighed og respekt.

Kvalitet som proces realiseres dermed også i situerede hverdagspraksisser – de små, daglige handlinger og rutiner, som ikke altid er synlige.

- **Resultater:** Selve effekten/virkningen af ydelsen for borgeren, dvs. hvordan ydelsen har ændret barnets eller den unges tilstand, trivsel eller funktionsniveau – både objektivt, og som det opleves af borgeren.

Formålet med opdelingen er at bidrage til en analytisk klarhed i vurderingen af kvalitet – den skal gøre det lettere at *undersøge og forbedre kvalitet* ved at kombinere de tre tilgange til vurdering. Donabedian understreger dog, at de tre dimensioner i praksis ikke er let adskillelige (Donabedian, 1980: 84).

De tre dimensioner af kvalitet er ifølge Donabedian således tæt forbundne, forstået på den måde, at en god struktur øger sandsynligheden for en god proces, som igen øger sandsynligheden for et godt resultat. Men relationen er langt fra kausal eller perfekt. Eksempelvis vil en tæt og tillidsfuld relation mellem personale og borger være en del af en proces for at sikre et godt resultat, men det kan også være et mål (og dermed et resultat) i sig selv.

De tre dimensioner i Donabedians model har forskellige udfordringer i forhold til at måle kvalitet. Strukturelle indikatorer for kvalitet – som personalets normering, uddannelsesniveau og fysiske rammer – er ofte mere sammenlignelige og lettere at indsamle (objektive) data om end processuelle indikatorer og resultater. Udfordringen er imidlertid, at en høj værdi på strukturelle indikatorer ikke er en garanti for god praksis – de indikerer alene potentialet for kvalitet, ikke om det faktisk

realiseres (Donabedian, 1980: 82). Høje værdier på strukturelle indikatorer må dog anses for at være et væsentligt grundlag for at skabe god kvalitet.

Når vi måler processuel kvalitet, fokuserer vi på selve kernen i det professionelle arbejde – hvordan indsatsen udføres, både i relation til at anvende faglig viden og dømmekraft og i forhold til at etablere en relation præget af tillid, respekt, lydhørhed og empati. Et opmærksomhedspunkt ved procesmåling er, at vurderinger af kvalitet i interaktionen uundgåeligt vil være subjektive, hvilket gør det vanskeligt at sikre, at vurderingerne er sammenlignelige, uanset hvem der foretager dem. Det gør ikke indsamling af disse data irrelevant, men et samlet mål vil være følsomt over for små stikprøver. Derudover er det mere ressourcekrævende at indsamle data og foretage vurderinger, da det fx kræver observation, spørgeskemaer, interviews m.m.

Indikatorer for resultat-kvalitet kan virke som det mest intuitive mål for kvalitet, fordi de sætter fokus på resultaterne af indsatsen – de ændringer, der sker i borgernes trivsel, tilstand eller funktionsniveau. Udfordringen ligger dog i at isolere virkningen af indsatsen fra virkningen af andre påvirkninger og i at måle resultater, der ofte er langsigtede og kontekstafhængige. Ifølge Malley og Fernández (2010) er det en væsentlig pointe, at en afgørende faktor for kvaliteten i sociale indsatser er selve relationen mellem borgeren og den fagprofessionelle, og at kvaliteten er et resultat af den samskabelse, der foregår mellem borgeren og den fagprofessionelle, hvilket kan gøre det vanskeligt at måle kvaliteten af en indsats.

Opsummerende kan det konkluderes, at ingen af de tre dimensioner kan stå alene eller give et fuldstændigt billede af, hvilken kvalitet der leveres, og hvordan den kan forbedres. Først når struktur, proces og resultat ses i sammenhæng, bliver det muligt at forstå både forudsætningerne for udførelsen af den faglige indsats og dens resultater – og dermed danne et solidt grundlag for vurdering og udvikling af kvalitet i velfærdsarbejde. Der er således ikke tale om tre forskellige definitioner af kvalitet, men om tre forskellige analytiske kilder til evaluering af kvalitet, som skal anvendes samlet.

I det følgende afsnit beskriver vi, hvordan vurdering af kvalitet kan konkretiseres i praksis med udgangspunkt i Donabedians tilgang. Vi præsenterer således en række konkrete eksempler på modeller der, mere eller mindre eksplicit, trækker på Donabedians model, og som har til formål at vurdere og måle kvalitet i anbringelser på børne- og ungehjem.

3.3 Modeller til måling af kvalitet

I dette afsnit præsenterer vi eksempler på, hvordan den teoretiske forståelse og rammesætning af kvalitetsbegrebet kan omsættes og operationaliseres til modeller, der kan anvendes til at vurdere og måle kvalitet på børne- og ungehjem. Kvalitetsmodeller forstås her snævert som modeller med kvalitetsstandards og indikatorer til måling af kvalitet.

Først skitseres eksempler på nogle af de kvalitetsmodeller, som internationalt er anvendt til at definere og vurdere kvalitet på børne- og ungehjem (afsnit 3.3.1). Derefter beskriver vi mere indgående to danske kvalitetsmodeller, som tidligere har været anvendt til at vurdere kvalitet på børne- og ungehjem i Danmark (afsnit 3.3.2).

3.3.1 Internationale kvalitetsmodeller

Internationalt har der været flere forsøg på at etablere kvalitetsstandards og tilhørende indikatorer, som kan anvendes til at vurdere, måle og forbedre kvaliteten på børne- og ungehjem. Vi giver først et overblik over nogle af de tidligere initiativer samt noget af den kritik, initiativerne har fået (3.3.1.1). Efterfølgende går vi dybden med et af de nyere, lovende bud på et værktøj til vurdering og måling af kvaliteten på børne- og ungehjem (3.3.1.2).

3.3.1.1 Bred konsensus om kerneområder for kvalitet på børne- og ungehjem

I et metastudie etablerer Huefner (2018) et overblik over engelsksprogede initiativer, der har udviklet kvalitetsstandards til at operationalisere og vurdere kvalitet i anbringelser på børne- og ungehjem. I afdækningen inkluderes alle engelsksprogede offentliggjorte dokumenter med eksplicitte lister over kvalitetsstandards, og han identificerer på den baggrund syv forskellige kilder, publiceret mellem 1992 og 2012. Heri indgår kvalitetsstandards fra både nationale myndigheder, faglige organisationer og private leverandører fra i alt fem forskellige lande. Huefners oversigt er gengivet i Tabel 3.1.

Tabel 3.1 **Oversigt over de identificerede engelsksprogede kvalitetsstandards til vurdering af kvalitet på børne- og ungehjem 1992-2012**

Kilde	År	Type af kilde	Land
Scottish Chief Inspector of Social Work (Skinner)	1992	National myndighed	Skotland
Boys Town (Daly & Peter)	1996	Non-profit-børne- og ungehjem	USA
Irish Department of Health and Children	2001	National myndighed	Irland
Child Welfare League of America (CWLA)	2004	Faglig organisation	USA
American Association of Child and Adolescent Psychiatry (AACAP) (Houston et al.)	2010	Faglig organisation	USA
Queensland Australia Department of Communities	2010	National myndighed	Australien
Community Care Behavioral Health (CCBH)	2012	Nonprofitorganisation	USA

Note: Parentesen angiver den kilde, som Huefner anvender i sit review.

Kilde: Huefner (2018).

Huefner (2018) konkluderer på baggrund af de syv kilder, at der er bred og væsentlig konsensus i feltet om, hvad der udgør god kvalitet i anbringelse på børne- og ungehjem. Selvom de fundne kvalitetsstandards er udformet på tværs af forskellige aktører, tidspunkter og lande, finder han på tværs af de syv kilder en gennemsnitlig enighed på 72,5 pct. for 65 identificerede kvalitetsstandards. I alt 13 af de 65 kvalitetsstandards genfindes i alle syv studier. Disse omhandler bl.a. individuelle og fleksible behandlingsplaner, involvering af barnets familie, kompetent personale, understøttelse af barnets skolegang og understøttelse af barnet efter anbringelsen (Huefner, 2018: 269-270).

Fælles for de ovenstående initiativer er, at udbredelsen og anvendelsen har været relativt begrænset (Huefner, 2018: 268). Årsagerne hertil skal måske findes i nogle af de mangler, som flere af initiativerne har været kritiseret for, hvilket uddybes i det følgende.

Mangel på inddragelse, metodiske test og praktisk anvendelighed

CWLA Quality Indicators er et af de redskaber til kvalitetsmåling, som er blevet kritiseret for en række forhold. Et første kritikpunkt er manglende inddragelse af børnene og de unge i anbringelse. Modtagerne af indsatsen er således hverken inddraget i udviklingen af redskabet eller i selve vurderingen, der foretages ud fra kvalitetsstandarden. Redskabet lægger således alene op til en intern evaluering blandt personalet på børne- og ungehjemmene, og der er dermed en betydelig risiko for, at vurderingen bliver mere positiv, end der reelt er belæg for.

Et andet kritikpunkt er, at redskabet vægter hver indikator ligeligt, selvom der er stor forskel på deres væsentlighed: Eksempelvis vægtes *'Beboere informeres hyppigt om*

deres fremskridt mod deres mål’ ligeligt med *’Menuer til måltider og snacks er opslået og følges’*, hvor sidstnævnte, alt andet lige, må antages at være mindre relevant end førstnævnte (Lee & McMillen, 2008). I forlængelse heraf kritiseres redskabet for, at det ikke har undergået en metodisk test af, hvorvidt det rent faktisk måler det, det skal måle (validitet), og om det måler pålideligt, konsekvent og konsistent (reliabilitet).

Endelig kritiseres redskabet for manglende praktisk anvendelighed. CWLA har som supplement til kvalitetsstandarden udgivet *’Standards of Excellence for Residential Services’* (2004), som er en 300-siders manual med kriterier for god kvalitet. Ifølge Lee og McMillen (2008) har manualen et omfang og en detaljeringsgrad, som gør anvendeligheden begrænset i det daglige arbejde med at vurdere og forbedre kvalitet på anbringelsesstederne. Anvendelse og efterlevelse af manualen vil således kræve et ressourcetræk, der ikke er realistisk at implementere i praksis.

Omvendt kritiseres kvalitetsstandarden fra *’Boys Town’* for slet ikke at indeholde en beskrivelse af, hvem der skal vurdere standarderne, eller ud fra hvilken målestok standarderne skal vurderes (Lee & McMillen, 2008). Her bliver grundlaget så mangelfuldt, at også det er vanskeligt at implementere i praksis.

I 2015 blev der igangsat et arbejde, der på mange punkter imødekom ovenstående kritikpunkter, og som kan tjene til inspiration i forhold til udvikling, implementering og metodisk test af en kvalitetsmodel til anbringelser på børne- og ungehjem, hvilket udfoldes i det følgende.

3.3.1.2 Inspirationsramme til udvikling og metodisk test af kvalitetsstandards

Efter en længere periode med kritik af kvaliteten på børne- og ungehjem i Florida, USA, blev der i 2015 nedsat en arbejdsgruppe med det formål at skabe en fælles faglig definition af kvalitet på børne- og ungehjem samt at udvikle et validt redskab, der kan anvendes til løbende kvalitetsudvikling i praksis. Arbejdsgruppen bestod af 26 forskellige interessenter med repræsentanter fra delstaten (Florida Department of Children and Families), børnerettighedsorganisationer, ledere og medarbejdere fra børne- og ungehjem samt forskere på området.

Med afsæt i den tidligere nævnte gennemgang af eksisterende kvalitetsstandards, som Huefner foretog i 2018, og som førte til identifikation af otte relevante temaer, udpegede arbejdsgruppen de grundlæggende kvalitetsstandards, som forskerne i arbejdsgruppen efterfølgende operationaliserede til en model for vurdering af kvalitet på børne- og ungehjem kaldet GCQSA: Group Care Quality Standards Assessment (Boel-Studt et al., 2019a). Formålet med modellen var at forbedre og udvikle kvaliteten, samtidig med at den blev implementeret som en del af det statslige tilsyn.

GCQSA-modellen består af otte temaer med i alt 65 tilhørende kvalitetsstandarter (Se Bilagstabel 1.1 for en oversigt over de otte temaer og eksempler på kvalitetsstandarter inden for hvert tema).

Udover selve redskabet er det interessante ved arbejdet med GCQSA de principper, der er lagt til grund i redskabets udvikling, afprøvning, implementering og validering. GCQSA er således bygget op omkring seks konceptuelle principper, der skal sikre et vurderingsredskab, der både indholdsmæssigt og metodisk er funderet og samtidig kan fungere i praksis (Boel-Studt et al., 2019a; Boel-Studt et al., 2019b):

1. **Forskningsinformeret praksis:** Kvalitetsstandarterne er udviklet i en proces, hvor de tager afsæt i forskningen, men kvalificeres i samarbejde med relevante praktikere og aktører fra området.
2. **Kvalitetsforbedring:** Selvom GCQSA er udviklet til at indgå som en del af det almindelige tilsyn med børne- og ungehjemmene, er ambitionen ikke blot at sikre opfyldelse af minimumsstandarter (lovkrav til godkendelse), men også at fokusere på at måle faktorer, der kan understøtte og sikre kvalitetsforbedringer.
3. **Flere informanter:** Vurderingen indsamler data fra flere forskellige interessentgrupper for at opnå et helhedsorienteret syn på kvaliteten:
 - Børn og unge i anbringelse på børne- og ungehjem
 - Ledere på børne- og ungehjem
 - Personale på børne- og ungehjem
 - Børne- og ungerådgivere eller anbringelseskonsulenter (fra myndighed)
 - Tilsynskonsulenter (gennem dokumenter og observationer)
4. **Flerdimensionel:** Data opdeles i tre typer mål (inspireret af Donabedian):
 - *Struktur:* Måler strukturelle forhold (fx fysiske rammer, personalenormering, politikker mv.).
 - *Proces:* Dette mål har to dimensioner: For det første det, som Donabedian ville kalde 'teknisk' formåen, dvs. om ledere og personale på børne- og ungehjemmene konsekvent følger anbefalet praksis (fx inddragelse af børnene og de unge i deres indsats-/behandlingsplaner). For det andet 'relationel' formåen, dvs. relationen mellem personalet og de unge, herunder hensyntagen til individets kultur og baggrund.
 - *Resultat (oplevelset):* Måler oplevelsen hos børn og unge i anbringelse.
5. **Rimelig (Equitable):** Vurderingen sigter mod at måle aspekter af indsatsen, som de enkelte børne- og ungehjem har mulighed for at kontrollere eller påvirke. Den forsøger således at tage højde for, at eksterne systemfaktorer (fx domstole, børnene og de unges børne- og ungerådgivere eller andre eksterne aktører eller faktorer) også påvirker praksis.

6. **Reliabilitet og validitet:** Værktøjet testes løbende for at sikre pålidelige, konsistente målinger (reliabilitet), og at det faktisk måler det, det skal måle (validitet). Der foregår derfor løbende justering i spørgeformuleringer og scoringsmetoder for at øge måleinstrumentets pålidelighed og praktiske anvendelighed.

3.3.2 Danske kvalitetsmodeller

I Danmark er der ligeledes erfaringer med forskellige modeller til at vurdere kvalitet på børne- og ungehjem. En af modellerne er Dansk kvalitetsmodel på det sociale område (Dansk kvalitetsmodel), som tidligere blev anvendt på alle regionalt ejede børne- og ungehjem, men som i dag kun anvendes på enkelte tilbud. En anden model er Det Sociale Indikatorprojekt (SIP), som ikke længere anvendes.

Derudover findes der en lang række andre specifikke modeller for sociale indsatser, der har til formål at sikre, udvikle og herigennem også måle kvalitet for bestemte programmer, faglige metoder eller målgrupper, men som ikke kan anvendes til at vurdere kvalitet på tværs af børne- og ungehjem.

Den eneste model, som aktuelt anvendes til at følge op på kvalitet på tværs af alle børne- og ungehjem, er socialtilsynets kvalitetsmodel. Den er beskrevet i afsnit 2.4 og beskrives derfor ikke yderligere i dette kapitel. I de følgende afsnit beskriver vi kort Dansk kvalitetsmodel og SIP (uddybende beskrivelser forefindes i bilag).

3.3.2.1 Dansk kvalitetsmodel

Ved indførelsen af Dansk kvalitetsmodel var den obligatorisk for alle regionale tilbud. I 2021 besluttede Regeringen, Danske Regioner og Kommunernes Landsforening at udfase Dansk kvalitetsmodel, og i dag er det op til den enkelte region, om de ønsker at fortsætte anvendelsen af modellen, hvilket kun en enkelt har gjort.

Dansk kvalitetsmodel er inspireret af akkrediteringsmodellen på sundhedsområdet og har tre ben:

- Standardprogrammet
- Bruger- og pårørendeundersøgelser
- Kundeundersøgelser.

Standardprogrammet består af 12 kvalitetsstandarder (se bilag for den fulde liste). Ni af disse har fokus på ydelsen i tilbuddet (fx magtanvendelse eller sundhed og trivsel), mens de resterende tre standarder vedrører organisatoriske forhold (fx kompetenceudvikling). Til hver kvalitetsstandard er der knyttet en række indikatorer, der

relaterer sig til fire forskellige trin i processen med at arbejde med kvalitetsstandarder (Se bilag 1 for et eksempel på indikatorer og en uddybning af de fire trin).

Arbejdet med standarderne er det ene af de tre ben i Dansk kvalitetsmodel. Det andet ben indebærer indsamling af viden om borgernes vurderinger og oplevelser relateret til seks af standarderne. Tilbuddenes målgrupper varierer betragteligt – nogle borgere har fx ikke et verbalt sprog – og derfor indhentes borgernes vurderinger af den oplevede kvalitet på det enkelte botilbud via forskellige metoder. De tre metoder, som anvendes er: fokusgruppeinterview, individuelt interview og deltagende observation. Foruden brugerundersøgelser indeholder kvalitetsmodellen også pårørendeundersøgelser, som indsamler vurderinger fra pårørende via spørgeskemaer.

Det tredje og sidste ben i modellen er såkaldte kundeundersøgelser, som tager afsæt i udvalgte borgerforløb og ud fra én enkelt socialsag sætter fokus på den visiterende kommunes vurdering af samarbejdet og kvaliteten af det enkelte regionale, sociale tilbud.

3.3.2.2 Det Sociale Indikatorprojekt (SIP)

Formålet med SIP var at udvikle fælles indikatorer til at måle både kvalitet og resultater af sociale indsatser (Holland, 2007). Der blev både etableret en SIP-model til sikrede institutioner og en SIP-model til psykiatrinære institutioner, som er i fokus her.

Anvendelsen af indikatorerne var ment som et redskab til den enkelte institution, som skulle anvende dem til internt kvalitetsarbejde og dokumentation. Samtidig var der en ambition om, at data kunne anvendes nationalt til at skabe viden om virkningen af indsatserne. Indikatorerne i SIP tager derfor afsæt i en programteori, der kobler sammenhænge mellem indsats og effekter for at undersøge, hvilke betingelser i indsatsen der virker for hvem.

Data blev indsamlet via forskellige spørgeskemaer til henholdsvis de unge, personalet og ledelsen. Der blev indsamlet data om:

- Den unges situation ved anbringelsen
- Indsatsen på institutionen (årligt)
- Den unges situation efter anbringelsen.

Målinger med SIP er ganske omfattende og detaljerede. Når der samles data til måling af 'indsatsen på børne- og ungehjemmet', indsamles der således data om 16 forhold – fx fysiske og institutionelle rammer, behandlingsindsatser, pædagogisk

strategi m.m. Hvert af de 16 forhold måles med mellem 2 og 20 indikatorer. Indikatorerne er inddelt efter følgende klassifikation:

- G: Indikator på generelle betingelser i indsatsen
- I: Indikator på individuelle betingelser i indsatsen
- O: Organisatorisk kvalitet
- F: Faglig kvalitet
- B: Brugeroplevet kvalitet.

De organisatoriske indikatorer (O) er typisk detaljerede og målbare, idet de ofte kan kvantificeres gennem registrering eller dokumentation. Eksempler herpå er antal kvadratmeter inde/ude på hver afdeling, antal ansatte pr. ung eller driftsbudget for institutionen, hvor data kan indhentes direkte fra administrative registre eller institutionens dokumentation.

Modsat er de borgerorienterede indikatorer (B) typisk kvalitative og baseret på den unges subjektive vurdering, observation eller interviews. Eksempler på sådanne indikatorer er 'oplevelse af praktiseret omsorg' eller 'oplevelse af at tænke, handle og føle anderledes'. Eksempler på detaljerede, målbare individuelle indikatorer (I) er 'tidsperiode og antal timer for psykoterapeutisk behandling' eller 'hyppighed i gennemførelse af behandlingsindsatser'.

3.3.3 Tværgående diskussion af erfaringerne med kvalitetsmodeller

Som det fremgår af ovenstående gennemgang har der været flere forsøg, både internationalt og nationalt, på at etablere en kvalitetsmodel med kvalitetsstandarder, der kan understøtte udviklingen af kvaliteten på børne- og ungehjem.

Når vi ser på tværs af internationale og danske erfaringer med at måle kvalitet på børne- og ungehjem ved hjælp af kvalitetsmodeller og kvalitetsstandarder eller -indikatorer, træder fire læringspunkter frem.

Centralt med fokus på alle tre kvalitetsdimensioner

Et centralt læringspunkt fra arbejdet med GCQSA er betydningen af, at en kvalitetsmodel belyser både struktur-, proces- og resultatdimensionen i kvalitet.

Hvis vi betragter de to gennemgåede danske kvalitetsmodeller samt socialtilsynets kvalitetsmodel, er det tydeligt, at både socialtilsynets kvalitetsmodel og Dansk kvalitetsmodel vægter de objektive målbare forhold relativt højt. Det betyder, at resultatdimensionen og den relationelle del af procesdimensionen ofte er underbelyst,

mens den strukturelle dimension samt dokumentation af processer på børne- og ungehjemmet i form af nedskrevne retningslinjer og procedurer fylder mere. Netop den relationelle del af proces-dimensionen er imidlertid central for en praksis kendt ved høj kvalitet (Pålsson, 2020). Blandt de danske modeller adskiller SIP-modellen sig ved i højere grad at inddrage borgeroplevet kvalitet. SIP-modellen betyder således både organisatorisk kvalitet (struktur), faglig kvalitet (proces) og borgeroplevet kvalitet (resultat- og relationel proces-dimension).

Perspektiver fra flere forskellige aktører – særligt fra børnene og de unge

Som tidligere beskrevet pointerer Donabedian, at definitionen af kvalitet afhænger af, hvem der definerer den, og at der eksisterer flere perspektiver, som kan have modsatrettede mål og værdisæt. Forståelsen af, hvad kvalitet er, kan således variere, afhængigt af om der anlægges et samfundsmæssigt perspektiv, et fagprofessionelt perspektiv eller et individuelt borgerperspektiv. Denne pointe ligger i tråd med et andet centralt læringspunkt fra de internationale erfaringer med kvalitetsmodeller, nemlig vigtigheden af, at en kvalitetsmodel samler perspektiver fra flere aktører – ikke mindst børnene og de unge, hvis perspektiv har været underrepræsenteret eller fraværende i flere tidligere kvalitetsmodeller.

De danske kvalitetsmodeller varierer i graden af inddragelse af forskellige aktørperspektiver. SIP-modellen inddrager både ledelse, medarbejdere og de unge gennem spørgeskemaundersøgelser, men omfatter ikke kommunale børne- og ungerådgivere eller tilsynskonsulenter, som det eksempelvis ses i GCQSA. Dansk kvalitetsmodel baserer selve kvalitetsmålingen på perspektiver fra ledelse og personale og supplerer med borger- og pårørendeundersøgelser samt kundeundersøgelser, hvor kommunale myndighedsafdelinger også inddrages. Socialtilsynets model omfatter ligeledes ledelse, medarbejdere samt børn og unge og deres pårørende gennem interviews. Undersøgelser viser dog, at børnene og de unges perspektiver langt fra konsekvent indgår i de endelige kvalitetsvurderinger.

En stikprøveundersøgelse af 100 tilsynsrapporter³ fra 2016 baseret på socialtilsynets daværende kvalitetsmodel viste eksempelvis, at tilsynets vurdering af tema 2 i den daværende kvalitetsmodel – børnene og de unges selvstændighed og relationer – i 36 pct. af rapporterne ikke var baseret på oplysninger fra børnene selv. I 13 pct. af rapporterne indgik børnene og de unges perspektiver slet ikke i nogen af de syv temaer i kvalitetsvurderingen (Socialstyrelsen, 2018). En nyere undersøgelse bekræfter dette billede og finder, at det kun fremgår i 48 ud af de 79 undersøgte tilsynsrapporter, at man har talt med børn eller unge på anbringelsesstedet (Gjørup et al., 2022).

³ Heri indgår både plejefamilier og børne- og ungehjem (50/50).

Ifølge undersøgelsen skyldes en del af den manglende inddragelse, at tilsynsbesøg foregår om dagen, hvor børnene og de unge er i skole, og at børnene og de unge ikke nødvendigvis har lyst til at tale med tilsynet. Undersøgelsen viser endvidere, at selvom tilsynskonsulenterne har talt med børn og unge på anbringelsesstedet, er det ikke altid, at deres perspektiver indgår i den samlede vurdering. Det kan fx være tilfældet, hvis tilsynskonsulenten kun har talt med få børn og er i tvivl om, hvorvidt deres perspektiv er repræsentativt for børnegruppen som helhed.

Ovenstående understreger udfordringen med at foretage en kvalitetsvurdering af børne- og ungehjem, som i tilstrækkelig grad inddrager individuelle kvalitetsoplevelser og samtidig er udtryk for en samlet kvalitetsvurdering af børne- og ungehjemmet som organisatorisk enhed. Denne pointe leder frem til det tredje opmærksomhedspunkt, som er vigtigheden af løbende at undersøge, teste og evaluere modellerne.

Behov for løbende at teste modellen som grundlag for justeringer

Et tredje læringspunkt fra tidligere erfaringer med at udvikle kvalitetsmodeller er vigtigheden af vedvarende at undersøge, om kvalitetsmodellerne lever op til deres formål. Det kræver for det første en undersøgelse af modellernes *reliabilitet*, dvs. om kvalitetsmålinger foretaget med modellen er konsistente i deres resultater eller præget af usikkerhed og tilfældigheder. Det kræver derudover en undersøgelse af modellernes *validitet* – dvs. om kvalitetsmodellen rent faktisk måler kvalitet. Validiteten af modellen afhænger både af de metoder, der anvendes til at indsamle data, og af, hvilke emner der indsamles data om.

Når data indsamles gennem interviews med børn og unge under tilsynsbesøg, kan der eksempelvis opstå metodiske udfordringer, fordi enkelte tilfældigt tilstedeværende børn og unge skal være repræsentative for børne- og ungegruppen generelt (Gjørup et al., 2022). Gjørup et al. fremhæver i den forbindelse, at tilsynsbesøg svarer til, hvad man i evalueringslitteraturen kalder 'site visits', som er forbundet med alvorlige metodiske begrænsninger (Patton, 2015). Omvendt kan interviews under de rette betingelser bidrage med nuancer og kontekst, som kan være vanskelige at indfange gennem spørgeskemaer alene.

Hertil kommer, at generiske kvalitetsstandarder kan indebære en risiko for skæve målinger, når de anvendes på meget forskellige typer af børne- og ungehjem og målgrupper, fordi det kan være vanskeligt at tage højde for variationer i kontekst og målgruppe (Pålsson, 2020).

Validitet i kvalitetsmodeller indebærer også en undersøgelse af, om de emner, der samles viden om, rent faktisk er udtryk for kvalitet. Her peger erfaringer fra GCQSA på, at kvalitetsstandarderne bør tage afsæt i forskningen, men kvalificeres i samarbejde med relevante praktikere og aktører på området (Boel-Studt et al., 2026).

Anvendelighed er afgørende for læring og udvikling

For at kvalitetsmodellerne skal kunne udvikle og styrke kvalitet er det afgørende, at de er anvendelige og meningsfulde i praksis. Det er fælles for flere af både de internationale og danske modeller, at deres anvendelse har været begrænset. Socialtilsynets tidligere kvalitetsmodel blev evalueret i forhold til anvendelsen af modellen til læring. Heraf fremgik det, at en stor gruppe tilbud ikke oplever at få anvist konkrete udviklingsmuligheder i forbindelse med tilsynsbesøg, hvorfor de ikke oplever, at resultatet kan anvendes til kvalitetsudvikling (Socialstyrelsen, 2018: 8). Det er endnu uvist, hvorvidt og hvordan den nylige ændring af socialtilsynets kvalitetsmodel vil påvirke denne oplevelse.

Udover anvendeligheden af kvalitetsmodellernes målinger i et lærings- og udviklingsarbejde er det også væsentligt at overveje modellernes anvendelighed i praksis i forhold til at foretage vurderingerne og indsamle data hertil. Vi er ikke bekendte med evalueringer af anvendeligheden af hverken Dansk kvalitetsmodel eller SIP-modellen, men det forhold, at de ikke længere anvendes (eller kun i meget begrænset omfang), kunne indikere nogle begrænsninger ved modellerne. Hvor SIP-modelens omfangsrige og nuancerede dataindsamling har den fordel, at flere perspektiver og dimensioner indfanges, kan ulempen omvendt være omfanget af ressourcer, aktørerne skal anvende på dataindsamling. Hensynet til anvendelighed skal derfor balanceres i forhold til ressourcetræk.

3.4 Centrale fund fra afdækningen af kvalitetsmodeller

Det er vigtigt, at en kvalitetsmodel er klar om sit analytiske udgangspunkt, og hvad der værdimæssigt anses som kvalitet i modellen. Hermed bliver modellens formål tydeligt, herunder også de analytiske begrænsninger, som er en del af enhver model. Selvom kvalitetsbegrebet er normativt og kontekstafhængigt, viser afdækningen af tidligere kvalitetsmodeller, at der faktisk er bred konsensus om, hvad der udgør god kvalitet i anbringelse på børne- og ungehjem, når man ser på tværs af engelsksprogede kvalitetsstandarder fra syv forskellige kvalitetsmodeller fordelt mellem fire lande og to årtier. Fælles for modellerne er dog også, at udbredelsen og anvendelsen har været relativt begrænset. Det skyldes formentlig nogle af de mangler, modellerne har været kritiseret for, herunder mangel på inddragelse af børn og unges perspektiv, mangel på anvendelighed i praksis og mangel på metodiske test af, hvorvidt de rent faktisk måler kvalitet. Afdækningen viser endvidere, at de kritikpunkter, der rettes mod de internationale kvalitetsmodeller, i en vis udstrækning også kan rettes mod de danske modeller, der anvendes eller har været anvendt til at måle kvalitet på børne- og ungehjem.

Samlet set viser modelafdækningen, at der er en række centrale lærings- og opmærksomhedspunkter fra både de internationale og danske erfaringer med at vurdere og måle kvalitet på børne- og ungehjem. Det er for det første en styrke, når kvalitetsmodellen samler data fra flere forskellige informanter – ikke mindst børnene og de unge selv. For det andet kan modellen med fordel sigte mod at belyse forskellige dimensioner af kvalitetsbegrebet, fx struktur, proces og resultat. For det tredje bør de kvalitetsstandarder, der anvendes i en kvalitetsmodel, udvikles med afsæt i viden og forskning og løbende kvalificeres i samarbejde med relevante parter på området, ligesom de løbende bør testes for at sikre, at de rent faktisk måler kvalitet.

Afdækningen af kvalitetsmodeller viser desuden nogle metodiske udfordringer og afvejninger i arbejdet med at udvikle og anvende en kvalitetsmodel til at styrke kvaliteten på børne- og ungehjem.

En udfordring er, at strukturel kvalitet fx ofte er lettere at måle end den processuelle kvalitet i relationer og samspil mellem personale og børn og unge. Der er derfor risiko for, at de målbare strukturelle forhold vægtes for højt, selvom den relationelle praksis er helt central for kvaliteten. Samtidig er måling af resultat-kvalitet udfordret af, at resultater påvirkes af mange andre forhold end selve anbringelsen og ofte først viser sig på længere sigt.

Erfaringerne peger på, at udviklingen af en kvalitetsmodel kræver indgående viden om, hvordan relationel og processuel kvalitet kan måles på en systematisk måde uden at reducere komplekse sociale og relationelle processer til forsimplede indikatorer. En nutidig kvalitetsmodel bør desuden afklare, hvordan børns og unges perspektiver bedst kan inddrages på en måde, der både er repræsentativ, etisk forsvarlig og metodisk robust.

En væsentlig afvejning i arbejdet med kvalitetsmodeller er på den ene side at sikre en tilstrækkelig nuanceret model, der indfanger forskellige perspektiver på og dimensioner af kvalitet, og på den anden side at undgå, at modellen bliver så omfangsrig og ressourcekrævende, at kvalitet ikke kan vurderes. At udvælge relevante dimensioner kræver således indgående forståelse af, at kvalitet på børne- og ungehjem er bestemt af komplekse og sammenvævede forhold, som skifter på tværs af børne- og ungehjem, fx i forhold til målgruppe, rammevilkår og pædagogiske tilgange.

Sammenfattende peger afdækningen af kvalitetsmodeller på, at ingen af de eksisterende danske kvalitetsmodeller fuldt ud formår at indfange den kompleksitet, som er bestemmende for kvalitet, tilstrækkeligt. Modellerne rummer hver især væsentlige styrker, men også begrænsninger i forhold til eksempelvis at inddrage børn og unge, balancere anvendelighed i praksis, sikre metodisk validitet og reliabilitet samt balancere vægtning af strukturelle, processuelle og resultatorienterede dimensioner af kvalitet.

4 Litteraturkortlægning

Dette kapitel præsenterer og sammenfatter eksisterende forskningsviden og bidrager dermed til at udfolde vidensbaserede nuancer og indsigter i relation til spørgsmålet om, hvad vi ved om kvalitet på børne- og ungehjem. Kortlægningen synliggør både de områder, hvor den eksisterende viden er relativt solid, og de områder, hvor der er komplekse eller kontekstafhængige sammenhænge. Endelig identificeres væsentlige videnshuller. Herved etablerer litteraturkortlægningen et vidensbaseret fundament for undersøgelsens samlede forståelsesramme for kvalitet i anbringelse på børne- og ungehjem.

Spørgsmålet om kvalitet i anbringelser er ikke nyt. TABUKA-projektet (Nielsen, 2005) satte fokus på kvalitet set fra tidligere anbragte børn og unges perspektiv og fremhævede betydningen af stabile relationer, inddragelse og tryghed. Derudover har den norske udgivelse *Institusjonsplassering – siste utvei?* (Backe-Hansen et al., 2011) sat fokus på kvalitet og legitimitet i institutionsanbringelser, herunder betydningen af skolegang, relationer, familiekontakt og tilpassede tilbud. Udgivelsen pegede samtidig på store forskelle mellem børne- og ungehjem og behovet for mere specialiserede tilbud til børn og unge med komplekse problemstillinger. Begge bidrag markerer tidligere nordiske forsøg på at udvikle et mere nuanceret kvalitetsbegreb på anbringelsesområdet.

Litteraturkortlægningen i dette projekt er gennemført eksplorativt med fokus på at afdække og kortlægge temaer og videnshuller omkring kvalitet i anbringelse på børne- og ungehjem. Vores fokus er, som beskrevet i kapitel 1, at identificere forhold om børne- og ungehjemmenes organisatoriske rammer og relationerne på stedet. Det vil sige, at kortlægningen afgrænser sig fra at afdække eksterne forhold, såsom sagsbehandlingens kvalitet eller lovgivningens rammer.⁴ Vi inddrager forskningslitteratur (både kvalitative og kvantitative studier), grå litteratur (fx evalueringer og mindre rapporter) samt bøger og forskningsartikler⁵ (se metodebilag for en uddybende beskrivelse af den anvendte metode). Kortlægningen inkluderer i alt 92 studier.

Studierne er systematiseret i forhold til en forståelse af kvalitet som funderet i 'barnets bedste' og operationaliseres i tre dimensioner – struktur, proces og resultat –

⁴ Se Bengtsson og Olsen (2021) for en kortlægning af viden om kvalitet i sagsbehandlingen på børne- og ungeområdet.

⁵ Det er vigtigt at understrege, at kortlægningen – netop fordi den er eksplorativ – ikke har til formål at identificere *alle* eksisterende temaer eller afdække den fulde bredde af litteratur på området. Søgeprocessen og udvælgelsen er gennemført systematisk, men uden stramt afgrænsede inklusionskriterier, og kortlægningen repræsenterer derfor et overblik over centrale og tilbagevendende temaer i den tilgængelige litteratur snarere end en udtømmende gennemgang. Resultaterne skal således forstås som et kvalificeret indblik i væsentlige perspektiver på kvalitet i anbringelser, velvidende at andre relevante temaer og studier kan findes uden for dette materiale.

med udgangspunkt i Donabedians inddeling af kvalitet (se kapitel 3). I Tabel 4.1 fremgår, hvordan vi har indplaceret de kortlagte tematikker fra litteraturkortlægningen i de tre dimensioner. Der er klare overlap mellem de tre dimensioner, og de skal derfor ikke læses som afgrænsede, men som analytiske kategorier, der bidrager til etableringen af et struktureret overblik over den eksisterende viden og videnshuller.

Tabel 4.1 Kortlagte tematikker

Strukturel kvalitet Proceskvalitet Resultatkvalitet		
Temaer	Temaer	Temaer
• Fysiske rammer • Beboersammensætning og -udskiftning • Medarbejdernes formelle kompetencer • Personalets normering og udskiftning.	• Pædagogiske tilgange • Relationer mellem personale og børn og unge • Relationer mellem børn og unge på hjemmene • Relationer og deltagelse uden for hjemmene.	• Udviklings- og livsforløbsrelaterede resultater • Hverdags- og oplevelsesrelaterede resultater.

Kilde: VIVE.

4.1 Strukturel kvalitet

I dette afsnit præsenteres de temaer i litteraturen, der primært vedrører den strukturelle dimension af kvalitet på det enkelte børne- og ungehjem. I den kortlagte litteratur har vi haft fokus på at identificere de strukturelle forhold, som knytter sig til det enkelte børne- og ungehjem. Det betyder, at temaer, som handler om betydningen af strukturelle forhold uden for børne- og ungehjemmet, herunder fx ejerforhold og lovgivningsmæssige rammer, ikke medtages her. Disse tværgående strukturelle forhold har stor betydning for kvaliteten på det enkelte børne- og ungehjem, men er ikke en del af den kortlagte litteratur, hvor søgningen har afgrænset sig til de relativt stabile materielle og organisatoriske ressourcer, som sætter rammen for kvaliteten på det enkelte børne- og ungehjem.

Følgende centrale temaer inden for den strukturelle dimension på børne- og ungehjem er identificeret i den kortlagte litteratur:

- Fysiske rammer
- Beboersammensætning og -udskiftning
- Medarbejdernes formelle kompetencer

- Personalets normering og udskiftning.

Hovedfundene vedrørende strukturel kvalitet på det enkelte børne- og ungehjem er sammenfattet i Boks 4.1.

Boks 4.1 Hovedfund – strukturel kvalitet

- Viden om betydningen af de fysiske rammer for børn og unges hverdagsliv/"levede liv" er begrænset.
- Tilstrækkeligt med privatliv er vigtigt for oplevelsen af tryghed, men eget værelse kan også skabe en følelse af isolation.
- Hjemlige fysiske rammer er vigtige for en følelse af tryghed og normalitet, og det er vigtigt, at børn og unge oplever ejerskab og indflydelse på de fysiske rammer.
- Den rette beboersammensætning er vigtig, men ofte vanskelig at opnå. For mange og for forskellige børn og unge på samme sted såvel som stor udskiftning i børne- og ungegruppen kan have en negativ indvirkning.
- Størstedelen af litteraturen om kompetencer på børne- og ungehjem undersøger relationelle og personlige kompetencer hos personalet, mens få studier undersøger betydningen af formelle uddannelseskvalifikationer.
- Tilstrækkelig normering og lav personaleudskiftning har stor betydning for kvaliteten af anbringelser, idet færre børn/unge pr. voksen og stabile medarbejdere øger sandsynligheden for trygge relationer, kontinuitet og god trivsel.
- Kontinuitet i relationer, omgivelser og information skaber tryghed og stabilitet for børn og unge, mens fleksible organisatoriske rammer og professionel støtte til personalet er nødvendige for at imødekomme børn og unges forskellige behov for relationer.

4.1.1 Fysiske rammer

Dansk og international forskning peger på, at børne- og ungehjemmenes fysiske rammer har væsentlig betydning for børn og unges anbringelsesforløb, herunder deres oplevelse af ejerskab, kontrol og hjemlighed (Börjesson & Torgé, 2022; Egelund & Jakobsen, 2009; Mølholt & Henriksen, 2026; Steno, 2026).

Litteraturkortlægningen peger imidlertid også på, at der er begrænset forskningsviden om og opmærksomhed på de fysiske rammers betydning for hverdagslivet på børne- og ungehjemmet, da fokus i højere grad er på sikkerhed, risikofaktorer og effekter af specifikke indsatser eller behandlingsformer (Johansen et al., 2020; Nolbeck et al., 2020). I Danmark stammer den eksisterende viden primært fra deskriptive spørgeskemaundersøgelser samt kvalitative interviewstudier med børn og unge på børne- og ungehjem (se fx Ankestyrelsen 2019; Egelund & Jakobsen, 2009; Møhlholt & Henriksen, 2026; Socialstyrelsen, 2022; Steno, 2026).

Der er især fire perspektiver, der fremhæves som centrale i relation til børne- og ungehjemmenes fysiske rammer. Det handler for det første om deres geografiske placering, for det andet om mulighederne for privatliv, for det tredje om hjemlighed og endelig, som det fjerde perspektiv, de fysiske rammer som fundament for en følelse af tilhørsforhold.

Børne- og ungehjemmenes geografiske placering har betydning for børn og unges trivsel og deltagelse i samfundslivet. En beliggenhed langt fra større byer kan af nogle medarbejdere opleves som positiv, fordi den skaber afstand til tidligere problematiske miljøer (Ankestyrelsen, 2019), men kan samtidig have negative konsekvenser for børnene og de unge. Stor afstand til familie, skole og fritidsliv kan svække kontinuitet og øge følelsen af fremmedhed, og på samme vis kan en afsondret placering medføre isolation og begrænsede muligheder for at deltage i hverdagsaktiviteter (Møhlholt & Henriksen, 2026; Socialstyrelsen, 2022). Flere studier peger desuden på, at mange børn og unge på børne- og ungehjem er mindre aktive, har få eller ingen fritidsinteresser og begrænsede sociale netværk, hvilket reducerer deres muligheder for at indgå i sociale fællesskaber uden for anbringelsesstedet (Barneombudsmannen, 2019; Espersen, 2010; Barneombudet, 2020).

Børn og unges mulighed for privatliv er et centralt element i litteraturen. Eget værelse fungerer ofte som et vigtigt frirum fra støj og samvær med andre (Ankestyrelsen, 2019; Socialstyrelsen, 2022). International forskning peger på, at privatliv kan styrke oplevelsen af tryghed og fungere som et "safe space", men også at følelsen af sikkerhed i høj grad afhænger af relationer til personale samt børn og unge på stedet (Cameron-Mathiassen et al., 2022; Nolbeck et al., 2020; Slaatto et al., 2023; Slaatto, 2024). Samtidig kan værelset imidlertid opleves som isolerende, særligt for børn og unge i mistrivsel (Nolbeck et al., 2020). Børnene og de unges oplevelse af privatliv kan desuden begrænses af kontrol og overvågning, fx gennem gennemsøgning, uanmeldte besøg eller tæt opsyn på værelset, hvilket nogle børn og unge oplever som krænkende (Barnombudsmannen, 2011; Boel-Studt et al., 2023a). Der fremstår dermed et grundlæggende dilemma mellem hensynet til privatliv og personalets behov for at sikre beskyttelse, hvilket i et kvalitetsperspektiv rejser spørgsmålet om, hvordan fysiske rammer kan indrettes, så begge hensyn tilgodeses.

Litteraturen peger på, at det er centralt, at børne- og ungehjem fremstår hjemlige gennem deres arkitektur, indretning samt medarbejdernes tilstedeværelse og adfærd (Sommerfeldt, 2022). Hjemlighed har nemlig stor betydning for børn og unges oplevelse af tryghed, normalitet og tilhørsforhold (Mølholt & Henriksen, 2026; Sommerfeldt, 2022). Hvis det første vennerne fx møder, er dørskilte med 'forstander' og 'viceforstander' eller en tavle med en oversigt over, hvem der er på arbejde, opleves børne- og ungehjemmet ikke som et "rigtigt hjem". Børn og unge italesætter også, at det giver et institutionsagtigt præg, når der er lange gange med værelser på hver side. Institutionelle kendetegn kan virke stigmatiserende og medføre, at børn og unge oplever det som pinligt at have venner på besøg (Barnombudsmannen, 2011; Socialstyrelsen, 2022). Små, overskuelige, velholdte og hjemligt indrettede børne- og ungehjem kan understøtte trivsel, relationer og deltagelse i hverdagslivet, mens større og mere institutionsprægede miljøer kan have negative konsekvenser for udvikling og velbefindende (Almqvist & Lassinantti, 2024; Kristensen, 2006; Porter et al., 2020). Samtidig peger studier på, at lovgivningsmæssige rammer, herunder GDPR, i nogle tilfælde kan begrænse mulighederne for at skabe en hjemlig indretning, fx ved restriktioner på brugen af fotografier af børnene og de unge som dekoration på væggene i fællesarealer (Socialstyrelsen, 2022).

Endelig fremgår det overordnet set, at fysiske rammer på børne- og ungehjem ikke kun handler om bygningernes fysiske struktur (Bailey, 2002). De fysiske rammer indeholder en symbolsk dimension, der har betydning for børn og unges oplevelse af kontrol, identitet og tilhørsforhold. Opleves rammerne som kontrollerende – fx som et "fængsel" – eller præget af en negativ institutionel forståelse som et sted for "problembørn", kan dette påvirke børn og unges selvforståelse i negativ retning (Bailey, 2002). Pointen er, at fysiske rammer både kan virke begrænsende og kontrollerende, men også kan understøtte en oplevelse af autonomi, hvor børn og unge i højere grad kan tage ejerskab over deres hverdag, adfærd og omgivelser. At forstå fysiske rammer som mere end blot bygninger er derfor centralt for vurderingen af kvaliteten på børne- og ungehjem. Rammerne må i højere grad forstås i relation til de betydninger, de får for børn og unges oplevelse af tilhørsforhold og indflydelse på eget liv (Mølholt & Henriksen, 2026; Steno, 2026).

4.1.2 Beboersammensætning og -udskiftning

Børne- og ungehjem er kendetegnet ved et grundlæggende spændingsfelt mellem behovet for stabile og trygge rammer og de komplekse sociale dynamikker, der opstår, når børn og unge med forskellige erfaringer, udfordringer og støttebehov skal leve sammen i hverdagen. Institutionelle rammer, herunder standardiserede regler, organisatoriske krav og hensyn til risikostyring, understøtter ikke nødvendigvis altid det enkelte barns eller den enkelte unges bedste eller individuelle behov (Graham & Fulcher, 2017; Mølholt & Henriksen, 2026). I sammenhæng med dette er beboer-

sammensætningen et centralt, men ofte underbelyst, kvalitetsforhold i anbringelsesforskningen.

Litteraturkortlægningen viser, at beboersammensætning har betydelig indflydelse på både hverdagsliv, trivsel og de pædagogiske handlemuligheder på børne- og ungehjem. På den ene side kan det at bo sammen med andre børn og unge give mulighed for fællesskab, venskaber og social støtte. På den anden side kan det føre til negative gruppedynamikker, hvor konflikter, uro og risikoadfærd kan påvirke miljøet og det enkelte barn eller den enkelte unges trivsel negativt. Eksempelvis kan nogle børn eller unge trække sig fra fællesarealer og socialt samvær, når de har det svært, og dermed bliver de i praksis isolerede i hverdagen (Ankestyrelsen, 2019).

På trods af beboersammensætningens markante betydning er der relativt begrænset forskning, der går i dybden med, hvilke sammensætninger der fungerer godt, og hvilke der skaber udfordringer (Storø et al., 2017). Den eksisterende litteratur har i høj grad fokuseret på overordnede beboer karakteristika som alder, køn og etnicitet. Eksempelvis viser fund, at tilstedeværelsen af jævnaldrende ofte er afgørende for udviklingen af nære venskaber (Ankestyrelsen, 2019; Schwartz et al., 2008; Socialstyrelsen, 2022). Relationer på tværs af alder kan dog også have positive effekter i form af omsorg og læring, men kan samtidig indebære konflikter og magtubalancer (Schwartz et al., 2008). Nyere studier peger imidlertid på, at forhold vedrørende beboersammensætning er mere komplekse end blot demografiske karakteristika, idet de også rummer sociale og pædagogiske dimensioner. Det gælder bl.a. børn og unges adfærd, deres støttebehov, tilknytning til lokalmiljøet samt tidligere anbringelseserfaringer (Storø et al., 2017).

Et centralt tema i litteraturen er de pædagogiske dilemmaer, der opstår i arbejdet med blandede børne- og ungegrupper. Børn og unge er ofte i tæt kontakt med hinanden og påvirker hinandens adfærd både positivt og negativt (Espersen, 2010). Mens nogle udvikler venskaber og oplever fællesskab, kan andre blive påvirket af negative gruppedynamikker, som kan forstærke mistrivsel eller risikoadfærd. I større enheder er der desuden risiko for, at nogle børn og unge "forsvinder i mængden", og at personalets opmærksomhed i højere grad rettes mod adfærdsstyring og konflikthåndtering frem for relations- og udviklingsarbejde. Mindre enheder fremhæves med positive effekter, idet de reducerer negativ gruppepåvirkning og giver bedre muligheder for individuel støtte og relationsarbejde (Watson, 2003).

Aagerup (2013) peger på, at en bred sammensætning af børn og unge med meget forskellige problemstillinger kan skabe spændinger mellem behovet for fælles strukturer og børne- og ungehjemmets ambition om individuelle løsninger. Mens børn og unge ofte oplever individualiseret støtte som et kvalitetselement, kan fælles regler og rammer opleves som begrænsende, hvis der ikke er tilstrækkelig fleksibilitet (Aagerup, 2013; Mølholt & Henriksen, 2026). Dette skaber et pædagogisk dilemma,

hvor personalet må balancere mellem hensynet til fællesskabet og hensynet til den enkelte, ofte uden klare retningslinjer for, hvordan denne balance bedst håndteres.

Når børn og unge flytter på børne- og ungehjem, skal de dele hverdagen med personer, de ikke kender, og indgå i et intensivt socialt fællesskab, de ikke selv har valgt (Börjesson & Torgé, 2022; Barnombudsmannen, 2019). Dette rummer et centralt paradoks, da mange netop anbringes på grund af sociale vanskeligheder, men samtidig forventes at fungere i tætte relationer under begrænsede muligheder for privatliv og afskærmning (Barnombudsmannen, 2019). En svensk undersøgelse peger på, at mange børn og unge oplever det som energikrævende at finde deres plads i børne- og ungegruppen, og at anbringelsen i sig selv kan være socialt udmattende. Flere beskriver ensomhed, både som følge af brudte relationer til tidligere netværk, og fordi relationer på børne- og ungehjemmet ofte er midlertidige og ikke fortsætter efter anbringelsen (Borgström & von Greiff, 2012). Beboersammensætningen har derfor stor betydning for trivsel, relationer og tryghed. Mens fællesskabet kan skabe samhørighed, kan det også opleves som utrygt, særligt når gruppen ændrer sig ofte. Hyppige udskiftninger og konflikter blandt børnene og de unge kan skabe uro og ustabilitet i hverdagen (Barneombudet, 2020; Barneombudsmannen, 2011).

Samlet set viser forskningen, at beboersammensætning er en central, men kompleks og vanskeligt styrbar dimension i kvaliteten af anbringelser på børne- og ungehjem. Den påvirker både de strukturelle rammer, personalets pædagogiske muligheder og børn og unges oplevelse af trivsel, relationer og tilhørsforhold. Spændingsfeltet mellem stabilitet og fællesskab på den ene side og individuelle hensyn på den anden fremstår som et gennemgående vilkår. Dette peger på et behov for at betragte beboersammensætning som en dynamisk kvalitetsdimension, der kræver løbende opmærksomhed i både visitation, matchning, organisering og pædagogisk praksis.

4.1.3 Medarbejdernes formelle kompetencer

I forskningslitteraturen fremhæves personalet på børne- og ungehjem som en central faktor for kvaliteten af børn og unges anbringelsesforløb (Farmer et al., 2017a; Whittaker et al., 2023). Kompetent personale forbindes både med faglig viden om relevante metoder og med stærke personlige og relationelle kompetencer, mens mangel på kvalificeret personale beskrives som en væsentlig udfordring på området (Boel-Studt & Tobia, 2016). Lavt uddannelsesniveau kan øge risikoen for uhensigtsmæssig pædagogisk praksis og vanskeliggøre udviklingen af evidensbaseret praksis på hjemmene (Pålsson et al., 2023).

Samtidig er forskningen om betydningen af personalets formelle uddannelsesniveau relativt begrænset, og resultaterne er ikke entydige (Wollscheid & Røsdal, 2019).

Internationale studier viser, at der i flere angelsaksiske lande ikke findes minimums-krav til medarbejdernes uddannelse, hvilket fremhæves som problematisk i lyset af børn og unges komplekse behov (Whittaker et al., 2023). Forskningen fokuserer derfor ofte på, hvad der kendetegner kompetent personale set fra børn og unges perspektiv. Her fremhæves især relationelle kompetencer, livserfaring, stabilitet og evnen til at udvise oprigtig omsorg, mens formel uddannelse alene ikke vurderes som tilstrækkelig.

Litteraturen peger dog samtidig på, at formelle uddannelseskvalifikationer har betydning for personalets muligheder for at håndtere komplekse problemstillinger og understøtte trivsel på hjemmene. Uddannelse kan bl.a. styrke medarbejdernes kompetencer i forhold til konfliktnedtrapning, håndtering af udadreagerende adfærd og iværksættelse af relevante indsatser til børnene og de unge (Pålsson et al., 2023). Aagerup (2013) peger desuden på, at målgruppen på børne- og ungehjem har ændret sig over tid og i stigende grad består af børn og unge med komplekse sociale og psykiske problemstillinger. Denne udvikling opleves at stille større krav til personalets faglighed og fleksibilitet. Hvor uddannede medarbejdere ofte oplever dette som fagligt udviklende, beskriver ufaglærte medarbejdere det i højere grad som vanskeligt og udfordrende.

I en dansk kontekst viser en velfærdspolitisk analyse, at knap halvdelen af medarbejderne på døgntilbud og anbringelsessteder har en mellemlang videregående uddannelse, mens omkring en fjerdedel alene har grundskole eller gymnasial uddannelse som højeste uddannelsesniveau (Social- og Ældreministeriet, 2021). Sammenlignet med Sverige ligger uddannelsesniveaet i Danmark relativt højt, og Sverige har for nylig indført lovkrav om, at personale på børne- og ungehjem som minimum skal have en 2-årig videregående uddannelse (Pålsson et al., 2023; Regeringen, 2025). Der findes ikke tilsvarende lovkrav i Danmark.

Ud over personalets faglige kompetencer fremhæver forskningen ledelse og organisatorisk støtte som centralt for kvaliteten på børne- og ungehjem (Porter et al., 2020; Watson, 2003). Velfungerende børne- og ungehjem beskrives ofte som kendetegnet ved støttende og tydelig ledelse, supervision og mulighed for faglig sparring, mens manglende ledelsesstøtte, tidspres og organisatoriske begrænsninger kan vanskeliggøre arbejdet med at skabe et positivt socialt miljø for børnene og de unge (Backe-Hansen et al., 2017; Levrouw et al., 2020, 2025).

Selvom forskningen om effekten af formelle uddannelseskvalifikationer er begrænset, peger flere litteraturreviews på, at konkrete kompetenceudviklende indsatser kan have positive effekter for praksis på børne- og ungehjem (Johansen et al., 2020; Slaatto et al., 2022; Eenshuistra et al., 2019). Indsatser som miljøterapi og træning i positiv psykologi kan bl.a. reducere brugen af magtanvendelser, aggressiv adfærd og rømninger ved at styrke medarbejdernes evne til at skabe trygge relationer,

håndtere konflikter og understøtte positiv udvikling hos børnene og de unge. Samtidig peger forskningen på, at intern kompetenceudvikling ikke altid opleves som meningsfuld for alle medarbejdere. Aagerup (2013) viser eksempelvis, at fælles undervisning ofte vurderes som mest relevant for ufaglærte medarbejdere, mens uddannet personale kan opleve den som overfladisk. Dette peger på, at kompetenceudvikling kan være vanskelig at tilrettelægge i personalegrupper med meget forskellige faglige forudsætninger og behov.

4.1.4 Personalets normering og udskiftning

Tilstrækkelig normering og kontinuitet i personalegruppen er centrale strukturelle forudsætninger for kvalitet i anbringelser på børne- og ungehjem. I deres litteraturreview viser Porter et al. (2020), at normeringen har stor betydning for kvaliteten af omsorgen, idet færre børn og unge pr. voksen øger sandsynligheden for trygge relationer og reducerer risikoen for tilknytningsvanskeligheder. Omvendt kan personalemangel og høj personaleudskiftning svække kontinuitet og reducere både børns, unges og personalets følelsesmæssige tilknytning til hinanden (Porter et al., 2020). Forskningen peger derfor på betydningen af organisatoriske tiltag som stabile kontaktpersonsordninger, begrænset voksendskiftning, bedre forberedelse ved flytninger og fleksible opholdsrammer, der understøtter kontinuitet og imødekommer det enkelte barns eller den enkelte unges behov (Porter et al., 2020).

Samtidig viser litteraturkortlægningen, at børn og unges oplevelse af kontinuitet, stabilitet og tilstrækkelig information er centralt for deres trivsel og tryghed i anbringelsen. Dette inkluderer, at de oplever sig taget godt imod, bliver informeret om praktiske forhold og det videre forløb, og at der er stabilitet og forudsigelighed i forhold til hverdagen og relationerne til personalet (Barneombudet, 2020; Barneombudsmannen, 2011; Borgström & von Greiff, 2012; Nielsen, 2006). Omvendt kan hyppige skift i personale eller børne- og ungegruppen skabe utryghed og en oplevelse af svigt, selv når flytninger i nogle tilfælde er nødvendige eller gavnlige (Aagerup, 2013; Ankestyrelsen, 2019; Castro et al., 2024; Harder et al., 2017; Johansen et al., 2020; Moore et al., 2018; Socialstyrelsen, 2022). Stabile og tilgængelige voksne beskrives derfor som et centralt omdrejningspunkt for børn og unges oplevelse af tryghed og en stabil base i hverdagen (Gaskell, 2010; Harder et al., 2017).

4.1.5 Fund relateret til den strukturelle dimension

Samlet set peger litteraturen på, at kvalitet i anbringelser på børne- og ungehjem formes af en række gensidigt afhængige strukturelle forhold på det enkelte børne- og ungehjem, herunder de fysiske rammer, beboersammensætning og -udskiftning, personalets formelle kompetencer samt normering og kontinuitet. Disse forhold kan

ikke forstås isoleret som tekniske eller organisatoriske forhold, men må ses i tæt samspil med pædagogisk praksis, relationer samt børn og unges subjektive oplevelser af hverdagslivet på hjemmene.

Fysiske rammer og beboersammensætning har stor betydning for børn og unges oplevelse af tryghed, hjemlighed og tilhørsforhold. Små, overskuelige og hjemlige rammer samt stabile børne- og ungegrupper kan understøtte relationer, forudsigelighed og oplevelsen af ejerskab. Samtidig indebærer disse forhold risici eller utilsigtede konsekvenser, afhængigt af hvordan de udspiller sig i den konkrete praksis. Eksempelvis kan øget privatliv styrke autonomi og værdighed, men også for nogle børn og unge fører til isolation, manglende voksenkontakt eller mindre opmærksomhed på trivsel og sikkerhed. Tilsvarende kan små enheder og høj kontinuitet understøtte stabilitet, men samtidig begrænse fleksibilitet i tilbuddene eller forstærke negative gruppedynamikker, hvis beboersammensætningen ikke er hensigtsmæssig. Strukturelle forhold fremstår derfor som kontekstuelle betingelser, hvis kvalitet afhænger af børn og unges behov og den pædagogiske praksis i hverdagen.

Personalets kompetencer, normering og kontinuitet fremstår ligeledes som centrale forudsætninger for, at de strukturelle rammer kan omsættes til kvalitet i praksis. Litteraturen peger forholdsvis konsistent på, at tilstrækkelig normering og stabile voksenrelationer er af stor betydning for børn og unges trivsel og oplevelse af tryghed, men også på, at normering i sig selv ikke er tilstrækkelig. Kvalitet forudsætter, at personalet har mulighed for at arbejde kontinuerligt, reflektivt og relationsorienteret, hvilket igen er betinget af ledelsesmæssig støtte, supervision og bæredygtige organisatoriske rammer. Samtidig fremhæves formel uddannelse som en vigtig, men ikke tilstrækkelig, forudsætning for kvalitet, idet relationelle og erfaringsbaserede kompetencer har stor betydning – særligt set fra børn og unges perspektiv.

På tværs af de strukturelle dimensioner på det enkelte børne- og ungehjem peger litteraturen på væsentlige videnshuller, som ikke mindst knytter sig til samspillet mellem forskellige former for viden. Den eksisterende forskning er i høj grad baseret på kvalitative studier og deskriptive analyser, der bidrager med centrale indsigter i børn og unges oplevelser og hverdagsliv, men som i mindre grad belyser, hvordan strukturelle forhold virker over tid og på tværs af kontekster, herunder betydningen for forskellige målgrupper og af forskellige pædagogiske tilgange. Der mangler derfor forskning, der kan supplere de kvalitative indsigter med longitudinelle analyser af, hvordan normering, personale- og beboerudskiftning, beboersammensætning og fysiske rammer samlet set former kvaliteten af anbringelsesforløb. Desuden er der begrænset viden om, hvordan ydre organisatoriske og lovgivningsmæssige rammer – herunder visitation, uddannelseskrav og arbejdsvilkår – omsættes og forhandles i praksis, og hvordan disse over tid påvirker kvaliteten og de pædagogiske handlemuligheder på børne- og ungehjem.

I et kvalitetsperspektiv peger litteraturen således på behovet for tilgange, der indfanger kvalitet som noget, der udvikles og formes i det daglige arbejde og i samspillet mellem strukturelle betingelser, pædagogisk praksis samt børn og unges oplevelser af tryghed, stabilitet og indflydelse. Fremadrettet er der behov for forskning og kvalitetsudvikling, der systematisk undersøger, hvordan de strukturelle kvalitetsfaktorer kan understøtte og udfordre etableringen af stabile og udviklingsfremmende miljøer for børn og unge med komplekse behov på børne- og ungehjem.

4.2 Proceskvalitet

Dette afsnit præsenterer de centrale temaer inden for den processuelle kvalitetsdimension, som vi har identificeret i litteraturen. Proceskvalitet vedrører samspillet mellem personale og børnene og de unge, herunder de ord, beslutninger og handlinger, der former hverdagen (Donabedian, 1988). Litteraturkortlægningen peger på fire gennemgående temaer:

- Pædagogiske tilgange
- Personalets relationer til børn og unge
- Relationer mellem børn og unge på hjemmene
- Relationer og deltagelse uden for hjemmene.

Hovedfund fra litteraturen er sammenfattet i Boks 4.2.

- På børne- og ungehjem i Danmark anvendes et bredt spektrum af pædagogiske tilgange til at styrke børn og unges relationer, motivation og udvikling. Tilgangene spænder bl.a. fra tilknytnings- og relationsfokuserede tilgange til ressourceorienterede, anerkendende, miljøpædagogiske, miljøterapeutiske og individuelle tilgange.
- Der mangler viden om, hvor systematisk metoderne anvendes i praksis, og om nogle tilgange er mere effektive end andre til at skabe kvalitet på børne- og ungehjem.
- Forudsigelige, støttende og inddragende voksne har stor betydning for børn og unges tryghed og trivsel i anbringelsen.
- Børn og unge vægter autentiske og gensidigt troværdige relationer højt, og for stor følelsesmæssig distance kan opleves som et svigt.
- Hjemlige rammer med stabile og omsorgsfulde relationer fremmer trivsel, især når regler og rutiner fremstår meningsfulde og fleksible, og børnene har indflydelse på dem.
- Relationer til familie, venner og øvrige netværk samt deltagelse uden for børne- og ungehjemmet er centralt for børn og unges trivsel og oplevelse af tilhørsforhold.
- Mange børn og unge i anbringelse oplever barrierer og stigma, der kan hæmme sociale relationer og føre til isolation. Børne- og ungehjemmene har derfor et særligt ansvar for at støtte og vedligeholde disse relationer.

4.2.1 Pædagogiske tilgange

International forskning peger på, at der ikke findes én dominerende pædagogisk model på anbringelsesområdet (Whittaker et al., 2023). I Danmark og flere europæiske lande som Tyskland, Spanien, Finland og Italien er praksis overvejende præget af en bred socialpædagogisk tilgang med fokus på relationer, helhedsorienteret udvikling, deltagelse og individuelle tilpasninger, ofte suppleret af viden om tilknytning og traumer (Whittaker et al., 2023). I angelsaksiske lande som USA, Canada og Irland lægges der derimod større vægt på standardiserede og evidensbaserede

metoder, mens nogle lande arbejder med hybride modeller, der kombinerer relationel pædagogik og datadrevet praksis (Whittaker et al., 2023).

En dansk undersøgelse af Bryderup og Johansen (2022) viser, at børne- og ungehjem i Danmark typisk anvender en bred vifte af pædagogiske tilgange med fokus på relationer, motivation og udvikling hos børn og unge. Med udgangspunkt i en spørgeskemaundersøgelse finder de, at der anvendes 11 forskellige pædagogiske tilgange, hvoraf de mest udbredte tilgange er den relations- og tilknytningsfokuserede, den ressourceorienterede/anerkendende, den miljøpædagogiske/-terapeutiske samt individuelle tilgange. Samlet viser undersøgelsen, at hovedparten af børne- og ungehjemmene i Danmark lægger vægt på pædagogiske tilgange, der styrker relationer, motivation og udvikling hos børn og unge, og som tager udgangspunkt i relationer, anerkendelse, miljøstruktur og individuelle behov som centrale pædagogiske fokusområder (Bryderup & Johansen, 2022).

Udover den pædagogiske tilgang anvender nogle børne- og ungehjem også standardiserede – eller evidensbaserede – metoder, fx TEACCH, Low Arousal eller Mindfulness Based Stress Reduction (Bryderup & Johansen, 2022). Det vil sige, at børne- og ungehjemmene i forskellig grad er inspireret af en evidensbaseret praksis.

Boks 4.3 Pædagogisk tilgang og evidensbaseret praksis

- Den **pædagogiske tilgang** eller **praksis**, der anvendes på børne- og ungehjem, skal forstås som den grundlæggende måde, hvorpå man møder og arbejder med børn og unge for at støtte deres udvikling. Den pædagogiske tilgang er værdibaseret og danner grundlag for valg af bestemte metoder. Tilgangen kan fx fokusere på relationer, struktur, inklusion eller en kombination af tilgange.
- **Evidensbaseret praksis** indebærer, at man bruger den nyeste og bedst tilgængelige viden til at træffe beslutninger om, hvilken behandling eller form for omsorg, individer (her børn og unge på børne- og ungehjem) skal modtage (Sackett et al., 1996). Tilgangen udspringer fra sundhedsområdet, især fra lægevidenskaben, som en reaktion på, at mange kliniske beslutninger blev truffet på baggrund af vane, tradition eller autoritet frem for systematisk forskning.

Bryderup & Johansens (2022) kortlægning af pædagogiske metoder i Danmark er beskrivende og siger derfor ikke noget om, hvordan de enkelte metoder virker. Generelt findes der begrænset viden om, hvor systematisk pædagogiske metoder anvendes i praksis (Whittaker et al., 2023).

Erfaringer fra Norge peger på store variationer mellem børne- og ungehjem: På nogle hjem er pædagogiske metoder tydeligt operationaliserede og omsat til konkrete handleplaner, mens praksis andre steder fremstår mere udefineret og utydelig (Barneombudet, 2020; Haug, 2026). Der er dog behov for mere forskning i, hvordan pædagogiske principper faktisk udmøntes i praksis, og om bestemte pædagogiske tilgange virker bedre end andre. Det er desuden vigtigt at kunne afdække, om de pædagogiske tilgange eller evidensbaserede (standardiserede) metoder, som tages i anvendelse på det enkelte børne- og ungehjem, rent faktisk understøtter den nødvendige kvalitet. At det kan være vanskeligt at afdække sammenhænge mellem specifikke pædagogiske metoder og kvalitet på børne- og ungehjem skyldes bl.a., at de anvendte tilgange ofte trækker på mange former for viden – både den formelle, forskningsbaserede viden og den mere "tavse" viden, som udspringer af erfaring og praksis (Haug, 2026; James & Burk, 2020).

4.2.1.1 Evidensbaserede metoder og deres anvendelse i praksis

Mens evidensbaseret praksis beskriver en overordnet tilgang, hvor forskning inddrages i beslutninger om indsats, refererer evidensbaserede metoder til konkrete programmer med dokumenteret effekt for bestemte målgrupper. Internationalt findes en række sådanne metoder på anbringelsesområdet, men de bygger på forskellige teoretiske fundamenter og retter sig mod forskellige problemstillinger, hvilket gør det vanskeligt at identificere fælles kerneelementer (James, 2017).

Blandt de mest kendte metoder er CARE (Children and Residential Experiences), som er en organisatorisk model med fokus på relationer, traumebevidsthed, udvikling og familieinddragelse. Et studie peger på positive resultater i form af færre magtanvendelser og bedre relationer mellem børn og voksne (Whittaker et al., 2023). Multi-funC er en skandinavisk model målrettet unge med alvorlige adfærdsproblemer, som kombinerer intensiv døgnindsats med opfølgende støtte i nærmiljøet. Evalueringer viser blandede resultater, og danske erfaringer peger på betydelige implementeringsudfordringer (Henze-Pedersen et al., 2016). Teaching Family Model (TFM) er en relations- og sociallæringsbaseret metode, hvor stabile voksne arbejder tæt sammen med mindre grupper af unge i hjemlige rammer. Internationale studier fremhæver modellen som lovende, bl.a. i relation til uddannelsesmæssige og sociale langsigtede udfald (Farmer et al., 2017b).

Selvom evidensbaserede metoder som fx MultifunC og TFM kan understøtte en positiv udvikling hos børn og unge, er det fortsat uklart, i hvilken grad anvendelsen af evidensbaserede metoder i sig selv fører til højere pædagogisk kvalitet.

Evidensbaseret praksis kan skabe spændinger mellem forskning og praksis, idet evidensbegrebet ofte bygger på et forskningshierarki, som ikke nødvendigvis indfanger det relationelle og kontekstafhængige i socialpædagogisk arbejde. Dermed kan erfaringsbaseret og tavs viden risikere at blive nedprioriteret, selvom den opleves som virkningsfuld i praksis (James & Burk, 2020).

Kvaliteten af indsatsen afhænger derfor i høj grad af, hvordan metoder omsættes og tilpasses den konkrete kontekst. Dette understøttes af nyere forskning, som viser, at praksis på børne- og ungehjem fortsat er præget af betydelig variation og begrænset indsigt i den konkrete praksis på tværs af børne- og ungehjem (Haug, 2026). Hjemmene kan til en vis grad forstås som "sorte bokse", hvor praksis formes lokalt i samspil mellem organisatoriske rammer, juridiske krav, faglige forståelser og professionelt skøn (Haug, 2026).

I dette lys handler variation i praksis ikke kun om metodevalg, men om, hvordan faglige rammer fortolkes og omsættes i hverdagen. Manglende fælles faglige standarder og systematisk refleksion kan føre til personafhængig praksis og ujævn kvalitet, selv inden for fælles lovgivningsmæssige rammer (Haug, 2026).

Samlet set kan evidensbaserede metoder således ikke i sig selv sikre kvalitet. Det afgørende er, hvordan de indgår i den pædagogiske praksis, og hvordan faglig viden, relationsdannelse og professionel dømmekraft bringes i spil i mødet med det enkelte barn eller den enkelte unge.

4.2.2 Relationer mellem personale og børn og unge

Relationelle kompetencer udgør, sammen med de formelle kompetencer beskrevet i afsnit 4.1.3, en central forudsætning for god omsorg og for udviklingen af positive og tillidsfulde relationer mellem børn, unge og medarbejdere på børne- og ungehjem (Harder et al., 2017; Johansen et al., 2020). Forskningen peger på, at nogle af de vigtigste prædiktorer for en positiv relation er personalets faglige og relationelle færdigheder i samspil. Centrale elementer er bl.a. tydelig kommunikation, nærhed, professionalisme, viden om børn og unges forskellige udfordringer samt en stabil tilstedeværelse (Harder et al., 2017; Johansen et al., 2020). Et litteraturreview fremhæver bl.a., at kvalitet på børne- og ungehjem grundlæggende er relationsbåret og afhænger af omsorgsfulde og kompetente voksne, faglig supervision, små og støttende rammer samt meningsfuld inddragelse af børn og unge (Giraldi et al., 2022).

Børn og unge fremhæver i deres fortællinger ofte personalets relationelle kompetencer som mere betydningsfulde end de faglige og formelle kompetencer. Særligt fremhæver de kvaliteter såsom personalets livserfaring, autenticitet og evne til at udvise reel omsorg. I litteraturen understreges videre betydningen af børn og unges oplevelse af trygge og respektfulde relationer, hvor de har mulighed for medindflydelse på, hvad der skal ske (Børnerådet, 2012; Barneombudet, 2020; Castro et al., 2024; Schwartz et al., 2008; Socialpædagogernes Landsforbund, 2004; Sommerfeldt, 2022; Stockholm, 2009).

Samlet set opstår god omsorg på børne- og ungehjem i krydsfeltet mellem det professionelle og det relationelle. Omsorg er både en mellemmenneskelig aktivitet og et fagligt arbejde, som kræver, at personalet mestrer begge dimensioner for at skabe et trygt og udviklende miljø (Johansen et al., 2020). I dette afsnit sættes der hovedsageligt fokus på det, vi har valgt at kalde relationelle kompetencer, og som har stor betydning for udviklingen af trygge og tillidsfulde relationer mellem børn, unge og medarbejdere på hjemmene.

Vi berører følgende seks temaer, som uddyber centrale dimensioner af de relationelle kompetencer, som i forskningen fremhæves som centrale for kvaliteten af børne- og ungehjem:

- Interesse og engagement
- Vedholdende og forudsigelige voksne
- Anerkendelse og respekt
- Social støtte og inddragelse
- Regler, frihed og medbestemmelse
- Hjemlighed og normalitet.

Tilsammen illustrerer disse temaer, hvordan relationelle kompetencer både rummer emotionelle, pædagogiske og organisatoriske dimensioner af det socialpædagogiske arbejde.

4.2.2.1 Interesse og engagement i barnet eller den unge

Oprigtig interesse og tid til at lære børn og unge at kende fremhæves som en central forudsætning for at opbygge trygge og tillidsfulde relationer (Castro et al., 2024; Schwartz et al., 2008; Social- og Boligstyrelsen, 2024). Studier viser, at børn og unge har behov for en tilgængelig og troværdig voksen, som forstår deres situation (Moore et al., 2018; Barnombudsmannen, 2011, 2019). Samtidig understreger børn

og unge selv, at engagement skal opleves som oprigtigt og ikke blot som en del af arbejdet, da relationen ellers kan opleves som distanceret eller instrumentel (Aagerup, 2013; Socialstyrelsen, 2022).

Forskningen peger på, at personalet bør fremstå som autentiske, omsorgsfulde og engagerede voksne, hvilket bidrager til, at børn og unge oplever sig set som individer frem for "numre" (Børnerådet, 2012; Barneombudet, 2020). Samtidig er balancen mellem nærhed og distance et centralt og komplekst tema i det socialpædagogiske arbejde. Relationer kan styrke trivsel og udvikling, men indebærer også professionelle og etiske dilemmaer (Aagerup, 2013).

Der er i forskningen variation i forståelsen af relationens karakter. Nogle pædagoger vægter tætte, følelsesmæssige relationer og forstår dem som afgørende, mens andre eksempelvis lægger større vægt på professionel distance og forudsigelighed (Aagerup, 2013). Et dansk studie viser tilsvarende forskelle i praksis, hvor nogle børne- og ungehjem arbejder aktivt med tætte relationer, mens andre regulerer relationen gennem større afstand, fx begrænsning af fysisk kontakt (Jakobsen, 2010).

Professionel distance kan i nogle tilfælde beskytte både børn og personale, fx ved at forebygge udbrændthed og svigt i forbindelse med afslutning af relationer (Stockholm, 2009). Samtidig kan afstand også af børnene og de unge opleves som et tab eller svigt i sig selv. Tætte relationer kan omvendt skabe dilemmaer, fx i forhold til loyalitet, fortrolighed og forventninger mellem barnet eller den unge, personalet og børne- og ungehjemmet (Aagerup, 2013; Borgström & von Greiff, 2012).

Samlet set beskrives relationerne mellem børn, unge og personale som både centrale og komplekse, idet de balancerer mellem nærhed, professionalitet og institutionelle krav. Kvaliteten af relationen afhænger derfor af professionel dømmekraft og organisatoriske rammer, der kan understøtte en hensigtsmæssig balance mellem engagement og professionel distance.

4.2.2.2 Vedholdende, forudsigelige og nærværende voksne

Børn, unge og personale peger på betydningen af, at de voksne tager initiativ til samvær og udviser vedholdende engagement i relationerne (Aagerup, 2013; Ankestyrelsen, 2019; Barnombudsmannen, 2019; Nielsen, 2006; Socialpædagogernes Landsforbund, 2004; Socialstyrelsen, 2022). Tillid og tryghed styrkes, når personalet er aktivt til stede, udviser omsorg og skaber forudsigelighed i hverdagen, mens manglende engagement eller følelsesmæssig distance kan svække relationen og reducere oplevelsen af sikkerhed (Barnombudsmannen, 2019; Slaatto et al., 2022).

Flere børn og unge fremhæver endvidere betydningen af tilgængelige voksne og en til en-kontakt som væsentlig for at etablere nære og tillidsfulde relationer

(Ankestyrelsen, 2019; Socialstyrelsen, 2022). Forskningen peger dog på, at tryghed ikke nødvendigvis forudsætter en dyb følelsesmæssig relation, men også kan opstå gennem stabile, rolige og respektfulde voksne (Harder et al., 2013, 2017, 2022). Behovet for relationel tæthed varierer dermed mellem børn og unge (Johansson & Andersson, 2006).

Samtidig fremhæves det, at en til en-samtaler kan være vigtige, men ikke altid i sig selv opleves som direkte forandringsskabende. Der peges i stedet på, at kvaliteten i samtalerne afhænger af personalets evne til at være lyttende, rolige og respektfulde, samt at dette forudsætter organisatorisk støtte, træning og supervision (Harder et al., 2022).

4.2.2.3 Anerkendelse og respekt i mødet med børn og unge

Flere studier peger på, at de voksnes respekt og anerkendelse er centralt for etableringen af positive relationer til børn og unge på børne- og ungehjem. En anerkendende tilgang indebærer, at personalet møder børnene og de unge med åbenhed, tillid, interesse og respekt for deres perspektiver, erfaringer og livssituation (Backe-Hansen et al., 2017; Barneombudet, 2020; Barnombudsmannen, 2019; Boel-Studt et al., 2023a; Boel-Studt et al., 2023b; Castro et al., 2024; Lausten et al., 2024).

Anerkendelse handler også om, at børn og unges forskellige baggrunde og identiteter mødes med forståelse. Oplevelsen af at blive misforstået eller opfattet som "forkert" kan svække relationen til personalet. Derimod kan fælles erfaringer mellem voksne samt børn og unge i nogle tilfælde bidrage til at styrke relationen mellem dem (Lausten et al., 2024). En anerkendende tilgang indebærer derfor også opmærksomhed på børn og unges sproglige, kulturelle og religiøse baggrunde, som for nogle kan få en ændret betydning i forbindelse med en anbringelse og ofte hænger sammen med relationen til forældrene (Lausten et al., 2024). Samtidig peger forskning på, at fagprofessionelle ikke altid har tilstrækkelig viden om eller opmærksomhed på disse forhold, hvilket kan udfordre anerkendelsen af dem i mødet med barnet eller den unge (Hannemann & Hansen, 2005; Skytte, 2002).

Studier viser desuden, at børn og unge oplever relationen positivt, når personalet fremstår ikke-dømmende, accepterende og respektfuldt, mens manglende interesse eller respekt kan svække relationen (Boel-Studt et al., 2023a; Boel-Studt et al., 2023b). Samlet set indikerer forskningen, at anerkendende relationer kan styrke både tillid og trivsel samt reducere oplevet stigma og understøtte bedre mental trivsel (Sommerfeldt, 2022; Ballentine et al., 2023).

4.2.2.4 Social støtte og inddragelse

Litteraturen peger på, at støtte fra personalet har central betydning for børn og unges trivsel, tilknytning og udvikling under anbringelsen, herunder øget tryghed, motivation og bedre tilpasning efter anbringelsen (Leipoldt et al., 2019; Johansson & Andersson, 2006). Særligt fremhæves betydningen af voksne, der opleves som stabilt tilgængelige, engagerede og oprigtigt omsorgsfulde, og som både lytter og hjælper børn og unge med at håndtere hverdagens udfordringer (Boel-Studt et al., 2023a).

Samtidig er det vigtigt, at børn og unge oplever reel inddragelse og indflydelse på deres eget liv og anbringelse. Forskningen viser dog, at dette ikke altid er tilfældet, og at børn og unge ofte mangler viden om planer, beslutninger og formålet med indsatsen, hvilket kan føre til oplevelser af passivitet, ventetid og meningsløshed (Aagerup, 2013; Barnombudsmannen, 2011; Lausten et al., 2024). Når børn og unge ikke bliver hørt eller oplever, at deres behov ikke fører til handling, kan det svække tillid og skabe afstand til både personale og system (Nielsen, 2006; Barnombudsmannen, 2019).

Et centralt aspekt er derfor personalets handlekraft og evne til både at inddrage og omsætte børns og unges behov til konkret handling. Handlekraft er dog ikke alene et individuelt spørgsmål, men afhænger også af organisatoriske rammer og muligheder (Aagerup, 2013). Omvendt viser studier, at manglende respons på henvendelser kan få børn og unge til at søge støtte andre steder, fx hos venner (Barnombudsmannen, 2011).

Samlet peger litteraturen på, at social støtte og inddragelse er tæt forbundne: Reelle støttende relationer forudsætter, at børn og unge bliver hørt og taget alvorligt, og at de oplever, at deres perspektiver omsættes til handling. Dette er samtidig en central forudsætning for oplevet mening, trivsel og tillid i anbringelsen.

4.2.2.5 Regler, frihed og medbestemmelse

En central udfordring i det socialpædagogiske arbejde er at finde balancen mellem regler og frihed, hvilket fremhæves af både børn og personale (Castro et al., 2024; Harder, 2017). Personalet betoner eksempelvis i den forbindelse, at balancen mellem tillid, kontrol og "frihed under ansvar" er central for børn og unges trivsel (Aagerup, 2013).

Børn og unge accepterer i højere grad regler, når de opleves som meningsfulde, mens regler, der opfattes som restriktive eller uretfærdige, fx om skærmtid eller sengetider, kan skabe modstand (Aagerup, 2013; Johansson & Andersson, 2006). Samtidig viser studier, at oplevelser af omsorg i høj grad skabes i samspelet med personalet, hvor

fælles aktiviteter og nærvær styrker relationen, mens kontrollerende eller grænsesættende praksisser kan opleves som begrænsende (Raymond & Heseltine, 2009; Barnombudsmanden, 2011). Rutiner og regler kan desuden reducere oplevelsen af hjemlighed og svække relationen til personalet (Sommerfelt, 2022).

Nyere perspektiver på rømning fra børne- og ungehjem peger på, at dette ikke alene handler om regler, men også om børn og unges oplevelse af tilhør. Rømning kan forstås i sammenhæng med en søgen efter steder og relationer, hvor børnene og de unge oplever at høre til (Mølholt & Henriksen, 2026). Når hverdagslivet præges af kontrol, manglende indflydelse og begrænset medbestemmelse, kan det svække tilhørsfølelsen og øge ønsket om at forlade børne- og ungehjemmet. Omvendt kan medbestemmelse i forhold til regler og hverdag styrke oplevelsen af tilhør og hjemlighed.

Udformningen af regler har derfor stor betydning. Klare og retfærdige regler kan skabe forudsigelighed, mens uklare eller strengt håndhævede regler kan skabe utryghed (Porter et al., 2020). Samtidig viser forskningen, at inddragelse i regler ofte er begrænset, selvom medbestemmelse kan styrke både trivsel og oplevelse af hjemlighed (Barnombudsmanden, 2011; Ulset, 2018). I praksis peger studier på, at mere fleksible og dialogbaserede tilgange til regler kan fremme både omsorg og selvstændighed, fx gennem individuelle aftaler om hverdagens rammer frem for rigid regelhåndhævelse (Schwartz et al., 2008). Samlet set peger litteraturen på, at balancen mellem regler og frihed er central for både trivsel, relationer og oplevelsen af tilhør i anbringelseslivet.

4.2.2.6 Hjemlighed og normalitet

Hjemlighed er et gennemgående tema i litteraturen om kvalitet på børne- og ungehjem og er tidligere behandlet under den strukturelle kvalitet i relation til de fysiske rammer (jf. afsnit 4.1.1). Hjemlighed knytter sig dog ikke kun til de fysiske omgivelser, men også til den processuelle kvalitet, særligt relationerne mellem børn, unge og personale. Hjemlighed kan derfor forstås som en tværgående kvalitetsdimension, der skabes både gennem materielle rammer og relationer.

Undersøgelser viser, at personalets evne til at skabe en hverdag, der minder om en normal omsorgssituation, bidrager til tryghed, kontakt og oplevelsen af et mere "normalt" liv under anbringelsen (Barneombudet, 2020; De Anbragtes Vilkår, 2022).

Forskningen peger på, at hjemlighed især styrkes gennem stabile og gensidige relationer, hvor personalet investerer tid, viser oprigtig interesse og agerer på en familielignende måde (Sommerfelt, 2022). For nogle børn og unge hænger ensomhed

tæt sammen med manglen på en nær relation til personalet – en relation, der føles velkendt og familiær.

Relationerne på børne- og ungehjem er dog ofte funktionelt orienterede og tidsbe- grænsede, hvilket kan udfordre oplevelsen af hjemlighed og kontinuitet (Espersen, 2010; Cameron-Mathiassen et al., 2022). Fraværet af et stabilt socialt netværk øger samtidig betydningen af personalets rolle, men nogle børn og unge oplever, at den ikke altid svarer til deres behov (Barnombudsmannen, 2011; Kristensen, 2006).

En åben og hjemlig atmosfære fremhæves som central for tryghed, og nogle børne- og ungehjem lykkes med at skabe familielignende relationer, der understøtter trivsel og udvikling, fx gennem Teaching Family Model (Boel-Studt et al., 2023a). Forskning peger endvidere på, at manglende oplevelse af hjemlighed kan øge risikoen for, at børn og unge løber væk fra børne- og ungehjem, idet fraværet af tilhør og trygge relationer kan bidrage til, at de søger andre steder hen (Mølholt & Henriksen, 2026).

4.2.3 Relationer mellem børn og unge på hjemmene

Relationerne mellem børn og unge på børne- og ungehjem har stor betydning for deres trivsel, identitetsudvikling og oplevelse af tilhørsforhold. Flere studier viser, at sådanne relationer kan have en vigtig positiv betydning, mens de omvendt ligeledes kan skabe utryghed, hvis vold eller mobning bliver en del af hverdagen (Cameron-Mathiassen et al., 2022; Johansson & Andersson, 2006; Moore et al., 2017; Porter et al., 2020; Slaatto et al., 2022).

Positive erfaringer knytter sig til fællesskaber, hvor børnene og de unge oplever at høre til, føler sig forstået og møder jævnaldrende i lignende situationer (Barneombudsmannen, 2019; Cameron-Mathiassen et al., 2022). Kontinuerlig samhørighed med andre børn i samme situation kan styrke trivsel og udvikling (Espersen, 2010; Schwartz et al., 2008; Stockholm, 2009). I nogle tilfælde udvikler venskaberne sig til relationer, der føles som familie, hvilket hjælper børnene og de unge til at føle sig hjemme (Barnombudsmannen, 2011; Nielsen, 2006). De fælles erfaringer og sociale udfordringer, omend de er forskellige, kan skabe en følelse af fælles identitet og mindske oplevelsen af isolation (Kristensen, 2006; Stockholm, 2009). Flere studier viser også, at børn og unge ofte tillægger relationer til jævnaldrende lige så stor eller større betydning end relationer til personalet, hvilket bl.a. skyldes den hverdag og de livsvilkår, de deler (Kristensen, 2006; Moore et al., 2018; Stockholm, 2009).

Samtidig beskrives børne-/ungegruppen som den mest stabile enhed i børnenes og de unges liv, hvor børnene og de unge ofte søger støtte hos hinanden, før de henvender sig til de voksne (Schwartz et al., 2008). Stockholm (2009) viser tilsvarende, at hverdagslivet på børne- og ungehjemmene præges af to betydningsfællesskaber:

børnenes og de unges eget og personalets. Først når børnene og de unge føler sig hjemme i børne-/ungegruppen, kan de opleve de pædagogiske mål som meningsfulde.

Litteraturen viser dog også, at ikke alle børn og unge betragter de andre beboere som venner eller familie. For nogle præges relationerne af sameksistens snarere end egentligt venskab, og deres nærmeste relationer findes uden for børne- og ungehjemmet (Agerup, 2013; se også afsnit 4.2.4). Relationerne kan også opleves direkte negative, fx når udadreagerende adfærd, mobning, trusler eller konflikter præger miljøet (Cameron-Mathiassen et al., 2022; Johansson & Andersson, 2006). Ensomhed og oplevelsen af at være anderledes kan desuden opstå på baggrund af fællesskabet, og hyppig udskiftning i børne- eller ungegruppen kan skabe social udmattelse, hierarkier og risiko for identifikation med stigmatiserede roller (Barnombudsmannen, 2019).

Tidligere forskning peger tillige på risikoen for, at børn og unge kan forstærke hinandens negative adfærd. Denne forskning har dog primært fokuseret på det enkelte barns eller den enkelte unges negative indflydelse på andre og i mindre grad på de kontekstuelle rammer og den professionelle støtte, der kan understøtte et positivt samspil (Negård et al., 2020). Et studie viser fx, at børnene eller de unge selv beskriver, hvordan relationer kan forstærke negativ eller kriminel adfærd (Barneombudsmannen, 2011). Det er derfor afgørende, at fællesskaberne er professionelt tilrettelagt og pædagogisk understøttet. Sådanne fællesskaber kan skabe rammer for social deltagelse, læring og opbygning af varige støtterelationer. For nogle børn eller unge er disse fællesskaber den eneste arena, hvor de møder jævnaldrende (Negård et al., 2020). Det kræver dog en fleksibel og relationsorienteret praksis at tilpasse fællesskaberne til børnenes og de unges skiftende vilkår og behov (Negård et al., 2020). Personalet må understøtte venskaber og sociale relationer, samtidig med at de hjælper børnene og de unge med at regulere dem og til tider holde passende afstand, da relationerne også kan være vanskelige for børnene eller de unge (Espersen, 2010).

Ældre studier viser, at børne- og ungehjem med svag ledelse, dårligt fungerende personalegrupper eller manglende fagligt fundament har større risiko for negative kulturer og for, at børn eller unge udsættes for overgreb (Espersen, 2010). For at skabe et positivt og sikkert miljø kræver det, at personalet forstår gruppedynamikker og balancerer hensynet mellem børnenes og de unges behov for at udtrykke følelser og behovet for ro og beskyttelse (Porter et al., 2020).

Samlet viser forskningen, at relationer mellem børn og unge på børne- og ungehjem kan styrke tryghed, trivsel og tilhørsforhold, men også skabe utryghed eller socialt pres. Positive fællesskaber afhænger af stabile relationer og pædagogisk støtte, mens negative relationer ofte hænger sammen med konflikter, udadreagerende adfærd eller hyppig udskiftning i børne- og ungegruppen. Det understreger,

at børn og unges relationer og fællesskaber altid må ses i sammenhæng med børne- og ungehjemmenes rammer og praksis.

4.2.4 Relationer og deltagelse uden for hjemmene

De muligheder, børn og unge i anbringelse har for at etablere og fastholde gode relationer uden for børne- og ungehjemmet, har stor betydning for deres trivsel, udvikling af identitet, mestring uden for den institutionelle kontekst samt muligheder for at klare sig godt efter fraflytning (Barneombudet, 2020; Social- og Boligstyrelsen, 2024).

Forskning peger på, at stabile relationer til både familie, venner og andre voksne understøtter identitetsudvikling, følelsen af tilhørsforhold og emotionel stabilitet (Johansen et al., 2020; Socialstyrelsen- og Boligstyrelsen, 2022). Derudover har det stor betydning for børn og unges oplevelse af normalitet (Barneombudet, 2020; Barnombudsmannen, 2011; De Anbragtes Vilkår, 2022). Litteraturen understreger endvidere, at børne- og ungehjem aktivt bør støtte både udvikling og vedligeholdelse af relationer såvel under som efter anbringelsen (Ankestyrelsen, 2019; Cameron-Mathiassen et al., 2022; Socialstyrelsen, 2022). Dette gælder også relationer mellem børn og unge, der har boet sammen på børne- og ungehjemmet, og er også gældende efter anbringelsens ophør (Socialstyrelsen, 2022). Socialstyrelsen (2022) peger fx på, at børne- og ungehjem kan understøtte sådanne relationer ved fortsat at invitere tidligere anbragte til arrangementer eller aktiviteter, når det vurderes at være til gavn for barnet eller den unge.

4.2.4.1 Relationer til familie, netværk og betydningsfulde voksne

Kontakten til familien spiller en central rolle for børn og unges trivsel under anbringelse, både følelsesmæssigt og i forhold til en stabil overgang efter anbringelsen (Cameron-Mathiassen et al., 2022; Castro et al., 2024; Schwartz et al., 2008). Forskningen peger på, at understøttelse af kontakt til biologisk familie er et væsentligt element i omsorgen på børne- og ungehjem (Agerup, 2013; Johansen et al., 2020). Mange børn og unge udtrykker samtidig et ønske om tættere kontakt til familien og om, at forældre og søskende i højere grad inddrages.

Samtidig viser studier, at ansvaret for at vedligeholde familierelationer ofte opleves som placeret hos barnet eller den unge selv, selvom disse relationer har stor betydning for deres trivsel (Nielsen, 2006; Socialstyrelsen, 2022). Børn og unge fremhæver i den forbindelse, at et "rigtigt hjem" er et sted, hvor de voksne aktivt støtter og tager ansvar for kontakten til familien, håndterer konflikter og hjælper barnet eller den unge med at navigere i relationerne, hvilket bidrager til tryghed og oplevelsen af hjemlighed (De Anbragtes Vilkår, 2022).

Endelig peger forskning på, at relationerne til familie og det omkringliggende samfund ofte er begrænsede under anbringelse, hvilket i nogle tilfælde kan føre til en form for isolation (Cameron-Mathiassen et al., 2022). Studier viser dog også, at en aktiv understøttelse af fx skolegang og deltagelse uden for børne- og ungehjemmet kan styrke integrationen til omverdenen (Cameron-Mathiassen et al., 2022).

4.2.4.2 Venskaber uden for børne- og ungehjemmene

Det er velkendt fra den bredere forskningslitteratur, at positive fællesskaber er en central forudsætning for børn og unges trivsel og udvikling. Trivselskommissionen fremhæver eksempelvis, at trivsel bl.a. handler om at kunne indgå i og bidrage til fællesskaber (Trivselskommissionen, 2025). Muligheden for at deltage i sociale fællesskaber og opleve tilhørsforhold er således vigtig for alle børn og unge. For børn og unge, der er anbragt på børne- og ungehjem, gør der sig imidlertid nogle særlige forhold gældende. Relationer til venner uden for børne- og ungehjemmet er ofte særligt betydningsfulde for deres trivsel, identitetsdannelse og sociale udvikling. Adgang til lokalmiljøet, fritidsaktiviteter og sociale medier spiller derfor en central rolle, da disse arenaer giver mulighed for at etablere og fastholde relationer uden for anbringelsen (Socialstyrelsen, 2022).

Samtidig møder mange børn og unge i anbringelse barrierer i forhold til at skabe og opretholde venskaber. Flere undlader at invitere venner hjem af frygt for uro i den øvrige børne- eller ungegruppe, skam over den institutionelle ramme eller uønsket opmærksomhed på, at de er anbragt uden for hjemmet (Ankestyrelsen, 2019; Barnombudsmanden, 2011; Socialstyrelsen, 2022). Børne- og ungehjemmets fysiske og organisatoriske rammer, herunder skiltning, mange ansatte og formelle omgivelser, kan yderligere forstærke denne tilbageholdenhed (Barnombudsmanden, 2011; se også afsnit 4.1.1). For børn og unge i anbringelse er det derfor ikke alene vigtigt at have adgang til positive fællesskaber, men også at de rammer, som omgiver dem, understøtter deres mulighed for at deltage i og vedligeholde relationer både på og uden for børne- og ungehjemmet.

Begrænset frihed, stramme regler og manglende fleksibilitet i hverdagen kan gøre det vanskeligt at planlægge sociale aktiviteter (Barnombudsmanden, 2011; Swerts et al., 2019). I et studie fortæller unge fx om at opleve, at aftaler med venner ofte skal planlægges lang tid i forvejen, hvilket ikke stemmer overens med normerne for, hvordan børn og unge normalt omgås hinanden (Barnombudsmanden, 2011). Denne type begrænsninger kan hæmme opbygningen af relationer. Derudover spiller sociale medier en central rolle for at vedligeholde venskaber, hvilket betyder, at begrænset adgang til digitale enheder eller internet kan forstærke social isolation (Ankestyrelsen, 2019).

Børnene og de unge efterlyser trygge og afskærmede muligheder for samvær med venner, både på og uden for børne- og ungehjemmene. Personalet har i den forbindelse en central rolle i at støtte og normalisere venskaber, fx ved at opfordre til besøg, skabe hyggelige rammer og hjælpe med transport til og fra venner (Barnombudsmannen, 2011; Socialstyrelsen, 2022). Børnene og de unge beskriver, at man "i et rigtigt hjem" har lyst til at invitere venner med hjem, og at de voksne i den forbindelse gør en indsats for, at det er muligt og hyggeligt at have venner på besøg, og at man ligeledes kan komme hjem til dem (De Anbragtes Vilkår, 2022).

4.2.4.3 Skole, fritid og deltagelse i sociale fællesskaber

Ligesom positive fællesskaber er skolegang og et aktivt fritidsliv centralt for alle børn og unges trivsel og udvikling. Forskning peger på, at skolen spiller en helt central rolle for børn og unges læring, sociale deltagelse og oplevelse af tilhørsforhold. Positive skoleerfaringer og regelmæssig skolegang understøtter både faglig udvikling og etableringen af sociale relationer. Samtidig har skolegang stor betydning for børn og unges fremtidige livsmuligheder, idet uddannelsesmæssige resultater og tilknytning til skolen er tæt forbundet med senere uddannelse, beskæftigelse, sundhed og samfundsdeltagelse (OECD, 2026).

Skole og fritidsliv udgør desuden vigtige rammer for identitetsudvikling, fællesskaber og relationer til jævnaldrende. For børn og unge, der er anbragt på børne- og ungehjem, har disse områder en særlig betydning, da de kan bidrage til kontinuitet i hverdagen og skabe tilknytning til fællesskaber uden for anbringelsesstedet. Adgang til skole, fritidsaktiviteter og sociale fællesskaber uden for børne- og ungehjemmet er derfor af stor betydning for børnene og de unges selvstændighed, mestring og udvikling. Disse sammenhænge giver mulighed for at opbygge relationer, udvide sociale netværk og få erfaringer, som kan styrke overgangen til voksenlivet (Social- og Boligstyrelsen, 2024). Samtidig viser forskning, at børn og unge i anbringelse ofte oplever isolation og begrænset kontakt til lokalmiljøet, hvilket kan hæmme deres deltagelse i sociale fællesskaber. Flere beskriver en barndom, der adskiller sig markant fra andre børn og unges opvækst (Barneombudsmannen, 2019; Espersen, 2010). Dette understreger betydningen af, at børn og unge på børne- og ungehjem understøttes i deres deltagelse i skole-, fritids- og fællesskabsliv på lige fod med andre børn og unge.

Børn og unge, der trives, har ofte en relativt aktiv og normal hverdag med mestringsarenaer uden for børne- og ungehjemmet, fx via skole, fritidsarbejde eller fritidsaktiviteter (Barneombudet, 2020; Barnombudsmannen, 2011). Både hverdagen på børne- og ungehjemmet og alt, hvad der sker udenfor – som skole eller fritidsarbejde, fritidsaktiviteter og kontakt med venner og familie – bør ideelt set være så

normalt som muligt, da det bidrager til en oplevelse af normalitet og fællesskab (Barneombudet, 2020).

For barnets eller den unges udvikling er det vigtigt, at de voksne på børne- og ungehjemmene aktivt arbejder på at mobilisere sociale netværk omkring barnet eller den unge. Det kan fx ske ved at støtte deltagelse i fritidsaktiviteter og forpligtende sociale fællesskaber som holdsport, spejder eller andre interessefællesskaber, der giver en oplevelse af at høre til (De Anbragtes Vilkår, 2022; Socialstyrelsen, 2022; Social- og Boligstyrelsen, 2024). Fritidsaktiviteter beskrives i litteraturen som et fritrum, hvor børnene og de unge kan møde jævnaldrende på lige fod og skabe venskaber uden samme risiko for stempling som i skolekonteksten (Nielsen, 2006). Deltagelse i holdsport, foreningsliv og fritidsjob styrker både sociale kompetencer og oplevelsen af selvstændighed (Swerts et al., 2019).

En god skolegang kan ligeledes fungere som en løftestang for en vellykket anbringelse og for barnets eller den unges fremtidige muligheder. Skolegang udgør samtidig en af de stærkeste beskyttelsesfaktorer for, at de får et godt voksenliv (Social- og Boligstyrelsen, 2024). Almindelig skolegang kan give stabilitet, kontakt til jævnaldrende og en oplevelse af tilhørsforhold og normalitet samt det at have et almindeligt "ungdomsliv". Dog går en del børn og unge i anbringelse på børne- og ungehjem på interne skoler, hvilket begrænser kontakten til omverdenen og reducerer deres netværk til udelukkende at udgøres af børne- og ungehjemmets øvrige beboere (Barneombudet, 2020; Barnombudsmannen, 2011; Barnombudsmannen, 2019; Espersen, 2010). De interne skoler kan for nogle børn og unge opleves som trygge og overskuelige, mens andre oplever dem som præget af lave forventninger og mindre fagligt udbytte (Barneombudet, 2020; Barnombudsmannen, 2019).

Et tæt samarbejde mellem kommune, skole og anbringelsessted er vigtigt for, at børnene og de unge kan opnå en god og vellykket skolegang (Aagerup, 2013; Barneombudsmannen, 2019; Borgström & van Greiff, 2012; Lausten et al., 2025b; Schwartz et al., 2008). Anbringelsesstedet bør derfor støtte op om barnets eller den unges skolegang ved fx at vise interesse for og spørge ind til, hvordan skoledagen har været, tilbyde hjælp til lektier, deltage i forældremøder og øvrige arrangementer på skolen, reagere på skolefravær og spørge ind til drømme om uddannelse og karriere. Det er også vigtigt, at personale, fx kontaktpersoner, har adgang til digitale platforme som Aula på lige fod med forældrene til børn og unge, der ikke er i anbringelse uden for hjemmet (De Anbragtes Vilkår, 2022; Socialstyrelsen, 2022; Social- og Boligstyrelsen, 2024).

Samlet peger forskningen på, at deltagelse i skole, fritidsaktiviteter og sociale fællesskaber uden for den institutionelle kontekst på børne- og ungehjemmet er helt centralt for børn og unges trivsel, sociale kompetencer og oplevelse af normalitet. For at disse muligheder kan udfolde sig kræver det, at anbringelsesstedet aktivt

understøtter deltagelse og samarbejder med skoler, fritidsaktiviteter og lokalsamfundet, så børn og unge kan udvikle selvstændighed, netværk og tilhørsforhold.

4.2.5 Fund relateret til den processuelle dimension

Samlet set peger litteraturen på, at proceskvalitet på børne- og ungehjem i høj grad formes gennem den daglige interaktion, både mellem børnene og de unge indbyrdes og mellem børn, unge og personale samt gennem de relationelle og pædagogiske praksisser, der strukturerer hverdagslivet på hjemmene. Litteraturen peger ikke på, at det er bestemte metoder eller formelle tilgange, der afgør kvaliteten, men snarere på, hvordan pædagogiske principper omsættes i praksis, og hvordan børnene og de unge oplever relationer, inddragelse, tryghed, struktur og hjemlighed i deres hverdag. Proceskvalitet fremstår dermed som dynamisk og situeret og opstår i mødet mellem børnene og de unges subjektive erfaringer og de voksne omkring dem. Dette indebærer, at det, der opleves som kvalitet for ét barn eller én ung, ikke nødvendigvis gør sig gældende for andre børn eller unge i samme anbringelseskontekst. Ligesom det, der er opleves som kvalitet for én målgruppe af børn, fx børn med bestemte diagnoser, ikke automatisk kan overføres til andre børn og unge.

Den eksisterende forskning er i høj grad baseret på kvalitative studier, suppleret af deskriptive analyser og systematiske reviews. Sammenlignet med litteratur om den strukturelle kvalitet findes der relativt omfattende viden om de forhold, vi definerer som proceskvalitet. Denne litteratur viser, at nogle forhold, fx positive relationer, er helt centrale for sikringen af kvalitet på børne- og ungehjem, mens andre forhold er mere tvetydige og kontekstafhængige i deres betydning for børn og unges trivsel og den oplevede kvalitet på børne- og ungehjemmet.

Relationen mellem børn og unge og personalet fremstår på tværs af kortlægningen som et gennemgående betydningsfuldt element. Lyttende, anerkendende og støttende voksne skaber tryghed og trivsel, men børn og unges behov for relationel tæthed varierer. Nogle børn og unge efterspørger eksempelvis stabilitet, forudsigelighed og struktur frem for meget tætte affektive bånd, mens nærheden for andre ligeledes er vigtig. Kvalitet i relationer må derfor forstås som afhængig af barnets eller den unges individuelle behov, hvilket stiller krav til personalets faglige og individuelle dømmekraft og de pædagogiske tilgange. Personalet skal kunne foretage faglige skøn og vurderinger i situationer, hvor der ikke er entydige svar på, hvad der er det bedste for barnet eller den unge.

Relationernes kvalitet er endvidere tæt forbundet med organisatoriske og strukturelle vilkår, hvor oplevede behov for fx kontinuitet, tilgængelighed og nærvær ofte står i spænding til arbejdsvilkår præget af fx skiftende personale og normeringer. Proceskvalitet kan derfor ikke forstås uafhængigt af de rammer, som det relationelle

arbejde udfolder sig inden for, men må snarere ses som tæt forbundet med – og afhængigt af – den strukturelle kvalitet.

Regler, struktur og frihedsgrader for børn, unge og personale er ligeledes forhold, som rammesætter børnene og de unges hverdag, og som litteraturen peger på har direkte betydning for oplevelsen af kvalitet. Klare og konsekvente regler kan skabe forudsigelighed og tryghed, mens vilkårlige eller rigide regler kan opleves som kontrol og begrænsning for børn og unge. Mulighed for medindflydelse, fleksible tidsrammer og "frihed under ansvar" kan derimod styrke børn og unges ansvarsfølelse, engagement og oplevelse af hjemlighed. Litteraturen peger således på, at proceskvalitet afhænger af, hvordan pædagogiske principper omsættes i praksis, så regler og struktur understøtter børn og unges individuelle behov og samtidig skaber en meningsfuld og forståelig hverdag.

Inddragelse fremstår ligeledes som et centralt tema i relation til proceskvalitet, men der peges også på et tydeligt spændingsfelt mellem formel inddragelse og barnets eller den unges oplevede reelle indflydelse. Selvom børn og unge formelt får mulighed for at deltage i beslutninger, oplever de ikke nødvendigvis denne inddragelse som meningsfuld eller handlingsskabende i deres dagligdag. Det understreger, at proceskvalitet ikke blot afhænger af, om børn og unge inddrages, men også af, hvordan inddragelsen finder sted, og hvilke konkrete konsekvenser den får for deres liv, trivsel og handlemuligheder.

Litteraturen viser desuden, at proceskvalitet må forstås som afhængig af både relationer mellem børnene og de unge inden for børne- og ungehjemmet og deltagelse i relationer udenfor, men betydningen af disse relationer er ikke entydig. Relationer mellem jævnaldrende på børne- og ungehjemmet kan styrke tilhørsforhold og trivsel, men de kan samtidig skabe utryghed, mobning eller eksklusion, afhængigt af hvordan fællesskabet rammesættes og understøttes pædagogisk. Det illustrerer, at kvalitet ikke blot er et spørgsmål om tilstedeværelse af relationer, men om, hvordan de organiseres og opleves forskelligt af børnene og de unge. Relationer uden for børne- og ungehjemmene, såsom forholdet til familie og deltagelse i skole- og fritidsliv, bidrager samlet set til en oplevelse af normalitet, som forholdsvis konsistent i litteraturen fremhæves som vigtig for børn og unges trivsel. Samtidig ved vi fra anden litteratur, at skolegang generelt har stor betydning for børns fremtidige livsmuligheder, idet uddannelsesmæssige resultater og tilknytning til skolen er tæt forbundet med senere uddannelse, beskæftigelse, sundhed og samfundsdeltagelse (OECD, 2026).

4.3 Resultatkvalitet

Resultatkvalitet refererer til effekterne eller virkningen af en indsats for barnet eller den unge, dvs. de ændringer i trivsel, tilstand eller funktionsniveau, som en anbringelse på børne- og ungehjem medfører (se afsnit 3.2). Resultater er således de ønskede virkninger af børn og unges anbringelsesforløb på børne- og ungehjem. En måde at anskue resultater på er ved at se dem på både *systemniveau* og *individniveau* (Eriksson et al., 2025). I litteraturkortlægningen har vi primært fokus på individniveauet (børne-/ungeniveauet), men i forhold til kvalitet er det vigtigt også at medtænke de resultater, som viser sig på systemniveauet.

På *systemniveau* henviser resultater til, hvordan børne- og ungehjem fungerer samlet set (dvs. som et samlet anbringelsessystem) på tværs af alle børne- og ungehjem (Eriksson et al., 2025). Administrative eller institutionelle mål for kvalitet, såsom akkreditering, godkendelser og andre former for tilsynsmæssig vurdering, kan anvendes på systemniveau til at få viden om den samlede kvalitet af anbringelse på børne- og ungehjem, ligesom de kan anvendes til at sammenligne resultatkvalitet på tværs af børne- og ungehjem.

Resultater på systemniveau kan anvendes af myndigheder, herunder tilsyn, til at vurdere, om børne- og ungehjemmene opfylder bestemte standarder, krav eller procedurer, og de relaterer sig derfor primært til serviceleverancen (outputs) – eksempelvis om et børne- og ungehjem er godkendt, lever op til reglerne eller har den nødvendige organisering på plads. Disse systemiske resultater kan dog ikke direkte anvendes som viden om de virkninger af indsatsen, børnene og de unge oplever, såsom trivsel, udvikling eller langsigtede livsudfald (Pålsson, 2020). Med andre ord indfanger systemniveauet ikke kvaliteten af indsatsen på individniveau og kan heller ikke sige noget sikkert om, hvorvidt forløbet på et børne- og ungehjem fører til positive resultater for børnene og de unge.

På *individniveau* (børne- og ungeniveau) henviser resultater til de virkninger, der kan observeres hos det enkelte barn eller den enkelte unge som følge af den tid, de tilbringer på et børne- og ungehjem. Det omfatter bl.a. barnet eller den unges funktionsevne, trivsel og adfærd samt udviklingen af livskompetencer og muligheder for positive livsforløb (Eriksson et al., 2025). I dette perspektiv handler individniveauet dermed om, hvordan barnet eller den unge udvikler sig, og i hvilken grad indsatsen bidrager til bedre trivsel, styrkede kompetencer og bedre livsmuligheder. Der er således tale om *udviklings-* og *livsforløbsrelaterede* resultater (afsnit 4.3.1).

Resultater på børne- og ungeniveau kan også knytte sig til forhold, der er overlappende med de forhold, der indgår i procesdimensionen. Inden for dimensionen om resultatkvalitet indgår forholdene imidlertid for at opnå viden om virkninger for barnet eller den unge. Det gælder eksempelvis, hvordan følelsen af hjemlighed på

anbringelsesstedet, barnets eller den unges relationer til andre (herunder tillid og pålidelighed) eller deres oplevelse af sikkerhed og tryghed er et resultat af anbringelsen. Der er her tale om *hverdags-* og *oplevelsesrelaterede* resultater (afsnit 4.3.2).

Boks 4.4 skitserer hovedfundene relateret til resultatkvalitet.

Boks 4.4 Hovedfund – resultatkvalitet

- Resultater er den mindst udforskede kvalitetsdimension, og der mangler viden om sammenhængen mellem kvalitet og børn og unges udvikling.
- Stabile, tillidsfulde relationer til voksne og jævnaldrende er centrale for både udvikling, trivsel og positive livsforløb.
- Nære forhold som hjemlighed, tryghed, normalitet, tillid og inddragelse er centrale for trivsel.
- En hverdag, der ligner et "almindeligt liv", og en følelse af at høre til, er vigtig – men svært at skabe i "institutionelle rammer".

4.3.1 Udviklings- og livsforløbsrelaterede resultater

I litteraturen er resultater den mindst udforskede dimension af kvalitet på børne- og ungehjem, og vidensgrundlaget er derfor begrænset (Eriksson et al., 2025). Vi har således ikke meget viden om sammenhænge mellem kvaliteten af det enkelte børne- og ungehjem og børn og unges udvikling og livsforløb. I stedet har en række studier forsøgt at undersøge, hvilke faktorer i anbringelsesforløbet på et børne- og ungehjem der *kan* fremme positiv udvikling hos børn og unge. Disse præsenteres nedenfor.

Et studie af Harder et al. (2017) bidrager med indblik i, hvilke faktorer der kan have betydning for børn og unges udvikling under et anbringelsesforløb på et børne- og ungehjem. Både unge og deres forældre tilskriver i høj grad positive forandringer til behandlings- og omsorgsmiljøet på hjemmet (Harder et al., 2017). Studiet finder dog, at medarbejdere og lærere ikke har en entydig eller fælles forståelse af, hvilke specifikke behandlingsmæssige elementer der fører til positive ændringer hos de unge. Ifølge de unge kendetegnes dygtige fagprofessionelle ved at kunne skabe en balance mellem regler og frihed, udvise empati og være tilgængelige for støtte. Forældrenes perspektiver stemmer i høj grad overens med de unges opfattelse.

Et andet studie af Syme og Hill (2015) viser, at ønskede resultater for unge på et børne- og ungehjem omfatter personlig og social udvikling, bedre selvkontrol, forbedrede relationer, skoleengagement og realistiske fremtidsmuligheder. Ifølge personalet kan disse resultater opnås gennem stabile relationer til voksne, klare rammer og regler, individuel støtte samt målrettet vejledning i uddannelse og livsplanlægning (Syme & Hill, 2015). Studiet understreger samtidig, at forskellige faggrupper lægger vægt på forskellige aspekter, hvilket gør afstemning af mål og forventninger på tværs af personale vigtig for at skabe en sammenhængende indsats.

Et Studie af Moore et al. (2017) fremhæver endelig betydningen af stabile organisatoriske rammer, eksempelvis børne- og ungehjem med begrænset udskiftning blandt både personale og børn og unge. Når børn og unge har mulighed for at opbygge vedvarende relationer til både jævnaldrende og medarbejdere, bliver de bedre i stand til at forudsige andres adfærd og oplever en stærkere tilknytning til det bredere fællesskab. Samtidig styrkes deres evne til at beskytte sig selv og til at søge hjælp, når det er nødvendigt (Moore et al., 2017). Endelig fremhæves det som et centralt resultat, at børn og unge oplever en følelse af tryghed og af at høre hjemme i deres anbringelsesmiljø (Moore et al., 2017).

4.3.2 Hverdags- og oplevelsesrelaterede resultater

I dette afsnit om hverdags- og oplevelsesrelaterede resultater præsenterer vi de elementer, som ifølge børnene og de unge i anbringelse (og børn og unge med anbringelseserfaring) er helt centrale for at opleve en god anbringelse på et børne- og ungehjem. Dog inddrager vi også perspektiver fra fagprofessionelle. Kvalitetselementer⁶, som er identificeret i litteraturkortlægningen, er:

- Hjemlighed
- Normalitet
- Tryghed og sikkerhed
- Tillid og pålidelighed
- Ejerskab og inddragelse.

Disse elementer udgør ikke en udtømmende liste, men repræsenterer nogle af de gennemgående grundlæggende og erfaringsnære forhold, som børn, unge og fagprofessionelle fremhæver som centrale for børnene og de unges trivsel i hverdagen.

⁶ Det er vigtigt at bemærke, at børn og unge i den inkluderede litteratur ikke nødvendigvis taler om kvalitet som et eksplicit begreb. I stedet beskriver de erfaringer og situationer, der for dem kendetegner, hvornår et anbringelsesforløb på et børne- og ungehjem opleves som godt eller mindre godt. Deres perspektiver giver dog et praksisnært indblik i, hvad kvalitet betyder for dem, selvom de ikke anvender begrebet i teoretisk forstand.

Det er forhold, der ofte er svære at kvantificere eller måle direkte, men som alligevel udgør grundlæggende elementer i et anbringelsesforløb af høj kvalitet.

Litteraturen peger på, at oplevelsen af *hjemlighed* er central for børn og unges trivsel på børne- og ungehjem (fx De Anbragtes Vilkår, 2022; Sommerfelt, 2022). Hjemlighed handler om oplevelsen af at høre til, føle sig tryk og kunne være sig selv og skabes i samspillet mellem fysiske rammer, relationer og daglige rutiner. Da børne- og ungehjem samtidig er både hjem for børnene og arbejdsplads for de voksne, må hjemlighed løbende forhandles i spændingsfeltet mellem nærhed og professionalisme (Kristensen, 2006). Forskning peger desuden på, at manglende oplevelse af hjemlighed kan øge risikoen for, at børn og unge løber væk fra hjemmet (Møhlholt & Henriksen, 2026).

Normalitet handler om børn og unges mulighed for at leve en hverdag, der ligner jævnaldrendes, med almindelige rutiner, relationer og deltagelse i skole- og fritidsliv (Barneombudet, 2020). Institutionelle rammer kan dog gøre dette vanskeligt og skabe oplevelser af anderledeshed og stigmatisering. Muligheden for kontakt til omverdenen og deltagelse i almindelige hverdagsfællesskaber fremhæves derfor som væsentlig for trivsel og oplevelsen af et almindeligt ungdomsliv (Barneombudet, 2020; Barnombudsmannen, 2011; Barnombudsmannen, 2019; Espersen, 2010).

Oplevelsen af *tryghed og sikkerhed* er helt central for børn og unges trivsel og udvikling. Tryghed omfatter både fysisk, følelsesmæssig og relationel sikkerhed og skabes gennem stabile rammer, forudsigelighed og omsorgsfulde relationer til voksne og jævnaldrende. Omvendt kan uforudsigelighed, inkonsistente voksne og konfliktfyldte miljøer svække oplevelsen af tryghed (Boel-Studt et al., 2023a; Slaatto et al., 2023).

Tillid og pålidelighed er tæt knyttet til stabile og forudsigelige relationer. Mange børn og unge har erfaringer med svigt og brudte relationer, hvilket gør det særligt vigtigt, at voksne fremstår konsekvente, retfærdige og lydhøre (Moore et al., 2018). Klare og retfærdige rammer kan understøtte tillid, mens manglende støtte eller vilkårlig praksis kan underminere tilliden til både personalet og børne- og ungehjemmet (se fx afsnit 4.2.2.4 og 4.2.2.5).

Litteraturen fremhæver *ejerskab og inddragelse* som centrale for børn og unges trivsel og oplevelse af værdighed. Når børn og unge får reel indflydelse på beslutninger om deres hverdag, regler og fysiske omgivelser, styrkes deres oplevelse af autonomi, hjemlighed og ansvarsfølelse (Ulset, 2018; Socialstyrelsen, 2022). Omvendt kan begrænset medbestemmelse svække motivation, trivsel og oplevelsen af kontrol over eget liv.

4.3.3 Fund relateret til resultatdimensionen

Resultatdimensionen indfanger sammenhængen mellem kvalitet og børn og unges udvikling på kort og lang sigt samt på individ- og systemniveau. Denne dimension er den mindst udforskede kvalitetsdimension i den kortlagte litteratur, og der mangler både viden om effekten af anbringelse generelt og om anbringelse på børne- og ungehjem specifikt.

Den kortlagte litteratur viser, at mange af de forhold, som skaber processuel kvalitet, også er vigtige for resultat kvaliteten. Herunder at stabile, tillidsfulde relationer til voksne og jævnaldrende er centrale for både udvikling, trivsel og positive livsforløb, ligesom hjemlighed, tryghed, normalitet, tillid og inddragelse er centrale for trivsel. Desuden peger litteraturen på, at en hverdag, der ligner et "almindeligt liv", og en følelse af at høre til er vigtigt for børn og unges trivsel. Samtidig viser litteraturen, at netop en hverdag, der ligner andre børn og unges hverdagsliv, kan være vanskelig at skabe inden for børne- og ungehjemmets "institutionelle rammer".

4.4 Centrale fund fra litteraturkortlægningen

Litteraturkortlægningen viser, at kvalitet på børne- og ungehjem er et komplekst og multidimensionelt fænomen, der formes gennem et samspil mellem strukturelle rammer, pædagogiske praksisser og relationelle processer. De tre kvalitetsdimensioner – strukturel-, processuel- og resultat kvalitet – udgør en analytisk ramme, som indfanger centrale forhold af betydning for den samlede kvalitet. Opdelingen kan imidlertid tilsløre de gensidige afhængigheder mellem dimensionerne. Særligt peger litteraturen på, at processuel kvalitet forudsætter tilstedeværelsen af strukturel kvalitet, idet organisatoriske og ressourcemæssige forhold skaber grundlaget for de pædagogiske processer. Dimensionerne kan derfor ikke forstås isoleret, men må betragtes som gensidigt forbundne og samlet helt centrale for både kvaliteten af hverdagslivet på børne- og ungehjem og børnene og de unges langsigtede trivsel og livskvalitet.

Kortlægningen peger endvidere på en række strukturelle forhold, der relativt konsistent er forbundet med kvalitet. Tilstrækkelig normering, stabilitet blandt medarbejdere og i børne- og ungegruppen samt små og overskuelige enheder fremhæves som forhold, der understøtter kvaliteten. Omvendt er høj personaleomsætning samt store og heterogent sammensatte grupper generelt forbundet med lavere kvalitet. Samtidig viser kortlægningen, at den eksisterende forskningsviden kun i begrænset omfang belyser betydningen af variationer i målgruppers behov og relevansen af forskellige pædagogiske tilgange i mødet med disse behov.

For det tredje er andre strukturelle forhold kontekstafhængige og kan have både positiv og negativ betydning. Eksempelvis kan øget privatliv og egne værelser understøtte autonomi og ro, men også føre til isolation og mindre voksenkontakt, afhængigt af børnene eller de unges behov og den pædagogiske praksis.

For det fjerde er proceskvalitet i høj grad relationel og situeret og formes i den daglige interaktion. Støttende voksenrelationer, meningsfuld struktur og reel inddragelse fremstår centralt, men betydningen varierer på tværs af børn og unge og afhænger af, hvordan det omsættes i praksis. Her er det relevant at fremhæve, at litteraturen mere implicit beskæftiger sig med betydningen og vigtigheden af personalets professionelle dømmekraft, men at netop professionel dømmekraft indfanger de centrale elementer af proceskvalitet, som er kortlagt i litteraturen.

For det femte er resultatkvalitet den mindst belyste kvalitetsdimension i den kortlagte litteratur, hvilket peger på, at der mangler viden om sammenhængen mellem kvaliteten på børne- og ungehjem og børn og unges langsigtede udvikling og livsforløb.

Samlet peger litteraturkortlægningen på, at den eksisterende viden giver et solidt udgangspunkt for at forstå kvalitet på børne- og ungehjem, men også at der fortsat er væsentlige videnshuller. Særligt er der behov for mere systematisk forskning i samspillet mellem strukturelle og processuelle dimensioner af kvalitet over tid samt i, hvordan disse omsættes i praksis under forskellige kontekster og påvirker børn og unges fremtidige livsvilkår og muligheder (resultatkvalitet).

5 Datakortlægning

Denne tredje del af undersøgelsen har til formål at kortlægge eksisterende datakilder, som kan bidrage til at belyse kvalitet i anbringelse på børne- og ungehjem. Med afsæt i den teoretiske gennemgang af kvalitet i kapitel 3 og litteraturkortlægningen i kapitel 4 undersøger vi i dette kapitel, i hvilket omfang den strukturelle dimension og den processuelle dimension kan belyses via allerede eksisterende data, herunder også datakilder, som ikke tidligere er anvendt til at analysere forholdene for børn og unge på børne- og ungehjem.

I datakortlægningen fokuserer vi på den strukturelle og processuelle dimension og ikke på den resultatorienterede dimension. Dette skyldes, at formålet er at identificere datakilder, der kan belyse karakteristika ved det enkelte børne- og ungehjem, herunder rammer, organisering og pædagogisk praksis. Resultater i form af børn og unges trivsel og udvikling kan variere betydeligt på tværs af kontekster og påvirkes af en lang række forhold uden for det enkelte anbringelsessted, og de behandles derfor ikke i denne kortlægning.

På trods af stigende politisk opmærksomhed på kvalitet i anbringelser findes der fortsat begrænset systematisk viden om, hvordan kvalitet på børne- og ungehjem kan operationaliseres og måles med kvantitative data. Personalets socialpædagogiske kompetencer (uddannelse) er et illustrativt eksempel på en oplagt kvalitetsindikator, hvor der umiddelbart mangler viden i forhold til børne- og ungehjem, men hvor data i en vis udstrækning allerede foreligger. Dette gælder givetvis for en række kvalitetsindikatorer, hvor foreliggende data således endnu ikke er blevet anvendt til mere eksplicit at belyse kvaliteten på børne- og ungehjem. Imidlertid er der for nuværende ikke et systematisk overblik over relevante data, der:

- allerede er tilgængelige via tidligere spørgeskemaundersøgelser
- allerede er tilgængelige via Danmarks Statistiks (DST) forskerordning
- findes i registre, fx hos forskellige myndigheder eller organisationer, men som ikke tidligere er anvendt til undersøgelser af børne- og ungehjem.

I dette kapitel kortlægges ovenstående datakilder med henblik på at etablere et grundlag for at vurdere analysemulighederne ved brug af allerede eksisterende data. Vi har således udarbejdet en database, hvor vi for hver kvalitetsindikator registrerer spørgeskemadata (kilde og variable) og registerdata (kilde og variable). Databaseen tilvejebringer på den måde et overblik over de identificerede datakilder, relevante spørgeskemaspørgsmål og registervariable, som efterfølgende kan

kategoriseres i henhold til de temaer, som litteraturkortlægningen har peget på er centrale for kvalitet på børne- og ungehjem.

Målet er at kortlægge så stor en del af de relevante eksisterende datakilder som muligt. Gennemgangen er givetvis ikke udtømmende, men derimod et vigtigt første skridt for at få tilvejebragt et systematisk overblik, der kan danne grundlag for et videre arbejde med at undersøge og vurdere datakildernes empiriske egnethed.

Boks 5.1 Fremgangsmåde for datakortlægningen

- Fremsøgning af datakilder: På baggrund af forskergruppens erfaringer med kvantitative datakilder på anbringelsesområdet og supplerende søgninger efter danske undersøgelser og statistikker på anbringelsesområdet identificeredes en række relevante datakilder.
- Der er foretaget en afgrænsning af relevans således, at spørgeskemadata skal have været anvendt til publikation af en anerkendt forsknings- eller statslig organisation eller et anerkendt konsulenthus. Registerdata vurderes relevante, hvis variable alene eller i kombination kan belyse kvalitetsdimensioner beskrevet i kapitel 3.
- Data er gennemgået og kategoriseret i forhold til kvalitetsdimensionerne, undertemaer (fx fysiske rammer og beboersammensætning) og konkrete indikatorer og er efterfølgende samlet i en database i Excel.
- For hvert undertema er der udarbejdet tabeloversigter over datakilder, hvor eksempler fra databasen anvendes til at illustrere relevante datatyper. En mere detaljeret beskrivelse af de datakilder, der er anvendt i kortlægningen, fremgår af afsnit 8.3 i dokumentationskapitlet.

5.1 Data og analysemuligheder

Gennemgangen af eksisterende data har resulteret i en kortlægning af data om børne- og ungehjem i Danmark inden for en række temaer, som i høj grad er sammenfaldende med de temaer, vi identificerede i litteraturgennemgangen i kapitel 4.

Boks 5.2 Datakilder

Datakortlægningen omfatter følgende datakilder:

- Forløbsundersøgelsen af anbragte børn (AFU)
- Trivselsundersøgelsen blandt anbragte børn og unge (TABU)
- Undersøgelsen 'Anbragte børn og unge på døgninstitutioner og socialpædagogiske opholdssteder'
- Ankestyrelsens spørgeskema til ledere på døgninstitutioner og opholdshjem
- Spørgeskema til børn på døgninstitutioner og opholdssteder – 23 spørgsmål
- Registerdatakilder: DST, KRL, Socialtilsynet, Tilbudsportalen.

Se detaljeret beskrivelse af datakilder i afsnit 8.3 i dokumentationskapitlet.

Et centralt fund er således, at der allerede findes relativt mange datakilder om kvalitet på børne- og ungehjem. De er blot endnu ikke udnyttet i særlig høj grad.

Samlet set giver registerdata fra Danmarks Statistik og fra andre myndigheder som fx Kommunernes og Regionernes Løndatakontor (KRL), socialtilsynene og Tilbudsportalen mulighed for at belyse en række centrale strukturelle, men også processuelle forhold ved børne- og ungehjemmene, som kun i begrænset omfang har været inddraget i tidligere undersøgelser. Som det vil fremgå af gennemgangen nedenfor, muliggør disse data en systematisk og landsdækkende operationalisering af strukturel og processuel kvalitet af mere objektiv karakter som fx de voksnes kvalifikationer (uddannelse). Samtidig forudsætter anvendelsen af registerbaserede kvalitetsindikatorer en analytisk opmærksomhed på konteksten for de enkelte børne- og ungehjem, herunder målgruppe og arbejdsvilkår, hvorfor indikatorerne ikke kan stå alene som et udtryk for høj eller lav kvalitet.

Til forskel fra litteraturkortlægningen behandles flere af temaerne i denne datakortlægning i samlede afsnit. Dette som følge af, at de variable, der kan belyse de forskellige temaer, overlapper betragteligt. Eksempelvis behandles 'Fysiske rammer og beboersammensætning' samlet, da temaerne ikke datamæssigt er gensidigt udelukkende, og nogle variable kan belyse flere undertemaer. Tilsvarende er der flere overlap mellem variable, der belyser 'fysiske rammer' og 'hjemlighed', men da de to

temaer belyses af forskellige sammensætninger af datakilder og variable, behandles de i separate afsnit.

I de følgende afsnit præsenteres for hvert tema de kortlagte eksisterende data, analysemulighederne og eventuelle yderligere oplysninger, som vil være relevante at tilvejebringe for at belyse temaet fyldestgørende. I afsnit 5.1.6 skitserer vi et samlet overblik over, hvilke af de temaer, som blev identificeret i litteraturkortlægningen, der kan belyses med eksisterende data.

5.1.1 Fysiske rammer og beboersammensætning

Der findes i eksisterende register- og spørgeskemadata en række oplysninger om de fysiske rammer på børne- og ungehjem, fx om børnene og de unge har eget værelse, børne- og ungehjemmets fysiske størrelse samt antallet og sammensætningen af børn og unge med forskellige karakteristika. De fysiske rammer handler imidlertid ikke kun om den materielle struktur, men også om, hvordan rammerne spiller sammen med relationer på anbringelsesstedet og børnene og de unges subjektive erfaringer, herunder oplevelser af kontrol, privatliv og identitet (se afsnit 4.1.1). Betydningen af beboersammensætningen og de fysiske rammer har fået begrænset opmærksomhed i tidligere undersøgelser. Disse aspekter kan i begrænset omfang belyses ved spørgeskemadata, men ikke med registerdata. Tabel 5.1 skitserer et overblik over datakilder med relevante indikatorer.

Undersøgelsen 'Anbragte børn og unge på døgninstitutioner og socialpædagogiske opholdssteder' (2022) indeholder en hel del indikatorer om de fysiske rammer. Her findes oplysninger om bl.a. ejerforhold, børne- og ungehjemmets størrelse (areal og antal børn og unge), antal værelser samt sammensætningen af børne- og ungegruppen. Beboersammensætningen er, som beskrevet i afsnit 4.1.2, central for børnene og de unges oplevelse af tryk, trivsel og udviklingsmuligheder. Undersøgelsen indeholder desuden oplysninger om, hvorvidt medarbejdere har bopæl på stedet.

AFU-undersøgelserne indeholder også enkelte relevante indikatorer. AFU18 indeholder fx spørgsmål om børne- og ungehjemmets stand (kulde, fugt, støj mv.), mens andre undersøgelser bl.a. afdækker forhold som kvaliteten af maden. Ankestyrelsens lederundersøgelse indeholder desuden oplysninger om børne- og ungehjemmets geografiske placering.

Ud over spørgeskemadata kan der konstrueres indikatorer for børne- og ungehjemmets størrelse og børne- og ungegruppens sammensætning på baggrund af registerdata, eventuelt i kombination med spørgeskemadata. Samlet set peger datakilderne på et potentiale for at undersøge sammenhænge mellem fysiske rammer og børn og unges trivsel, fx om der er sammenhæng mellem det at have eget værelse

og oplevelsen af privatliv eller hjemlighed. I et længere perspektiv kan det også undersøges, om de rammer og den beboersammensætning, som børnene og de unge vokser op i, har betydning for deres senere livsforløb.

De eksisterende datakilder indeholder samlet set relativt få og spredte indikatorer for de fysiske rammer, og børn og unges subjektive oplevelser af rammerne er kun i begrænset omfang belyst, hvorfor analysemulighederne for nuværende er begrænsede. Sammenfattende findes der således et vist, men endnu kun delvist udnyttet, datagrundlag til at undersøge betydningen af fysiske rammer og beboersammensætning på børne- og ungehjem.

Tabel 5.1 **Indikatorer for fysiske rammer og beboersammensætning på børne- og ungehjem**

Indikator	Spørge-skemadata	Register-data
Børne- og ungehjemmets formelle forhold (fx ejerforhold og driftsoverenskomst)	x	x
Geografi (børne- og ungehjemmets placering i forhold til land/by)	x	x
Boligens stand	x	
Hjemmets størrelse (areal og antal børn og unge)	x	x
Antal værelser (og antal værelser pr. barn/ung)	x	x
Sammensætning af børne- og ungegruppen (børnenes eller de unges karakteristika som fx alder og køn)	x	x
Barnet eller den unge har eget værelse/tilstrækkeligt med privatliv	x	
Kvaliteten af mad	x	
Medarbejdere med bopæl på børne- og ungehjemmet	x	x
Normering	x	x

Kilde: VIVEs gennemgang af datakilder, der kan belyse kvalitet på børne- og ungehjem.

5.1.2 Hjemlighed

Et subjektivt aspekt, der knytter sig til både de fysiske rammer og beboersammensætningen (jf. afsnit 5.1.1), er oplevelsen af hjemlighed. Forskningslitteraturen peger gennemgående på, at hjemlighed er en central dimension for trivsel blandt børn og unge i anbringelse på børne- og ungehjem (Kristensen, 2006).

Hjemlighed hænger tæt sammen med andre kvalitetsdimensioner, herunder de fysiske rammer, relationer og tilknytning til både børn og voksne samt muligheden for at udtrykke sig på sit modersmål og føle sig tryk i hverdagen. En operationalisering af hjemlighed kan således i princippet inkludere rigtig mange forskellige indikatorer fra øvrige kvalitetsdimensioner. Men der indgår også eksplicitte spørgsmål om

hjemlighed i flere af undersøgelserne i kortlægningen, fx i form af spørgsmål om, hvorvidt børnene og de unge føler sig hjemme/ikke føler, at anbringelsesstedet er deres hjem, og hvorvidt de har kammerater med hjem, hvilket vi vurderer er en væsentlig indikator for, om barnet eller den unge oplever, at børne- og ungehjemmet er et sted, de gerne vil vise som deres hjem. De fleste af de gennemgåede spørgeskemaundersøgelser indeholder spørgsmål om hjemlighed.

I Tabel 5.2, som er en oversigt over indikatorer og kilder, der kan belyse oplevelsen af hjemlighed, inkluderer vi kun de indikatorer, som mere direkte måler hjemlighed, eller indikatorer, vi anser som forudsætningen for at opleve hjemlighed. Andre mere indirekte relevante indikatorer fremgår af vores gennemgang af øvrige dimensioner.

Tabel 5.2 Indikatorer for hjemlighed på børne- og ungehjem

Indikator	Spørgeskemadata	Registerdata
Følelse af hjemlighed	x	
Venner og kammerater på besøg på børne- og ungehjem	x	
Medbestemmelse i valg af kontaktpædagog	x	
Barnet eller den unge har eget værelse/tilstrækkeligt privatliv	x	
Medarbejdere med bopæl på børne- og ungehjemmet	x	x
Stabilitet i børne- og ungegruppen		x
Bliver hjemmet brugt til aflastning og akutanbringelser	x	
Tilbyder hjemmet efterværn	x	x
Kontakt med tidligere anbragte på stedet (afholdelse af arrangementer for tidligere anbragte)	x	

Kilde: VIVEs gennemgang af datakilder, der kan belyse kvalitet på børne- og ungehjem.

Gennem registerdata er det muligt at undersøge udskiftning i børne- og ungegruppen på anbringelsesstedet – dvs. hvor mange børn og unge, der løbende skal integreres eller forsvinder fra børnefællesskabet på anbringelsesstedet. Vurderingen er, at det alt andet lige indebærer ustabilitet i børne- og ungegruppen og uforudsigelighed, hvis børne- og ungehjemmet også anvendes til støtteophold og akutanbringelser. At der er mulighed for ungestøtte, kan også betragtes om en indikator for stabilitet/ustabilitet, da børne- og ungehjem, der tilbyder ungestøtte, kan sikre en stabilitet for de unge på stedet, som har behov for at blive boende, efter de fylder 18 år. Dog er det væsentligt at bemærke, at stabilitet i så fald forudsætter, at den unge bliver boende på børne- og ungehjemmet og ikke flyttes til et andet anbringelsessted, samt at ungestøtten indebærer fortsættelse af anbringelsen, da ungestøtte fx også kan tage form af en fast kontaktperson. Ovenstående forhold kan alle identificeres via registerdata.

Udskiftning i børne- og ungegruppen kan betragtes som brud på kontinuiteten i barnets eller den unges liv – og givetvis også følelsen af hjemlighed, forudsigelighed og genkendelighed i hverdagen for børn og unge i anbringelse. Det er dog vigtigt at understrege, at en vis grad af udskiftning ikke nødvendigvis kan betragtes som entydigt negativt, fx hvis det barn eller den unge, som fraflytter, har behov, som viser sig vanskelige at imødekomme på børne- og ungehjemmet.

Endeligt kan børne- og ungehjemmets formaliserede kontakt med børn og unge, der tidligere har været i anbringelse på stedet, også ses som en indikator for hjemlighed, da det indikerer, at børne- og ungehjemmet netop betragter sig selv som hjem for også de fraflyttede unge.

5.1.3 Sikkerhed og tryghed

Et yderligere væsentligt aspekt, som i høj grad også knytter sig til følelsen af hjemlighed, er børnene og de unges oplevelse af sikkerhed, tryghed og herunder forudsigelighed i deres hverdag på børne- og ungehjemmet. I regi af denne undersøgelse forstås sikkerhed og tryghed bredt som både en fysisk, følelsesmæssig og relationel sikkerhed (Slaatto et al., 2023). Relationer (bl.a. til de voksne og de andre børn og unge på anbringelsesstedet) behandles selvstændigt i afsnit 5.1.5.

Social- og Boligstyrelsens 'Spørgeskema til børn på døgninstitutioner og opholdssteder – 23 spørgsmål' indeholder et eksplicit spørgsmål om tryghed på anbringelsesstedet: 'Føler du dig tryk her på stedet'. TABU-spørgeskemaet indeholder et tilsvarende spørgsmål om tryghed: 'Du føler dig tryk her. Hvor godt passer det?'. Både AFU- og TABU-undersøgelserne indeholder desuden spørgsmål om områdetryghed, i forhold til om barnet eller den unge føler sig tryk ved at færdes alene om aftenen i nærområdet. Hvis man ikke føler sig tryk i sit nærområde, kan det begrænse ens færden og derigennem potentielt også ens trivsel. Det er primært disse undersøgelser, som kan belyse oplevelsen af sikkerhed og tryghed på børne- og ungehjemmene.

En del spørgsmål på tværs af flere af spørgeskemaerne vedrører mobning og overgreb begået af andre børn og unge eller af voksne på anbringelsesstedet. Overgreb er en fundamental sikkerhedsbrist på anbringelsesstedet og en klar indikator for manglende kvalitet på børne- og ungehjemmene. Magtanvendelser såsom fastholdelse og indelåsning – enten formelle (og eventuelt nødvendige) magtanvendelser udført af personale eller hændelser, andre børn eller unge på anbringelsesstedet står bag – er alt andet lige også en indikator for utryghed. I forlængelse heraf er det tilsvarende vigtigt for børn og unges tryghed, at de oplever, at de voksne generelt er tilgængelige for dem, når de har brug for det.

En anden væsentlig indikator for tryghed er børnene og de unges autonomi, herunder om de har indflydelse på beslutninger, som har stor betydning for deres relationer, dagligdag og fremtid. Det kan fx være medbestemmelse i forhold til at skifte kontaktpædagog, og hvem det i så fald skal være. Endeligt kan det være utrygt og svært for nogle børn og unge at bo med mange mennesker, hvorfor det er vigtigt med fysiske rammer, der giver mulighed for privatliv.

Tabel 5.3 Indikatorer for sikkerhed og tryghed på børne- og ungehjem

Indikator	Spørgeskemadata	Registerdata
Tryghed på anbringelsesstedet	x	
Områdetryghed	x	
Mobning på anbringelsesstedet	x	
Udsat for overgreb af andre børn eller unge på anbringelsesstedet	x	x
Udsat for overgreb fra voksne på anbringelsesstedet	x	x
Magtanvendelser (fx fastholdelse eller indelåsning)	x	x
Tilgængelige voksne, når barnet eller den unge har brug for det	x	
Medbestemmelse (autonomi)	x	
Svært at bo med så mange mennesker	x	

Kilde: VIVEs gennemgang af datakilder, der kan belyse kvalitet på børne- og ungehjem.

De fem regionale socialtilsyn har data om indberettede magtanvendelser fra børne- og ungehjem i deres geografiske område. Data om magtanvendelser er ikke tidligere anvendt til forskning, og der er potentielt et uudnyttet potentiale her i forhold til registerdatabaserede analyser af sikkerhed og tryghed på børne- og ungehjemmene. Magtanvendelser er imidlertid ikke et entydigt mål for sikkerhed og tryghed, da magtanvendelser på den ene side kan være nødvendige for at sikre barnet eller den unges sikkerhed, men på den anden side også kan være udtryk for, at der anvendes for meget magt på børne- og ungehjemmet.

Registerdata om ofre og anmeldelser af vold eller overgreb samt relationen mellem offer og gerningsperson kan givetvis, i et vist omfang, koble voksne eller børn og unge på børne- og ungehjemmene til ofre på samme hjem via journalnumre (sagsnumre) og pnr-numre (pseudonymiserede cpr-numre). Analyser af disse datakilder vil således også kunne udgøre en indikator for sikkerhed og tryghed og dermed kvalitet på anbringelsesstedet.

5.1.4 Kompetencer og kontinuitet blandt de voksne på anbringelsesstedet

I forskningslitteraturen er kvalificeret personale udpeget som én af nøglerne til at skabe gode anbringelsesforløb (se afsnit 4.1.3). Data om uddannelseskvalifikationer kan således tilvejebringe viden om, hvorvidt personalet på børne- og ungehjemmene har de rette faglige kompetencer og herunder værktøjer og metoder til at skabe en god udvikling for børnene og de unge. At have de rette faglige kompetencer inkluderer også evnen til omsorg og til at skabe og understøtte relationer både mellem børn, unge og voksne samt børnene og de unge imellem. Sådanne kompetencer oparbejdes til dels gennem socialpædagogisk uddannelse, men i høj grad også gennem erfaring, efteruddannelse og løbende supervision. Spørgsmål om de ansattes uddannelsesmæssige baggrund, og hvor mange ansatte der er på hjemmet med givne uddannelser, er forsøgt afdækket på flere forskellige måder i flere af spørgeskemaundersøgelserne. I 'Anbragte børn og unge på døgninstitutioner og socialpædagogiske opholdssteder' er der fx spurgt til hyppigheden af faglig supervision.

Personalets uddannelse er en vigtig indikator for den faglige kvalitet på børne- og ungehjemmene og kan belyses via registerdata. Hvorvidt der er stabilitet i det pædagogiske personale på et børne- og ungehjem er også en relevant indikator, da det er en forudsætning for, at børnene og de unge har mulighed for at danne trygge relationer til en eller flere af de voksne på stedet. Kontinuiteten i personalet er afdækket i flere af spørgeskemaundersøgelserne. Blandt andet er institutionslederne spurgt til, hvor mange medarbejdere der er blevet ansat inden for det seneste år, og om det er nemt at fastholde kvalificeret arbejdskraft. Varigheden af ansættelser og sygefravær er også indikatorer for stabilitet/ustabilitet i personalegruppen på børne- og ungehjem og kan belyses via registerdata. Kun få studier har undersøgt betydningen af de dynamiske faktorer, som ustabilitet i henholdsvis personalegruppen og børne- eller ungegruppen kan betragtes som. En litteraturgennemgang viser fx, at der kun findes begrænset viden om, hvordan dynamiske faktorer såsom lave kompetencer hos personalet eller høj personaleudskiftning påvirker stabiliteten i børnene og de unges anbringelsesforløb (målt som anbringelsesskift) (Riemersma et al., 2023).

Medarbejdernes karakteristika og fordelingen heraf – fx alders- og kønsfordeling – kan til dels også have betydning for de kompetencer, der er på stedet. Derudover kan medarbejdernes eventuelle egen anbringelseshistorik eller kontakt med retssystemet også ses som en del af kompetencesammensætningen på børne- og ungehjemmet.

Endelig er det væsentligt at forholde sig til, om børne- og ungehjemmet arbejder med udgangspunkt i en bestemt faglig metode, hvilket både afdækkes i regi af AFU11 og 'Anbragte børn og unge på døgninstitutioner og socialpædagogiske opholdssteder'. Undersøgelserne belyser dog ikke, om de ansatte har forudsætningerne for at

arbejde med den pågældende metode. På Tilbudsportalen er det ydermere muligt at identificere børne- og ungehjemmenes overordnede faglige tilgang.

Tabel 5.4 skitserer de identificerede indikatorer og kilder for kompetencer og kontinuitet blandt de voksne på børne- og ungehjemmet.

Tabel 5.4 Indikatorer for kompetencer og kontinuitet blandt de voksne på børne- og ungehjemmet

Indikator	Spørge-skemadata	Register-data
De ansattes uddannelse	x	x
Medarbejderkarakteristika (fx køn, alder, egen anbringelse, kriminalitetshistorik)	x	x
Kontinuitet	x	x
Funderet i faglig metode	x	x

Kilde: VIVEs gennemgang af datakilder, der kan belyse kvalitet på børne- og ungehjem.

5.1.5 Relationer

Relationer mellem børn, unge og personale er en central forudsætning for trivsel, tryghed og udvikling på børne- og ungehjem og afhænger af personalets både faglige og relationelle kompetencer (se afsnit 4.1.3). Relationer er ikke kun knyttet til personalet, men også til andre børn og unge samt til familie, skole, venner og lokalsamfund. Disse relationer er vigtige for oplevelsen af normalitet, tilhørsforhold og identitet, men kan både understøtte og udfordre trivsel afhængigt af kvaliteten og de rammer, de indgår i (se afsnit 4.2.3 og 4.2.4).

I de kortlagte spørgeskemadata indgår en række indikatorer, der belyser både relationer og dannelsesprocesser. Der er gennemgående spørgsmål om tilknytning til voksne, herunder om barnet eller den unge oplever, at der er voksne, som kender dem godt, lytter, tager dem alvorligt og er tilgængelige, når der er behov for støtte. Tillid til de voksne fremstår som en central forudsætning for, at barnet eller den unge kan søge hjælp og indgå i trygge relationer. Samtidig findes der spørgsmål, som afdækker relationer børnene og de unge imellem, herunder venskaber og oplevelsen af fællesskab på børne- og ungehjemmet.

De voksnes ansvar for relationsdannelsen fremgår ligeledes af indikatorer om hyppighed af samtaler, fælles aktiviteter og støtte i hverdagen. I den forbindelse kan tilgængelighed – eksempelvis ved medarbejdere med bopæl på stedet – have betydning, forudsat at de voksne besidder de nødvendige relationelle kompetencer.

Kultur (og herunder religion) og dannelse kan belyses gennem indikatorer for skolegang, fritidsliv og deltagelse i bredere sociale og kulturelle praksisser. Der indgår eksempelvis spørgsmål om støtte til lektielæsning, dialog om samfundsmæssige og kulturelle emner samt deltagelse i fritidsaktiviteter og lokalsamfund i flere af de gennemgåede spørgeskemaer. Disse forhold kan bidrage til børn og unges dannelse og opbygning af kulturel kapital, men også her er det væsentligt, at støtten tager højde for den enkeltes forudsætninger og baggrund.

Samlet set peger gennemgangen på, at relationer, kultur og dannelse er tæt forbundne dimensioner. Kvaliteten af relationerne har betydning for, hvordan børn og unge udvikler sig socialt og kulturelt, mens en anerkendende tilgang til kulturelle forskelle er en integreret del af det relationsarbejde, der understøtter trivsel, identitet og deltagelse i fællesskaber. Samtidig viser datagrundlaget, at disse dimensioner er komplekse og kun delvist kan indfanges gennem de tilgængelige indikatorer, hvilket begrænser mulighederne for fuldt ud at belyse dette aspekt af kvaliteten på børne- og ungehjem.

Tabel 5.5 præsenterer de identificerede indikatorer og kilder for relationer, kultur og dannelse.

Tabel 5.5 Oversigt over indikatorer og kilder for tilknytning og relationer

Indikator	Spørgeskemadata	Registerdata
Er der en eller flere voksne på anbringelsesstedet, som barnet/den unge er særligt knyttet til	x	
Tilknytning og venskaber til de andre børn/unge på stedet	x	
Fortrolighed/tillid til en/flere voksne	x	
De voksne tager ansvar for at skabe relationer (fx taler med børnene om vigtige ting, laver aktiviteter sammen)	x	
Medarbejdere med bopæl på børne- og ungehjemmet	x	x
Understøttelse af sproglig, religiøs og kulturel baggrund	x	
Understøttelse af uddannelse (fx lektiehjælp)	x	
Understøttelse af fritidsaktiviteter og fritidsjob (social kapital)	x	
Dannelse (kulturel kapital)	x	

Kilde: VIVEs gennemgang af datakilder, der kan belyse kvalitet på børne- og ungehjem.

5.1.6 Fund relateret til analysemuligheder med eksisterende data

De empiriske indikatorer for strukturel og processuel kvalitet, som vi har identificeret i de eksisterende datakilder, er ikke organiseret tematisk på samme måde som i

litteraturkortlægningen. Det skyldes, at de bagvedliggende spørgeskemaundersøgelser og administrative data er udviklet til andre formål end at måle kvalitet på børne- og ungehjem og derfor ikke er struktureret direkte efter de kvalitetsdimensioner, som anvendes i analysen.

Af Tabel 5.6 fremgår det, for hvilke af de temaer, vi identificerede i litteraturkortlægningen (jf. kapitel 4), vi på baggrund af datakortlægningen vurderer, at der findes brugbare data til måling af kvalitet i anbringelse på børne- og ungehjem. Tabellen illustrerer, at der trods alt er en vis overensstemmelse mellem de kvalitetsdimensioner og -temaer, som forskningen peger på som centrale, og de typer data, der allerede findes om børne- og ungehjem i Danmark.

Tabel 5.6 Oversigt over datadækning af temaer inden for strukturel kvalitet og proceskvalitet

	Spørgeskemadata	Registerdata
Strukturel kvalitet		
Fysiske rammer	x	x
Beboersammensætning- og udskiftning	x	x
Medarbejdernes formelle kompetencer	x	x
Personalets normering og udskiftning	x	x
Proceskvalitet		
Pædagogiske tilgange	x	x
Relationer mellem personale og børn og unge på hjemmene	x	
Relationer mellem børn og unge på hjemmene	x	
Relationer og deltagelse uden for hjemmene	x	

I forhold til den strukturelle kvalitet finder vi, at der både på baggrund af spørgeskemadata og registerdata er ganske mange indikatorer, der kan afdække de fire temaer. Når det kommer til proceskvalitet er det derimod – ikke overraskende – sparsomt, hvad der kan belyses via registerdata. Via data fra forskellige spørgeskemaundersøgelser er det dog muligt at operationalisere proceskvalitet, men spørgsmålet er, hvorvidt det vil være muligt at koble og validere disse proceskvalitetstematikker og -indikatorer gennem analyser af sammenhængen til resultat kvalitet. Dette vigtige aspekt ligger uden for denne undersøgelses formål, men er et vigtigt næste skridt i forhold til at undersøge, hvilke temaer der empirisk viser sig relevante i målingen af kvalitet.

5.1.6.1 Analysemuligheder med spørgeskemadata

I relation til de kortlagte spørgeskemadata er der en række forhold, der er vigtige at holde sig for øje. Med undtagelse af AFU og TABU er der tale om såkaldte tværsnitsundersøgelser, hvilket indebærer, at de pågældende kvalitetsindikatorer kun er målt på ét tidspunkt. Dette kan for så vidt være udmærket i relation til undersøgelser af, hvordan forskellige kvalitetsindikatorer hænger sammen, og hvordan de meningsfuldt kan samles i et mål for kvalitet på børne- og ungehjem. I forhold til undersøgelser af, hvordan kvalitet på børne- og ungehjem påvirker børnenes livsmuligheder på længere sigt, er det dog fordelagtigt at kunne benytte målinger, som er gentaget over tid. Dette bl.a. som følge af, at børn og unge ofte er anbragt på flere anbringelsessteder i løbet af opvæksten – hvorfor det at knytte kvaliteten fra et enkelt børne- og ungehjem til barnets/den unges efterfølgende resultater kan være vanskeligt. Her vil der dog være mulighed for at se på den gennemsnitlige kvalitet af de børne- og ungehjem og anbringelsessteder, hvor barnet eller den unge har været i anbringelse, og/eller kontrollerer for personens anbringelseshistorik i analyserne.

Fordelen ved kvalitetsindikatorer målt via spørgeskemadata er, at de i vid udstrækning er direkte indikatorer for kvalitet – der spørges fx til hjemlighed. Herudover er det også udelukkende via spørgeskemadata, at vi kvantitativt kan indfange de vigtige subjektive aspekter af kvalitet. En generel udfordring ved anvendelsen af spørgeskemadata til analyser af kvalitet på børne- og ungehjem er dog, at datagrundlaget er relativt begrænset. Det betyder, at mere avancerede analyser med mange variable formentlig ikke har nok statistisk kraft til at identificere signifikante sammenhænge. I forhold til de undersøgelser, hvor data indsamles ved flere nedslag over tid – AFU og TABU – er datagrundlaget yderligere begrænset, i tilfælde af at man ønsker at følge de samme børn og unge over tid, da ikke alle børn og unge indgår i eller har svaret ved samtlige dataindsamlingsnedslag.⁷ Hertil kommer, at datagrundlaget i spørgeskemaundersøgelserne ikke er begrænset til børn og unge i anbringelse på børne- og ungehjem, hvorfor datagrundlaget reduceres, når besvarelser fra børn og unge, der alene har været i anbringelse i plejefamilie, frasorteres.

Uagtet eventuelle datamæssige begrænsninger er det vores samlede vurdering, at der er uudnyttede kvantitative analysemuligheder i eksisterende spørgeskemadata i forhold til at undersøge, hvordan kvalitet på børne- og ungehjem kan operationaliseres både i forhold til selvstændige dimensioner og i et samlet mål. Dertil kan data fra gentagne spørgeskemaundersøgelser givetvis i et vist omfang anvendes til forløbsanalyser – evt. i kombination med registerdata – hvor det undersøges, hvorvidt kvalitet på børne- og ungehjem hænger sammen med børnene og de unges livsmuligheder og trivsel både på kort og på lang sigt. En sådan undersøgelse ville være i tråd med anbefalingerne fra arbejdet med GCQSA, som pointerer, at de kvalitets-

⁷ Data over tid kan dog også meningsfuldt anvendes over tid uden at følge de samme personer (gentagen tværsnitsanalyse).

indikatorer, der anvendes i en kvalitetsmodel, skal testes på deres kriterievaliditet i forhold til at sikre en faktisk sammenhæng med mål for positive resultater for børnene og de unge (Boel-Studt et al., 2019a).

5.1.6.2 Analysemuligheder med registerdata

Datagennemgangen af registerdata har bidraget til en identifikation af relevante registerdata uden for Danmarks Statistik, indsigt i mulighederne for nye koblinger af datakilder samt til nye kombinationer af data fra registre hos Danmarks Statistik, som potentielt kan anvendes til at belyse kvalitet på børne- og ungehjem med udgangspunkt i objektive indikatorer. Relevante registerdata uden for Danmarks Statistik er fx data fra Tilbudsportalen om normering, faglig tilgang og økonomi.

Som gennemgangen har vist, er der relevante og egnede registerdata for indikatorer for strukturel kvalitet, men kun i begrænset omfang for proceskvalitet. Om data reelt er egnede til at operationalisere kvalitet, kan vi med denne kortlægning endnu ikke afgøre, da det vil kræve egentlige empiriske undersøgelser. Vores vurdering er dog, at analysepotentialet i de uudnyttede registerdata er ganske stort.

For det første har vi med registrene både populationsdata om børn og unge i anbringelse på børne- og ungehjem, hvilket muliggør analyser på individniveau, og populationsdata for børne- og ungehjemmene, hvilket tilsvarende muliggør analyser på organisationsniveau.

For det andet har vi data om børnene, de unge og deres anbringelseshistorik over tid. Dette giver mulighed for at gennemføre analyser af forskellige grupper af børn og unge alt efter alder ved første anbringelse, anbringelsesvarighed samt antallet og typerne af anbringelsessteder, hvilket efterfølgende kan bidrage til at kontekstualisere eventuelle analyser af gennemsnitlig kvalitet på børne- og ungehjem for barnets/den unges samlede anbringelsesperiode.

Sidst, men ikke mindst, sikrer registerdata et langt større analysegrundlag, hvilket muliggør identifikation af også eventuelt svagere sammenhænge mellem kvalitet på børne- og ungehjem og relevante resultater for børnene og de unge.

Imidlertid måler registervariablene mindre direkte kvaliteten på børne- og ungehjem, og de subjektive aspekter af kvalitet indfanges ikke af registerdata. En oplagt analysestrategi er derfor at konstruere kvalitetsindikatorer på baggrund af registerdata og herefter validere dem ved brug af spørgeskemadata.

5.2 Centrale fund fra datakortlægningen

Datakortlægningen viser, at der allerede eksisterer både spørgeskema- og registerdata, som kan anvendes til at undersøge den strukturelle og den processuelle dimension af kvalitet på børne- og ungehjem via en lang række af indikatorer.

I det lys er det interessant, at der ikke allerede foreligger egentlige undersøgelser, som systematisk afprøver disse indikatorer i et samlet, empirisk funderet kvalitetsmål for børne- og ungehjem. Med datakortlægningen har vi taget det første empiriske skridt i forhold til at afdække de faktiske analysemuligheder på baggrund af eksisterende data.

Samlet set viser datakortlægningen for det første, at der findes egnede danske spørgeskemadata til måling af kvalitet på børne- og ungehjem, særligt i relation til strukturel kvalitet og proceskvalitet. For det andet viser kortlægningen, at der findes egnede danske registerdata til måling af kvalitet, men primært i forhold til strukturel kvalitet. For det tredje peger kortlægningen på, at det største datapotentiale ligger i anvendelsen af registerdata, idet analysegrundlaget baseret på de eksisterende spørgeskemadata forventeligt vil være for begrænset til at understøtte solide analyser. Endelig identificerer kortlægningen et uudnyttet datamateriale, hvis anvendelighed til udvikling af et samlet mål for kvalitet på børne- og ungehjem bør undersøges empirisk.

Registerdata rummer et betydeligt potentiale for at belyse strukturelle forhold og koble disse til børn og unges forløb, mens datagrundlaget for at undersøge processuelle og relationelle aspekter af kvalitet er mere begrænset. Samtidig er det endnu ikke undersøgt, om de identificerede variable har tilstrækkelig validitet og reliabilitet til at fungere som indikatorer for kvalitet.

De identificerede datakilder giver mulighed for at udvikle og empirisk afprøve kvantitative indikatorer for kvalitet samt analysere sammenhænge mellem kvalitet på børne- og ungehjem og børn og unges trivsel og livsforløb. Samlet set rummer de eksisterende data et betydeligt, men endnu kun delvist udnyttet, potentiale for at styrke den empiriske viden om kvalitet på børne- og ungehjem.

Samtidig viser kortlægningen, at det kvantitative datagrundlag er ujævnt fordelt på tværs af kvalitetsdimensioner. Særligt de strukturelle forhold er relativt godt belyst i eksisterende data, mens mere processuelle og relationelle dimensioner – såsom relationer mellem børn/unge og personale og pædagogisk praksis – kun i begrænset omfang er dækket. Dette afspejler også den generelle udfordring ved kvantitative datakilder, at de i højere grad kan indfange de objektive strukturelle forhold end de mere kontekstafhængige og relationelle aspekter af kvalitet, som litteraturen samtidig fremhæver som centrale (kapitel 4).

Samlet set og i lyset af de centrale fund i modelkortlægningen (kapitel 3) peger datakortlægningen på, at eksisterende kvantitative data, og særligt registerdata, kan udgøre et vigtigt element i en flerdimensionel tilgang til kvalitetsvurdering. Data kan bidrage til en mere systematisk og vidensunderstøttet kvalitetsudvikling, men kan ikke i sig selv danne grundlag for en fuldstændig vurdering af kvalitet. En fremtidig eventuel kvalitetsmodel for børne- og ungehjem vil derfor skulle kombinere kvantitative indikatorer med mere kontekstnære og praksisbaserede vurderinger, hvor data anvendes som et supplement til faglig refleksion og vurdering snarere end som et selvstændigt mål for kvalitet.

6 Konklusion

I denne undersøgelse har vi afdækket eksisterende viden om kvalitet i anbringelse på børne- og ungehjem. Kvaliteten af anbringelser på børne- og ungehjem har stor betydning for den støtte børn og unge får under anbringelsen, men også for deres livschancer, herunder muligheden for stabile skole- og uddannelsesforløb og et selvstændigt voksenliv.

Af formålsbestemmelsen i barnets lov fremgår det, at støtten skal tilrettelægges med henblik på at sikre barnets eller den unges bedste. Derfor har vi anvendt 'barnets bedste' som analytisk udgangspunkt for, gennem de tre delundersøgelser, at etablere en forståelse af og et vidensgrundlag om kvalitet på børne- og ungehjem.

Den første delundersøgelse viser, at ingen af de gennemgåede kvalitetsmodeller indfanger kvalitetsbegrebet tilstrækkeligt. Den anden delundersøgelse peger på, at kvalitet er komplekst og afhængigt af en lang række forhold, som ikke nødvendigvis er entydige. Den tredje delundersøgelse viser, at det er nødvendigt at kombinere kvantitative indikatorer med mere kontekstnære og praksisbaserede vurderinger af kvalitet.

Samlet set er implikationerne heraf, at der er behov for en flerdimensionel kvalitetsforståelse, som kan indfange kompleksiteten på tværs af strukturelle og processuelle forhold. Det betyder, at det videre arbejde med kvalitet på børne- og ungehjem kalder på et vidensbaseret udviklingsarbejde for at sikre en praksisrelevant kvalitetsmodel, som aktivt kan bidrage til at sikre, understøtte og udvikle kvaliteten på børne- og ungehjem.

Mangel på samlet viden om kvalitet

I undersøgelsen har vi samlet og systematiseret eksisterende viden om kvalitet i anbringelser på børne- og ungehjem for at styrke grundlaget for at forstå, vurdere og udvikle kvalitet. Dette formål tager afsæt i en erkendelse af, at der – trods betydelig opmærksomhed på området – generelt mangler samfundsmæssig viden om kvalitet på børne- og ungehjem. Generel viden og forskning om børn og unge er selvsagt også relevant for børn og unge i anbringelse på børne- og ungehjem, herunder betydningen af skolegang, fritidsaktiviteter og fællesskaber. Denne viden er ikke inddraget her, da fokus er kvalitet på børne- og ungehjem som særlig kontekst for børne- og ungdomslivet og de særlige vilkår, som gør sig gældende her.

Den manglende viden om netop kvalitet på børne- og ungehjem bunder i, at vi ikke, hverken i praksis eller forskningsmæssigt, har en fælles forståelse af, hvad kvalitet består i, og hvordan den kan styrkes. Hverken nationalt eller internationalt findes

der fælles standarder for, hvad kvalitet er, og hvordan kvalitet på børne- og ungehjem systematisk kan forstås og måles.

I Danmark er socialtilsynets kvalitetsmodel i dag det primære redskab til at kontrollere og sikre kvalitet på børne- og ungehjem. Med undersøgelsen peger vi imidlertid på, at det nuværende redskab til at sikre kvalitet ikke indfanger alle de elementer og den kompleksitet, som den tilvejebragte litteratur peger på er vigtige.

Kvalitet er komplekst, flerdimensionelt og relationelt

Kvalitet er et værdibaseret begreb, hvor forståelsen af, hvad der anses som godt og ønskværdigt, afhænger af, hvad der tillægges værdi. Det betyder, at synet på børn og unge, ressourcer, regler, mål og tilsyn er med til at definere, hvad der forstås som kvalitet på børne- og ungehjem. Hvad der tillægges værdi, afhænger af perspektivet, og selvom der ofte er sammenfald, kan der godt være forskel på, hvad kvalitet er ud fra et samfundsmæssigt, fagprofessionelt eller individuelt borgerperspektiv. Det fortsatte arbejdet med at sikre og udvikle kvalitet kan derfor med fordel bygge på en forståelse af kvalitet som komplekst, flerdimensionelt og relationelt.

For at operationalisere en sådan bredere kvalitetsforståelse finder vi inspiration i Avedis Donabedians opdeling i dimensionerne struktur-, proces- og resultat-kvalitet. Denne opdeling bidrager i undersøgelsen med en relevant analytisk ramme, idet den tydeliggør, hvordan kvalitet knytter sig til både de betingelser, indsatsen udføres under, de processer, hvorigennem den realiseres, og de resultater, den fører til. En væsentlig pointe er, at kvalitet ifølge Donabedian (1980; 1988) ikke kan belyses ud fra én dimension alene, men må vurderes i sammenhængen mellem dem. Samtidig viser vores gennemgang af kvalitetsmodeller, at der er en række hensyn, udfordringer og afvejninger forbundet med at udvikle og anvende kvalitetsmodeller til vurdering og måling af kvalitet. Vi finder, at ingen eksisterende kvalitetsmodel kan give et fuldstændigt billede af kvalitet, og derfor er der behov for flerdimensionelle og kombinerede tilgange for at forstå og sikre kvaliteten på børne- og ungehjem.

Gennemgangen af eksisterende litteratur om kvalitet på børne- og ungehjem viser samtidig, at flere af de centrale kvalitetsdimensioner (særligt de strukturelle og processuelle dimensioner) kan udgøre tvetydige spændingsfelter, hvor forhold inden for samme dimension kan have både positiv og negativ betydning, og hvor virkningen afhænger af de konkrete forhold, fx personalesammensætning og børnene og de unges individuelle behov. Kvalitet afhænger derfor også af fagligt begrundede og situationsafhængige vurderinger, hvilket understreger betydningen af tilpasning, fleksibilitet og refleksion. Det peger på vigtigheden af personalets professionelle dømmekraft som et helt centralt element i at sikre kvalitet på børne- og ungehjem.

Arbejdet med kvalitetsudvikling skal således understøtte den professionelle dømmekraft, anerkende kompleksitet og tvetydigheder samt være relevant for det praksisnære arbejde i hverdagen.

Den eksisterende viden peger derudover på behovet for en reflektiv og læringsorienteret tilgang til kvalitetsudvikling, hvor forskellige vidensformer systematisk bringes i spil, og som anerkender, at arbejdet med kvalitet på børne- og ungehjem er en løbende og integreret praksis, hvor struktur, proces og resultat må ses i sammenhæng. Det betyder, at arbejdet med kvalitet med fordel kan bygge på både objektive data og faglige vurderinger, samtidig med at forskellige perspektiver inddrages aktivt – særligt børn og unges egne perspektiver.

Børn og unges egne perspektiver er vigtige for kvalitet

I undersøgelsen finder vi, at børn og unges perspektiver er helt centrale for arbejdet med kvalitetsudvikling. Børn og unges perspektiver og inddragelse i kvalitetsarbejde er fortsat begrænset, ligesom deres perspektiver fortsat er underrepræsenteret i både den eksisterende litteratur og de tilgængelige generelle datakilder. En mere systematisk inddragelse af børn og unges oplevelser og erfaringer er en vigtig forudsætning for at etablere en mere dækkende forståelse af kvalitet og for systematisk at kunne vurdere, om anbringelsen understøtter barnets/den unges bedste. Den kortlagte litteratur fremhæver i den forbindelse særligt betydningen af forhold som tryghed, relationer, hjemlighed, inddragelse og oplevelsen af tilhørsforhold i hverdagen for børnene og de unge.

Relationer og oplevelsen af tilhørsforhold er særligt vigtige temaer i relation til kvalitet på børne- og ungehjem, da børnene og de unge ofte befinder sig i særligt sårbare positioner præget af omfattende og langvarige trivselsudfordringer (Lausten et al., 2025a). Kvalitet i anbringelse må derfor forstås i relation til den kompleksitet, som karakteriserer målgruppen på børne- og ungehjemmet. Det professionelle arbejde med kvalitet forudsætter derfor helhedsorienterede, stabile og langvarige relationer, der kan understøtte både trivsel, skolegang, relationer og kontakt til betydningsfulde voksne til barnets/den unges bedste.

I arbejdet med at skabe relationer og tilhørsforhold på børne- og ungehjemmet er det centralt at sikre solide strukturelle forudsætninger, herunder kompetente og stabile medarbejdere, tilstrækkelig normering og kontinuitet i medarbejdergruppen. Disse forhold udgør et nødvendigt fundament, men er ikke i sig selv tilstrækkelige. De strukturelle forhold er rammesættende, men deres betydning afhænger af, hvordan de omsættes i praksis og de processer, der udspiller sig i hverdagen, herunder professionel dømmekraft og evnen til at tilpasse indsatsen til det enkelte barn eller den enkelte unge. Det er i disse processer, at kvalitet får konkret betydning for børn og unges oplevelser og udviklingsmuligheder. Kvalitet er således forankret i det

daglige relationsarbejde, hvor implementering og anvendelse af metoder er tæt knyttet til den konkrete kontekst og relationelle praksis.

Uudnyttet potentiale til mere viden om kvalitet

Med datakortlægningen dokumenterer vi, at eksisterende (kvantitative) data om kvalitet i vidt omfang er uudnyttede som kilde til viden om kvalitet på børne- og ungehjem. Der findes ganske mange datakilder og indikatorer for den strukturelle kvalitetsdimension, som kan belyses relativt godt ved brug af eksisterende data. I forhold til den processuelle dimension – herunder kvaliteten af relationer mellem de voksne og børnene og de unge samt børnene og de unge imellem – er data noget mere begrænsede. Dette afspejler den generelle udfordring ved kvantitative datakilder, idet de i højere grad kan indfange objektive strukturelle forhold end de mere kontekstafhængige aspekter af kvalitet. Registerdata er således stærke til at belyse struktur, men svage i forhold til oplevet kvalitet. Spørgeskemadata kan bidrage med subjektive perspektiver, men de er ofte begrænsede i omfang og repræsentativitet. Dette tydeliggør, at kvantitative data ikke kan stå alene, men må suppleres med kvalitative og praksisnære vurderinger.

Fremadrettet er det oplagt at anvende de eksisterende datakilder til at undersøge sammenhænge mellem strukturel og processuel kvalitet samt resultater relateret til børn og unges trivsel, udvikling og livsmuligheder. Sådanne analyser vil kunne bidrage til at styrke vores empiriske forståelse af, hvilke generelle forhold der understøtter kvalitet, og dermed kvalificere arbejdet med kvalitetsudvikling. Samtidig vil vores vidensfundament kunne styrkes betydeligt gennem systematisk vidensudvikling på konkrete børne- og ungehjem samt gennem udviklingen af en fælles konceptualisering af kvalitetsdimensioner på tværs af børne- og ungehjem.

Samlet set peger undersøgelsen på, at der eksisterer et betydeligt teoretisk, empirisk og datamæssigt grundlag for at udvikle en mere systematisk tilgang til at forstå, vurdere og udvikle kvaliteten på børne- og ungehjem i Danmark.

7 Litteratur

- Allen, D., Braithwaite, J., Sandall, J. & Waring, J. (2016). Towards a sociology of healthcare safety and quality. *Sociology of Health & Illness*, 38(2), 181-197.
- Almqvist, A. & Lassinantti, K. (2024). Tensions and change in liminal spaces—Young people in swedish out-of-home care. *Children and Youth Services Review*, 157, 1–11.
- Alstrup, C. K. & Larsen, M. (2018). *Spørgeskema til børn på døgninstitutioner og opholdssteder: 23 spørgsmål*. Socialstyrelsen.
- Ankestyrelsen (2019). *Trivsel blandt børn anbragt på døgninstitutioner og opholdssteder*. Ankestyrelsen.
- Ankestyrelsen (2021). *Kommunernes valg af opholdssteder og døgninstitutioner: Eksempler på praksis og overvejelser fra seks kommuner*. Ankestyrelsen.
- Bach-Mortensen, A., Goodair, B., Helby Petersen, O. & Kvist, J. (2026). Market failure in a universal welfare state? Ownership, quality, and regulation in Danish social services. *Social Science & Medicine*, 390, 1-12.
- Backe-Hansen, E., Bakketeig, E., Gautun, H. & Grønningsæter, A. B. (2011). *Institusjonsplassering – siste utvei? Betydningen av barnevernsreformen fra 2004 for institusjonstilbudet*. NOVA – Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Backe-Hansen, E., Løvgren, M., Neumann, C. B. & Storø, J. (2017). *God omsorg i barnevernsinstitusjoner*. NOVA – Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Bailey, K. A. (2002). The role of the physical environment for children in residential care. *Residential Treatment for Children & Youth*, 20(1), 15-27.
- Ballentine, K. L., Huerta, C., Lee, D. H. J. & Farmer, E. M. (2023). The importance of youth perspectives in understanding perceptions of safety and outcomes in group homes. *Children and Youth Services Review*, 152, 1–7.
- Barneombudet (2020). «De tror vi er shitkids » *Rapport om barn som bor på barnevernsinstitusjon*. Barneombudet.

- Barnombudsmannen (2011). *Bakom fasaden: Barn och ungdomar i den sociala barnvården berättar*. Barnombudsmannen.
- Barnombudsmannen (2019). *Vem bryr sig – när samhället bliver förelider: Barns röster om att växa upp i den sociala barnvården*. Barnombudsmannen.
- Bengtsson, T. T. (2026). *Professor: Bosteder er ikke virksomheder. Det er hjem*. Altinget. <https://www.altinget.dk/social/artikel/professor-bosteder-er-ikke-virksomheder-det-er-hjem>
- Bengtsson, T. T. & Olsen, R. F. (2021). *Kortlægning af viden om kvalitet i sagsbehandlingen på børne- og ungeområdet: Et litteraturstudie af danske publikationer*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Boel-Studt, S. & Dowdy-Hazlett, T. (2023b). Reflections on care experiences among early, middle, and late adolescents in residential care. *Developmental Child Welfare*, 5(3), 95–111.
- Boel-Studt, S., Huang, H. & Collins, C. (2023a). "I hope my voice is heard.": A mixed-methods study of youths' perceptions of residential care. *Children and Youth Services Review*, 152, 1–10.
- Boel-Studt, S., Huefner, J. C. & Huang, H. (2019a). The group care quality standards assessment: A framework for assessment, quality improvement, and effectiveness. *Children and Youth Services Review* 105, 1-8.
- Boel-Studt, S., Huefner, J. C., Bender, K., Huang, H. & Abell, N. (2019b). Developing quality standards and performance measures for residential group care: Translating theory to practice. *Residential Treatment for Children & Youth*, 36(4), 260–281.
- Boel-Studt, S., Huefner, J. C. & Dowdy-Hazlett, T. (2026). Validity of the Quality Standards Assessment for childrens' residential care. *Residential Treatment for Children & Youth*, 43(2), 272-295.
- Boel-Studt, S. & Tobia, L. (2016). A review of trends, research, and recommendations for strengthening the evidence-base and quality of residential group care. *Residential Treatment for Children & Youth*, 33(1), 13-35.
- Borgström, K. & von Greiff, K. (2012). *Ungdomars erfarenhet av institutionsplacering*. FoU Nordost.

- Bryderup, I. M. & Johansen, S. A. (2022). *Anbragte børn og unge på døgninstitutioner og socialpædagogiske opholdssteder*. Forlaget Klim.
- Börjesson, U. & Torgé, C. J. (2022). "They say this is a home": the challenge of "home" in residential care settings for old and young. *Journal of Housing and the Built Environment*, 37(3), 1093-1108.
- Børnerådet. (2012). *"De prøver at gøre det så normalt som muligt": Et indblik i 113 anbragte børn og unges liv*. Børnerådet.
- Børne-, Ældre- og Boligministeriet (2023). *VEJ nr 9765 af 02/10/2023. Vejledning om hjælp og støtte efter lov om social service*. Retsinformation.
<https://www.retsinformation.dk/eli/retsinfo/2023/9765>
- Cameron-Mathiassen, J., Leiper, J., Simpson, J. & McDermott, E. (2022). What was care like for me? A systematic review of the experiences of young people living in residential care. *Children and Youth Services Review*, 138, 1-10.
- Castro, E., Magalhães, E. & del Valle, J. F. (2024). A systematic review of quality indicators in therapeutic residential care drawn from young people's beliefs and experiences. *Child Indicators Research*, 17(3), 1195-1216.
- Child Welfare League of America (CWLA). (2004). *CWLA Standards of Excellence for Residential Services*. Revideret udgave. CWLA Press.
- Dansk kvalitetsmodel på det sociale område (2020). *1.8 Sundhed og trivsel*.
<https://www.socialkvalitetsmodel.dk/siteassets/standardprogrammet/standar-der-filer/1.8-sundhed-og-trivsel.pdf>
- DASSOS (2025). *DASSOS-møde 21. januar 2025. Referat. Bilag 3: Regeringens lovforslag til ændring af socialtilsynet. Bilag til dagsordenspunkt 1.5 – "Indholdet i det fremtidige risikobaserede tilsyn"*. DASSOS – Den Administrative Styregruppe for Social – og Specialundervisningsområdet i den midtjyske region.
- De Anbragtes Vilkår. (2022). *Et rigtigt hjem: Vores visioner for fremtidens anbringelse*. De Anbragtes Vilkår.
- Donabedian, A. (1980). *Explorations in Quality Assessment and Monitoring. Volume I: The Definition of Quality and Approaches to its Assessment*. Health Administration Press.
- Donabedian, A. (1988). The quality of care: how can it be assessed?. *Jama*, 260(12), 1743-1748.

- Drejer C. M. (2023). *Litteratursøgning for samfundsvidenskaberne*. Samfundslitteratur.
- Eenshuistra, A., Harder, A. T. & Knorth, E. J. (2019). One size does not fit all: A systematic review of training outcomes on residential youth care professionals' skills. *Children and Youth Services Review*, 103, 135-147.
- Egelund, T. (2006). *Sammenbrud i anbringelser: En forskningsmæssig belysning*. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Egelund, T., Christensen, P. S., Jakobsen, T. B., Jensen, T. G. & Olsen, R. F. (2009). *Anbragte børn og unge: En forskningsoversigt*. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Egelund, T., Hestbæk, A.-D. & Andersen, D. (2004). *Små børn anbragt uden for hjemmet: En forløbsundersøgelse af anbragte børn født i 1995*. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Egelund, T. & Jakobsen, T. B. (2009). *Omsorg for anbragte børn og unge: Døgninstitutionens hverdag og vilkår*. Akademisk forlag.
- Eriksson, P. K., Niemi, M. & Kaittila, A. (2025). Quality of residential care for children and youth as context, process, and outcome: A scoping review. *Residential Treatment for Children & Youth*, 1-25.
- Espersen, L. D. (2010). *Bekymrende identiteter: Anbragte børns hverdagsliv på behandlingshjem*. Ph.d.-afhandling. Sociologisk Institut, Københavns Universitet.
- EVA (2017). *Kvalitet i dagtilbud: Pointer fra forskning*. EVA – Danmarks Evalueringsinstitut.
- Farmer, E. M., Murray, M. L., Ballentine, K., Rauktis, M. E. & Burns, B. J. (2017a). Would we know it if we saw it? assessing quality of care in group homes for youth. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*, 25(1), 28-36.
- Farmer, E. M., Seifert, H., Wagner, H. R., Burns, B. J. & Murray, M. (2017b). Does model matter? Examining change across time for youth in group homes. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*, 25(2), 119-128.
- Folketinget (2023). *Forslag til Lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om retssikkerhed og administration på det sociale område og lov om opkrævning af underholdsbidrag*. Retsinformation. <https://www.retsinformation.dk/eli/ft/202313L00188>

- Gaskell, C. (2010). 'If the social worker had called at least it would show they cared'. young care leaver's perspectives on the importance of care. *Children & Society*, 24(2), 136-147.
- Giraldi, M., Mitchell, F., Porter, R. B., Reed, D., Jans, V., McIver, L., Manole, M. & McTier, A. (2022). Residential care as an alternative care option: A review of literature within a global context. *Child & Family Social Work*, 27(4), 825-837.
- Gjørup, J. B., Høybye-Mortensen, M. & van Deurs, A. B. (2022). Inddragelse af anbragte børn ved tilsynsbesøg. *Udenfor Nummer: Tidsskrift for forskning og praksis i socialt arbejde*, 21(44), 40-51.
- Graham, G. & Fulcher, L. (2017). Can the best interests of young people be met in residential care? An Ireland case study. *Child & Youth Services*, 38(2), 98-107.
- Hannemann, N. & Hansen, S. P. (2005). *Fra udfordring til udvikling: Fokus på kvalitets- og metodeudvikling i døgninstitutioners arbejde med børn og unge med anden etnisk baggrund end dansk*. UFC Børn og Unge.
- Harder, A. T., Eenshuistra, A. & Knorth, E. J. (2022). Feeling better: Experiences and needs of adolescents and professionals regarding their mentoring relationship in residential youthcare. *Child & Youth Care Forum*, 51(3), 613-631.
- Harder, A. T., Knorth, E. J. & Kalverboer, M. E. (2013). A secure base? The adolescent-staff relationship in secure residential youth care. *Child & Family Social Work*, 18(3), 305-317.
- Harder, A. T., Knorth, E. J. & Kalverboer, M. E. (2017). The inside out? Views of young people, parents, and professionals regarding successful secure residential care. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 34(5), 431-441.
- Haug, R. (2026). «Den svarte boksen». *Ein kvalitativ studie av praksis i behandlingssinstitusjonar i barnevernet*. Ph.d.-afhandling. Høgskulen i Volda.
- Henze-Pedersen, S., Kohl, K. S., Oldrup, H. & Pejtersen, J. H. (2016). *Implementering af MultifunC: Et behandlingsprogram til unge med svære adfærdsvanskeligheder*. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Hjelmar, U., Bhatti, Y., Rostgaard, T., Petersen, O. H., Vrangbæk, K., Larsen, T. P. & Jacobsen, L. M. M. (2016). *Kvalitet på offentlige og private plejecentre i Danmark*. Roskilde Universitet.

- Holland, M. (2007). *Det sociale indikatorprojekt: Programteori og indikatorer til evaluering af kvalitet og virkninger af indsatsen på psykiatrinære institutioner*. Center for Kvalitetsudvikling.
- Huefner, J. C. (2018). Crosswalk of published quality standards for residential care for children and adolescents. *Children and Youth Services Review*, 88, 267-273.
- Jacobsen, B. S., Engen, M. & Mølholt, A.-K. (2024). *Grundbog i børne- og ungesyn i socialt arbejde*. Hans Reitzels Forlag.
- Jakobsen, T. B. (2010). 'What troubled children need' Constructions of everyday life in residential care. *Children & Society*, 24(3), 215-226.
- James, S. (2017). Implementing evidence-based practice in residential care: How far have we come? *Residential Treatment for Children & Youth*, 34(2), 155-175.
- James, S. & Burk, L. K. (2020). Evidence-informed residential programs and practices for youth and families. Transforming residential interventions. I B. Caldwell, R. E. Lieberman, J. LeBel, & G. M. Blau (red.), *Transforming Residential Interventions: Practical Strategies and Future Directions* (s. 168-196). Routledge.
- Johansen, T. B., Jardim, P. A. J., Blaasvær, N., Ames, H., Munthe-Kaas, H. M., Tingulstad, A. & Berg, R. C. (2020). *Gode barnevernsinstitusjoner: En systematisk kartleggingsoversikt*. Folkehelseinstituttet.
- Johansson, J., & Andersson, B. (2006). Living in residential care: Experiences in a treatment home for adolescents in Sweden. *Child and Youth Care Forum*, 35(4), 305-318.
- Kildedal, K. (2008). *KIA: Kvalitet og mål i anbringelsen*. Aalborg Universitet.
- Kristensen, O. S. (red.). (2006). *Mellem omsorg og metode: Tværfaglige studier i institutionsliv*. Forlaget PUC.
- Lausten, M., Jensen, S. V., Søegaard, E. H. & Mikkelsen, F. B. (2024). *Børn og unge med minoritetsetnisk baggrund anbragt uden for hjemmet: Karakteristik, trivsel, inddragelse og samarbejde*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Lausten, M., Iversen, K. & Præstgaard, C. D. (2025a). *Trivsel blandt børn og unge i udsatte positioner 2025*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

- Lausten, M., Søgaard, E. H., Hvithamar, N. H., Corydon, M., Pedersen, H. S. & Hansen, H. (2025b). *Indsatser og faktorer, der øger sandsynligheden for at gennemføre grundskolen for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet: Vidensindsamling under Videnscenter om børneinddragelse og udsatte børns liv*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Lausten, M., Iversen, K. & Andreasen, A. G. (2023). *Trivsel blandt børn og unge i udsatte positioner 2023*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Lausten, M. & Andreasen, A. G. (2022). *Anbragte unges trivsel 2020: Trivselsundersøgelse blandt anbragte 15- og 17-årige, 2014-2020*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Lausten, M., Frederiksen, S. & Olsen, R. F. (2020). *Tidligere anbragte unge – 18 år og på vej mod voksenlivet: Forløbsundersøgelse af tidligere anbragte unge født i 1995*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Lee, B. R. & McMillen, J. C. (2008). Measuring quality in residential treatment for children and youth. *Residential Treatment for Children & Youth*, 24(1-2), 1-17.
- Leipoldt, J. D., Harder, A. T., Kaye, N. S., Grietens, H. & Rimehaug, T. (2019). Determinants and outcomes of social climate in therapeutic residential youth care: A systematic review. *Children and Youth Services Review*, 99, 429-440.
- Levrouw, D., Devlieghere, J., Vandeveld, S. & Roose, R. (2020). Developing a positive living climate in residential youth care: A qualitative study. *Children and Youth Services Review*, 116, 1-7.
- Levrouw, D., Vandeveld, S., Naert, J. & Roose, R. (2025). Hitting the road together: How do care workers develop pedagogical praxis in relation to a positive living climate in residential youth care?. *European Journal of Social Work*, 28(2), 273-284.
- Lindeberg, N. H., Bjerre, L. B., Hansen, A. T., Vixø, K., Lundby, A., Jakobsen, F. D. & Friis-Hansen, M. (2025). *Kvalitet i dagtilbud: National undersøgelse af kvalitet i pædagogiske læringsmiljøer og rammer i kommunale daginstitutioner for 3-5-årige børn*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Lindeberg, N. H., Hansen, A. T., Vixø, K., Madsen, D. C., Bjerre, L. B., Lundby, A., Mahoney, A. N. & Lautrup, M. A. (2023). *Kvalitet i dagtilbud: National undersøgelse af kvalitet i pædagogiske læringsmiljøer og rammer i kommunale daginstitutioner og dagplejen for 0-2-årige børn*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

- Liversage, A., Kildemoes, M. W., Tønnesen, S. & Jacobsen, R. H. (2024). *Forebyggelse af magtanvendelser på botilbud: Evaluering af implementering af metoden LA2u på botilbud for mennesker med udviklingshæmning*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Malley, J. & Fernández, J. (2010). Measuring quality in social care services: Theory and practice. *Annals of Public and Cooperative Economics*, 81(4), 559-582.
- McMillen, J. C., Proctor, E. K., Megivern, D., Striley, C. W., Cabassa, L. J., Munson, M. R. & Dickey, B. (2005). Quality of care in the social services: Research agenda and methods. *Social Work Research*, 29(3), 181-191.
- Megivern, D. M., McMillen, J. C., Proctor, E. K., Striley, C. L., Cabassa, L. J. & Munson, M. R. (2007). Quality of care: Expanding the social work dialogue. *Social Work*, 52(2), 115-124.
- Moore, T., McArthur, M., Death, J., Tilbury, C. & Roche, S. (2017). Young people's views on safety and preventing abuse and harm in residential care: "It's got to be better than home". *Children and Youth Services Review*, 81, 212-219.
- Moore, T., McArthur, M., Death, J., Tilbury, C. & Roche, S. (2018). Sticking with us through it all: The importance of trustworthy relationships for children and young people in residential care. *Children and Youth Services Review*, 84, 68-75.
- Mølholt, A.-K. & Henriksen, A. K. E. (2026). In-between belonging and longing: Young people running away from Danish residential institutions. *Journal of Extreme Anthropology*, 9(2), 114-131.
- Negård, I.-L., Ulvik, O. S. & Oterholm, I. (2020). You and me and all of us: The significance of belonging in a continual community of children in long-term care in Norway. *Children and Youth Services Review*, 118, 1-10.
- Nielsen, H. E. (red.) (2005). *TABUKA: Tidligere anbragtes bud på kvalitet i anbringelsen af børn og unge*. Børn & Unge.
- Nielsen, H. S. (2006). *Indsats og virkning på døgninstitutioner for børn og unge: Et litteraturreview*. Danmarks Pædagogiske Universitetsforlag.
- Nolbeck, K., Wijk, H., Lindahl, G. & Olausson, S. (2020). "If you don't behave, you're in real shit, you don't get outside the doors"—a phenomenological hermeneutic study of adolescents' lived experiences of the socio-spatial environment of involuntary institutional care. *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-Being*, 15(1), 1-14.

- OECD (2026). *Building Strong Foundations for Life: Results from the 2025 Early Learning and Child Well-being Study*. OECD Publishing.
- Ottosen, M. H., Lausten, M., Frederiksen, S. & Andersen, D. (2015). *Anbragte børn og unges trivsel 2014*. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Patton, M. Q. (2015). Evaluation in the field: The need for site visit standards. *American Journal of Evaluation*, 36(4), 444-460.
- Porter, R. B., Mitchell, F. & Giraldi, M. (2020). *Function, Quality and Outcomes of Residential Care: Rapid Evidence Review*. CELSIS.
- Pålsson, D. (2020). Securing the floor but not raising the ceiling? operationalising care quality in the inspection of residential care for children in Sweden. *European Journal of Social Work*, 23(1), 118-130.
- Pålsson, D., Andersson, P., Shanks, E. & Wiklund, S. (2023). A professional field? Educational attainments, gender and age among staff in Swedish residential care. *Residential Treatment for Children & Youth*, 40(4), 497-516.
- Rambøll (2018). *Anbragte børn og unges trivsel 2018*. Rambøll Management Consulting.
- Raymond, I. & Heseltine, K. (2009). The nature, role and qualities of the staff-client relationship as seen through the eyes of young men in residential care. *Children Australia*, 34(2), 24-32.
- Regeringen (2025). *Regeringen skärper kraven för HVB-personal*. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/05/regeringen-skarper-kraven-for-hvb-personal>
- Regeringen og aftalepartierne (2021). *Aftaletekst Børnene Først*. Social- og Ældreministeriet.
- Riemersma, Y., Harder, A., Zijlstra, E., Post, W. & Kalverboer, M. (2023). Static and dynamic factors underlying placement instability in residential youth care: A scoping review. *Children and Youth Services Review*, 155, 1-12.
- Sackett, D. L., Rosenberg, W. M., Gray, J. M., Haynes, R. B. & Richardson, W. S. (1996). Evidence based medicine: what it is and what it isn't. *BMJ*, 312(7023), 71-72.
- Schwartz, I., Andersen, E., Soelmark, E., Gleeup, J. & Kruse, B. (red.). (2008). *Børneperspektiver på døgninstitutioner: Inddragelse af og samarbejde med børn og forældre*. Syddansk Universitetsforlag.

- Skivenes, M. & Sørdsdal, L. M. (2018). The child's best interest principle across child protection jurisdictions. I A. Falch-Eriksen & E. Backe-Hansen (red.), *Human Rights in Child Protection: Implications for Professional Practice and Policy* (s. 59-88). Palgrave Macmillan.
- Skytte, M. (2002). *Anbringelse af etniske minoritetsbørn: Om socialarbejderes vurderinger og handlinger*. Socialhögskolan.
- Slaatto, A. (2024). "Youth voices matter!" *Safety and meaningful participation: Perspectives of youth and staff in norwegian residential facilities*. Ph.d.-afhandling, OsloMet - storbyuniversitetet.
- Slaatto, A., Kleppe, L. C., Mellblom, A. V. & Baugerud, G. A. (2023). Youth in residential facilities: "Am I safe?," "Do I matter?," and "Do you care?". *Residential Treatment for Children & Youth*, 40(1), 87-108.
- Slaatto, A., Mellblom, A. V., Kleppe, L. C. & Baugerud, G. A. (2022). Safety in residential youth facilities: Staff perceptions of safety and experiences of the "basic training program in safety and security". *Residential Treatment for Children & Youth*, 39(2), 212-237.
- Social- og Boligministeren (2025). *Til lovforslag nr. L 200, Folketinget 2024-25, skriftlig fremsættelse*. Folketinget. https://www.ft.dk/ripdf/samling/20241/lovforslag/l200/20241_l200_fremsaettelsestale.pdf
- Social- og Boligministeriet (2023). *Barnets lov (LOV nr 721 af 13/06/2023)*. Retsinformation. <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2023/721>
- Social- og Boligministeriet (2024). *Forslag til Lov om ændring af lov om socialtilsyn, lov om social service, barnets lov og forskellige andre love (Mere risikobaseret socialtilsyn, regelforenklinger m.v.) (2024/1 LSF 200)*. Retsinformation. <https://www.retsinformation.dk/eli/ft/202412L00200>
- Social- og Boligministeriet (2025a). *Bekendtgørelse om socialtilsyn (BEK nr. 1559 af 05/12/2025)*. Retsinformation. <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2025/1559>
- Social- og Boligministeriet (2025b). *Lovforslag om mere risikobaseret socialtilsyn og regelforenklinger på socialområdet*. Lovguiden. <https://www.lovguiden.dk/dokument/hoeringsportalen/hor-69598-lovforslag-om-mere-risikobaseret-socialtilsyn-og-regelforenklinger-pa-socialområdet>

- Social- og Boligministeriet (2026). *Bekendtgørelse af lov om socialtilsyn (LBK nr. 242 af 30/01/2026)*. Retsinformation. <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2026/242>
- Social- og Boligstyrelsen (2023). *Kvalitetsmodel for socialtilsyn: Temaer, kriterier og indikatorer for sociale tilbud*. Socialstyrelsen.
- Social- og Boligstyrelsen (2024). *Anbefalinger om den gode anbringelse*. Social- og Boligstyrelsen.
- Social- og Boligstyrelsen (2025). *Evaluering af model for styrket match af barn og anbringelsessted. Slutrapport*. Social- og Boligstyrelsen.
- Social- og Ældreministeriet (2021). *Aftaletekst om Børnene Først*. Social- og Ældreministeriet.
- Socialpædagogernes Landsforbund (2004). *Med barnets øjne. 17 interviews med børn og unge, der bor på døgninstitution: Når anbragte børn og unge fortæller*. Socialpædagogernes Landsforbund.
- Socialstyrelsen (2018). *Evaluering af tilsynsreformen*. Socialstyrelsen.
- Socialstyrelsen (2022). *Den gode anbringelse: Videns- og praksisafdækning 2022*. Socialstyrelsen.
- Socialtilsyn Hovedstaden (2026). *Ændringer i lov om socialtilsyn pr. 1. januar 2026 og nye redskaber i socialtilsynenes tilsynspraksis*. <https://socialtilsyn.frederiksberg.dk/nyheder/aendringer-i-lov-om-socialtilsyn-pr-1-januar-2026-og-nye-redskaber-i-socialtilsynenes-tilsynspraksis>
- Sommerfeldt, M. B. (2022). "Sometimes I feel at home" adolescents' narratives of everyday life in residential care. *Journal of Children's Services*, 17(1), 33-44.
- Steno, A. M. (2026). Loopholes: Escaping institutional time in residential youth care. *Journal of Extreme Anthropology*, 9(2), 45-63.
- Stockholm, A. (2009). *Anbragte børn mellem kammerater og pædagoger. en antropologisk analyse af socialitet og identitetsdannelse på døgninstitution - set fra børnenes perspektiv*. Ph.d.-afhandling. Institut for Antropologi, Arkæologi og Lingvistik, Humanistisk Fakultet, Aarhus Universitet.
- Storø, J., Backe-Hansen, E. & Løvgren, M. (2017). "Hva muliggjør godt institusjonsarbeid?". *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 94(3), 166-184.

- Swerts, C., De Maeyer, J., Lombardi, M., Waterschoot, I., Vanderplasschen, W., & Claes, C. (2019). "You shouldn't look at us strangely": An exploratory study on personal perspectives on quality of life of adolescents with emotional and behavioral disorders in residential youth care. *Applied Research in Quality of Life*, 14(4), 867-889.
- Syme, A. & Hill, M. (2015). Professionals' perceptions of the rocky routes to successful outcomes for young people in a children's residential school. *Child & Family Social Work*, 22(1), 185-194.
- Trivselskommissionen. (2025). *Et dansk svar på en vestlig udfordring: Trivselskommissionens afrapportering*. Trivselskommissionen.
- Ulset, G. (2018). Skiftende regler og praksiser i omsorgsmiljøet i en barneverninstitusjon: Betydninger for ungdommenes opplevde trygghet og trivsel. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 95(2-3), 182-199.
- Walker, A. (2011). Social quality and welfare system sustainability. *The International Journal of Social Quality*, 1(1), 5-18.
- Watson, D. (2003). Defining quality care for looked after children: Frontline workers' perspectives on standards and all that? *Child & Family Social Work*, 8(1), 67-77.
- Whittaker, J. K., Holmes, L., del Valle, J. F. & James, S. (red.). (2023). *Revitalizing Residential Care for Children and Youth: Cross-National Trends and Challenges*. Oxford University Press.
- Wollscheid, S. & Røsdal, T. (2019). *Betydningen av utdanning, praksis, veiledning og autorisasjonsordninger for økt kvalitet i yrkesutøvelsen i barnevernet: En litteraturgjennomgang*. NIFU Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning.
- Aagerup, L. (2013). *Kvalitet og utvikling i socialpædagogisk arbejde med anbragte unge*. Ph.d.-afhandling. Aalborg Universitet.

> Dokumentation

8 Undersøgelsens anvendte metoder

I det følgende beskrives de anvendte metoder i undersøgelsens tre dele. Vi indleder med at beskrive den anvendte metode i litteraturkortlægningen. Herefter følger beskrivelsen af de anvendte metoder i henholdsvis modelafdækningen og datakortlægningen.

8.1 Litteraturkortlægningen

Formålet med litteraturkortlægningen er at identificere og sammenfatte den eksisterende viden om, hvad der kendetegner kvalitet i anbringelse på børne- og ungehjem. Kortlægningen omfatter både forskningslitteratur og grå litteratur og bidrager til en vidensbaseret forståelse af kvalitet på børne- og ungehjem.

Litteraturkortlægningen understøtter dermed undersøgelsens overordnede spørgsmål – *Hvad ved vi om kvalitet på børne- og ungehjem?* – ved systematisk at sammenfatte de kvalitetsdimensioner, tilgange, forståelser og kvalitetsmodeller, som litteraturen fremhæver som centrale for børn og unges trivsel og oplevede kvalitet i anbringelsen.

Litteraturkortlægningen er gennemført som en eksplorativ kortlægning med henblik på at sikre en bred repræsentation af viden om kvalitet med fokus på barnets bedste. I litteraturkortlægningen har vi haft fokus på at identificere og tematisere centrale vidensområder og videnshuller i litteraturen snarere end at besvare et snævert afgrænset spørgsmål om fx effekt eller kausale sammenhænge, som det ofte er tilfældet i et systematisk review. Kortlægningen omfatter både litteratur om børn og unges egne oplevelser af hverdagslivet på børne- og ungehjem, litteratur om strukturelle og organisatoriske forhold som fysiske rammer, medarbejderomsætning og kompetencer og litteratur om relationelle og pædagogiske forhold samt kvalitetsmodeller.

Kortlægningen retter sig mod forhold, der ligger inden for børne- og ungehjemmenes egne organisatoriske rammer og den daglige praksis på stedet, og den afgrænser sig fra eksterne forhold som fx kvaliteten i myndighedssagsbehandlingen eller de lovgivningsmæssige rammer. Denne afgrænsning betyder også, at den relevante litteratur ikke er begrænset til studier, der eksplicit definerer eller undersøger kvalitet på børne- og ungehjem. Kortlægningen omfatter også studier, der belyser forhold i hverdagslivet med betydning for kvaliteten, herunder fx tillidsfulde relationer, tryghed, deltagelse og trivsel. Denne bredere tilgang skal ses i lyset af, at kvalitet

ifølge litteraturen kun sjældent behandles som et eksplicit, operationaliseret og empirisk afgrænset begreb på området, hvilket gør det nødvendigt også at identificere relevant viden gennem studier af forhold med betydning for kvaliteten (Eriksson et al., 2025). Fælles for de inkluderede studier i denne kortlægning er, at de belyser forhold, som kan anvendes til at identificere relevante forhold med betydning for kvalitet på børne- og ungehjem, enten indirekte eller direkte.

Det brede og eksplorative udgangspunkt betyder samtidig, at kortlægningen ikke skal forstås som en fuldstændigt udtømmende afdækning af al relevant litteratur på området. Da kvalitet ikke altid undersøges eller benævnes eksplicit i litteraturen, og søgningen derfor også har omfattet studier af forhold med betydning for kvalitet, vil der uundgåeligt være relevante bidrag eller delområder, som ikke er identificeret eller dækket fuldt ud. Kortlægningen skal derfor forstås som et struktureret og bredt funderet overblik over centrale perspektiver, temaer og videnshuller i litteraturen snarere end som en endelig kortlægning af al eksisterende viden.

Forud for litteraturkortlægningen er der udarbejdet en protokol, som detaljeret beskriver metodevalgene. Protokollen har fungeret som styringsværktøj i det metodiske arbejde og har bidraget til at sikre størst mulig systematik og gennemsigtighed i kortlægningen.

Nedenfor præsenterer vi søgestrategien (afsnit 8.1.1), resultaterne af litteratursøgningen (afsnit 8.1.2) samt analysestrategien, der er anvendt til at tematisere de inkluderede studier (afsnit 8.1.3).

8.1.1 Søgestrategi

Som følge af at den relevante litteratur skal fremsøges på en bred vifte af platforme og som følge af bredden i kvalitetsbegrebet, er det vanskeligt at opnå en tilstrækkelig dækning af den relevante litteratur gennem en stringent og systematisk litteratursøgning. Derfor anvender vi en kombineret søgestrategi, som tager udgangspunkt i både kæde- og citationssøgning samt en eksplorativ databasesøgning. Kæde- og citationssøgning tager afsæt i central udvalgt "opstartslitteratur", og udvælgelsen af denne beskrives i afsnit 8.1.1.1, mens selve kæde- og citationssøgning beskrives i afsnit 8.1.1.2, og databasesøgningen i afsnit 8.1.1.3.

Litteratursøgningen lokaliserer relevant viden i forskellige arenaer, ikke kun i forskningslitteratur, men også i grå litteratur – her særligt i rapporter udgivet af både myndigheder i Danmark (fx Social- og Boligstyrelsen, Ankestyrelsen mv.) og i resten af Norden (fx Bufdir – Det norske direktorat for børn, unge og familier, Barneombudet mv.) såvel som i vidensinstitutioner (fx VIVE) og interesseorganisationer (fx De Anbragtes Vilkår).

Hovedparten af litteratursøgningen er gennemført i perioden april til oktober 2025, men søgningen er efterfølgende løbende suppleret med enkelte nyere og relevante studier. Det drejer sig om studier, som er identificeret i den videre projektperiode, og som på baggrund af deres relevans og centrale placering i forskningsfeltet er vurderet som væsentlige at inddrage i kortlægningen.

8.1.1.1 Opstartslitteratur – startpunktet for kæde- og citationssøgningen

Startpunktet for kæde- og citationssøgningen er litteratur om kvalitet på børne- og ungehjem, som projektgruppen og eksperter i VIVE har forhåndskendskab til på baggrund af mange års arbejde på anbringelsesfeltet.⁸ Denne litteratur benævner vi *opstartslitteraturen*.

Vi supplerer opstartslitteraturen med litteratur fra andre felter, der har beskæftiget sig med kvalitetsbegrebet, fx kvalitet i dagtilbud (fx Lindeberg et al., 2023; Lindeberg et al., 2025) eller kvalitet på sundheds- eller socialområdet bredt set. Selvom kvalitetsfaktorer eller kvalitetsdefinitioner fra disse felter ikke nødvendigvis kan oversættes direkte til kvalitet i anbringelse på børne- og ungehjem, bidrager litteraturen om kvalitet fra andre felter med relevante perspektiver på, hvad kvalitet på børne- og ungehjem kan indebære.

8.1.1.2 Kæde- og citationssøgning

Kæde- og citationssøgning er en søgestrategi, som tager udgangspunkt i at gennemgå centrale publikationers litteraturliste, her opstartslitteraturen, for relevant litteratur, ligesom der identificeres relevant nyere litteratur, som henviser tilbage til den centrale publikation. Fordelen ved denne søgestrategi er for det første, at vi gennem søgeprocessen kan være mere afsøgende og inkluderende i forhold til at afdække en række kendte og ukendte aspekter ved kvalitet i anbringelse. Fordelen er for det andet, at vi, sammenlignet med systematisk databasesøgning, kan anvende nogle bredere inklusions- og eksklusionskriterier, da mængden af litteratur, som skal screenes gennem kæde- og citationssøgning, ikke er lige så omfattende.

Selve kædesøgningen består i at gennemgå og vurdere relevansen af publikationer i litteraturlisterne i de relevante studier (Drejer, 2023). Citationssøgningen består i at finde nyere studier (gennem Google Scholar), som henviser tilbage til de relevante studier, som blev identificeret gennem litteratursøgningen (Drejer, 2023). Når kæde- og citationssøgningen er gennemført, foretages søgningerne endnu en gang med afsæt i den relevante litteratur, som identificeres gennem første rundes søgning. Denne fremgangsmåde gentages igen og igen, indtil det er sparsomt med ny, relevant

⁸ Dette er bl.a. Espersen (2010), Kildedal (2008), Holland (2007) og Boel-Studt et al., (2019b).

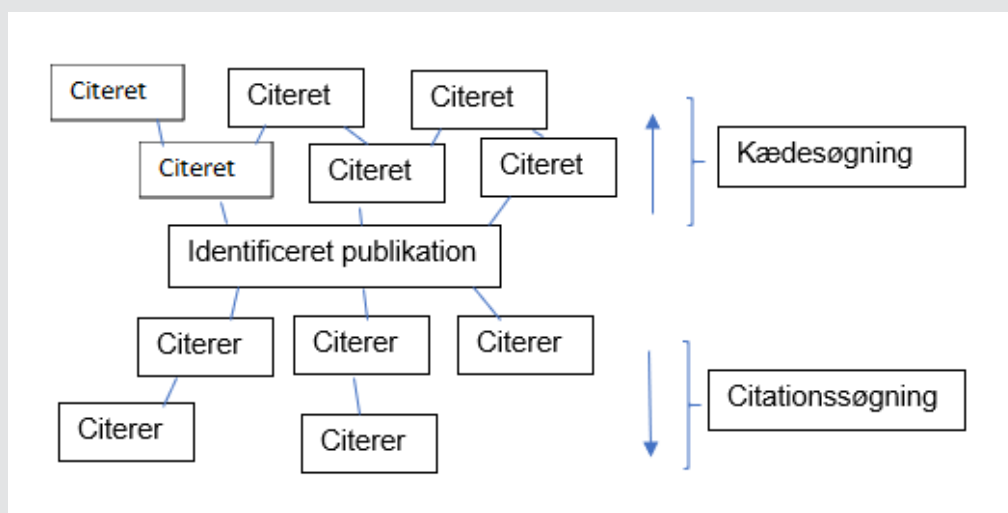
litteratur, der identificeres gennem citationssøgningerne. Dette ses som en indikation på, at den relevante litteratur på forskningsfeltet er afdækket.

Som følge af den eksplorative og iterative tilgang er vi – også efter afslutningen af den egentlige søgeproces – løbende blevet opmærksomme på enkelte nyere og centrale studier, som ligeledes er inkluderet. Dette understreger, at litteraturfeltet fortsat udvikler sig, og at kortlægningen skal forstås som et ikke endeligt overblik over den eksisterende viden om kvalitet i anbringelse på børne- og ungehjem.

Studierne fra både kæde- og citationssøgningen gennemgår og vurderer vi ud fra en række inklusions- og eksklusionskriterier (se afsnit 8.1.3).

Søgeprocessen er illustreret i Figur 8.1.

Figur 8.1 Illustration af kæde- og citationssøgning

Kilde: VIVE.

8.1.1.3 Databasesøgning

Til at supplere kæde- og citationssøgningen gennemføres en databasesøgning for at inkludere litteratur, som eksplicit anvender 'kvalitet' som et begreb i forhold til børne- og ungehjem. Det vil sige, at vi gennemfører en begrænset søgning af

studier, som nævner 'kvalitet' i sammenhæng med 'børne- og ungehjem, døgninstitution, socialpædagogisk opholdssted eller behandlingshjem'.⁹

Vi foretager søgningerne i følgende databaser:

- Academic Search Premier (EBSCO)
- PsycNet – American Psychological Association (APA)
- EMBASE (Ovid)
- International Bibliography of the Social Sciences (IBSS)
- PsycInfo (EBSCO)
- Social Services Abstracts (ProQuest)
- SocINDEX (EBSCO)
- Sociological Abstracts (ProQuest)
- Web of Science Core Collection
- Research Portal Denmark
- Cochrane
- ERIC
- Bibliotek.dk
- Libris
- Cristin
- SwePub

De relevante studier, som fremsøges via databaserne, gennemgår samme proces med kæde- og citationsøgning som beskrevet i afsnit 8.1.1.2. Hertil kan det fremhæves, at hovedparten af de studier, som indgår i vidensindsamlingen, findes gennem kæde- og citationssøgningen. Databasesøgningen har altså kun resulteret i tilføjelser af få nye studier, men finder frem til mange af de samme studier, som allerede er identificeret gennem kæde- og citationssøgningen.

⁹ Eller de engelske søgetermer: 'Quality' og 'residential care' eller 'therapeutic residential care'.

8.1.2 Retningslinjer for relevansvurdering og afgrænsning

Relevansen af den identificerede litteratur er vurderet med udgangspunkt i en række overordnede retningslinjer for relevansvurdering og afgrænsning (se Tabel 8.1). Da litteraturkortlægningen er gennemført som en eksplorativ kortlægning, har formålet ikke været at anvende snævert afgrænsede inklusions- og eksklusionskriterier, men derimod at foretage en systematisk og fagligt begrundet vurdering af, hvilke publikationer der er relevante for undersøgelsens formål. Retningslinjerne har dermed fungeret som et fælles vurderingsgrundlag i screeningen og bidraget til at afgrænse, hvilken litteratur der inkluderes i kortlægningen.

Umiddelbart sættes der ikke et specifikt årsinterval på søgningen, da vi ønsker en inkluderende tilgang, der medtager studier, også selvom de ligger en årrække tilbage. Det centrale i søgningen er derved den viden, som det enkelte studie præsenterer. På området findes der kun i begrænset omfang nyere studier, som eksplicit undersøger eller operationaliserer kvalitet på børne- og ungehjem, og en del af den ældre litteratur udgør derfor fortsat et væsentligt vidensgrundlag. Dette gælder særligt studier, som har haft betydning for den efterfølgende forskning på området, eller som fortsat anvendes som centrale referencer i nyere litteratur. Fokus har dog været at inkludere studier, som fortsat vurderes at have relevans for forståelsen af kvalitet på børne- og ungehjem i dag.

Tabel 8.1 Relevansvurdering og afgrænsning

	Forhold, der taler for relevans	Forhold, der taler imod relevans
Studiets fokus	Studier, der beskæftiger sig med, hvad der udgør kvalitet på børne- og ungehjem, herunder børn og unges egne oplevelser af trivsel på hjemmene. Studier, der omhandler forhold, der kan have en positiv betydning for børnene og de unges liv. I mindre omfang: studier, der omhandler kvalitet på andre områder.	Studier, der har et andet fokus.
Studiets type	Peer-reviewed forskningslitteratur samt relevant grå litteratur, som ikke er udgivet i egentlige videnskabelige tidsskrifter. Den relevante grå litteratur skal være udgivet af ministerier, kommuner, styrelser eller væsentlige NGO'er på området for børn og unge i udsatte positioner.	Ikke-peer-reviewed forskningslitteratur eller ikke-relevant grå litteratur.
Målgruppe	Børne – og ungehjem.	Studier, som ikke har børne- og ungehjem som fokus, eller som omhandler mere specialiserede – eller sikrede – institutioner.

Forhold, der taler for relevans		Forhold, der taler imod relevans
Geografisk afgrænsning	Børne- og ungehjem i Danmark/Norden, Vesteuropa, Nordamerika, Australien eller New Zealand.	Studier i andre lande.
Sprog	Studier på dansk, engelsk, norsk eller svensk.	Studier, der er skrevet på øvrige sprog end dansk, engelsk, norsk og svensk.
Aldersgruppe	Børn og unge mellem 0 og 18 år	Øvrige aldersgrupper.

8.1.3 Screening af studier

Screening af de identificerede studier er foregået i tre faser. I første fase screenede vi samtlige studier fremsøgt gennem kæde- og citationssøgning samt databasesøgningen på titel- og abstract-niveau i relation til potentiel relevans.

For hvert studie er der for overblikkets skyld angivet:

- forfatter og publikationsdetaljer
- land/nationalitet på studiet
- årstal for udgivelsen
- kvalitetsforståelse
- den/de metodiske tilgange og det empiriske grundlag
- målgruppe
- kvalitetsmodel eller ej.

I anden fase af screeningen gennemførte vi en fuldtekstlæsning af de relevante studier, og i tredje fase blev de potentielt relevante studier inddelt i fem analytiske kategorier, afhængigt af deres tematiske og kontekstuelle relevans for undersøgelsen:

- studier om kvalitet på børne- og ungehjem i en nordisk kontekst
- studier om kvalitet på børne- og ungehjem i en international kontekst
- studier om hverdagsliv og forhold med betydning for kvalitet i en nordisk kontekst
- studier om hverdagsliv og forhold med betydning for kvalitet i en international kontekst
- studier om kvalitet i andre velfærds- eller institutionskontekster.

Derudover blev hvert studie tildelt en relevansvurdering fra 1 til 3, hvor 1 angiver den højeste relevans. Denne supplerende sortering blev gennemført, fordi den samlede litteratursøgning identificerede et stort antal potentielt relevante studier. Formålet var således at skabe en mere systematisk prioritering af litteraturen og sikre, at de studier, der mest direkte belyser kvalitet på børne- og ungehjem, blev prioriteret i den videre analyse. For at sikre konsistens og styrke vurderingens reliabilitet blev relevansvurderingen gennemført uafhængigt af to analytikere. Ved uenighed blev vurderingerne drøftet, indtil der blev opnået konsensus. På den baggrund indgår alle studier med relevansvurdering 1 i den endelige litteraturkortlægning.

Samlet set indgår 92 studier i litteraturkortlægningen.

8.2 Modelkortlægningen

Som beskrevet i afsnit 8.1.3 var indsamling af relevant litteratur om kvalitetsmodeller på børne- og ungehjem en del af søgningen i litteraturkortlægningen. Kapitel 3 om afdækning af kvalitetsmodeller tager således specifikt afsæt i den identificerede litteratur om kvalitetsmodeller. Denne litteratur er suppleret med to korte telefoninterviews med videnspersoner, der har haft kendskab til regionernes kvalitetsmodel, da de skriftlige kilder herom var mangelfulde.

8.3 Metode for kortlægning af kvantitative datakilder

I flere tidligere spørgeskemaundersøgelser på anbringelsesområdet er der spurgt til forskellige karakteristika ved anbringelsesstederne og børnene og de unges oplevelser af deres dagligdag der, hvor de bor – mestendels ud fra et trivselsperspektiv. Gennem VIVEs tidligere arbejde med registerdatabaserede undersøgelser på anbringelsesområdet ved vi, at der eksisterer registerdata – ikke kun tilgængelige for forskere via Danmarks Statistik, men også blandt forskellige offentlige instanser (fx socialtilsynene) – som ikke tidligere er anvendt til forskning, men som vi forventer kan bidrage til at belyse dimensioner af kvalitet i anbringelse på børne- og ungehjem.

I de følgende to afsnit beskriver vi først de spørgeskemaundersøgelser og registerdata, som vi tager udgangspunkt i i datakortlægningen.

8.3.1 Spørgeskemadata

To spørgeskemaundersøgelser – 'Forløbsundersøgelsen af anbragte børn (AFU)' og 'Trivselsundersøgelsen blandt anbragte børn og unge (TABU)', igangsat på det tidligere SFI og nu videreført på VIVE – har afdækket mange aspekter af børnene og de unges opvækst og trivsel og indeholder en række spørgsmål, som kan bidrage til at belyse kvalitet i anbringelse på børne- og ungehjem.

AFU omfatter alle unge fra årgang 1995, der har været anbragt uden for hjemmet på et tidspunkt i løbet af barndommen. Undersøgelsen blev iværksat i 2003 som en sideløbende forløbsundersøgelse til den allerede eksisterende 'Børneforløbsundersøgelse blandt børn født i 1995 (BFU)'. Undersøgelsen har haft fokus på en lang række hverdagstemaer i forhold til levevilkår og opvækst hos børn og unge i anbringelse. Der er indsamlet data ad fem omgange blandt mødre, anbringelsessteder, sagsbehandlere og børnene og de unge selv (fra de var 11 år), og disse data er blevet analyseret og formidlet i en lang række af publikationer (Egelund et al, 2004; Egelund et al., 2009; Olsen & Lausten, 2020).

TABU er en spørgeskemaundersøgelse gennemført hvert andet år fra 2014-2020 blandt anbragte børn og unge på 11, 13, 15 og 17 år med henblik på at kortlægge, hvordan de 11-17-årige trives i forhold til deres anbringelsessted, familie, skole, helbred, fritid, relationer og netværk.¹⁰ Undersøgelsen er initieret af Social- og Ældreministeriet og tager udgangspunkt i de temaer, der var grundstammen i servicelovens formålsparagraf om særlig støtte til børn og unge. Disse temaer bliver suppleret med temaer omkring børn og unges kendskab til egne rettigheder og deres egen oplevelse af anbringelsen. Efter 2020 blev TABU-undersøgelsen udvidet til at omfatte børn og unge i forebyggende foranstaltninger og børn og unge, som modtager § 11-støtte. I 2023 blev den første undersøgelse udgivet med denne udvidede målgruppe ('Trivsel blandt børn og unge i udsatte positioner 2023'). Undersøgelsen blev justeret efter overgangen til barnets lov 1. januar 2024 og efterfølgende gentaget i 2025. Rapporteringen af undersøgelsens resultater er sket i en lang række af rapporter (Ottosen et al., 2015; Rambøll, 2018; Lausten & Andreasen, 2022; Lausten et al., 2023; Lausten et al., 2024; Lausten et al., 2025a).

En række øvrige spørgeskemaundersøgelser har også undersøgt opvækstbetingelser for børn og unge i anbringelse – ofte med et trivselsfokus. I vores gennemgang af disse undersøgelser har vi identificeret ganske væsentlige opgørelser med relevans i forhold til operationalisering af kvalitet i anbringelser på børne- og ungehjem.

Bogen 'Anbragte børn og unge på døgninstitutioner og socialpædagogiske opholdssteder' (Bryderup & Johansen, 2022) bygger på en spørgeskemaundersøgelse

¹⁰ TABU-rapporten fra 2018 blev gennemført af Rambøll.

med to spørgeskemaer, hvoraf særligt det ene indeholder mange spørgsmål med relevans for kvalitet på børne- og ungehjem. Dette spørgeskema omhandler forholdene på danske børne- og ungehjem og er helt eller delvist besvaret af lederne på anbringelsesstederne (N=256). Spørgsmålene i dette skema omhandler børne- og ungehjemmenes størrelse, struktur, deres pædagogiske rammer og tilgange samt en række forhold vedrørende medarbejdernes uddannelse, kompetenceudvikling og supervision. Særligt i dette skema er der relevante oplysninger, som kan bidrage til at belyse kvalitet i anbringelse på børne- og ungehjem. Yderligere er lederne blevet bedt om at oplyse CVR- og EAN-numre, hvilket giver mulighed for at koble data fra spørgeskemaundersøgelsen med registerdata på institutionsniveau.

Det andet spørgeskema i undersøgelsen omhandler karakteristika hos børnene og de unge på børne- og ungehjemmene (N=1.024). Dette skema er besvaret specifikt i forhold til et/en eller flere af de senest fraflyttede børn eller unge. Skemaet er udfyldt af barnets eller den unges kontaktpædagog/primærpædagog eller af en anden medarbejder med særligt kendskab til det enkelte barn eller den enkelte unge.

Det samlede formål med undersøgelsen var at udfylde et videnshul ved at skabe indsigt i de aktuelle forhold på børne- og ungehjem i Danmark.

I 2019 udgav Ankestyrelsen rapporten 'Trivsel blandt børn og unge anbragt på døgninstitutioner og opholdssteder' (Ankestyrelsen, 2019). Rapporten havde til formål at belyse: 1) hvad der ifølge børn, unge og medarbejdere på opholdssteder og døgninstitutioner har betydning for trivslen på anbringelsesstedet; og 2) forskelle og mulige forklaringer på forskelle mellem døgninstitutioner og opholdssteder i forhold til børn og unges trivsel – og det skulle vel at mærke gøres med udgangspunkt i de parametre, som blev fremhævet som betydningsfulde for børn og unges trivsel af børn, unge og medarbejdere på døgninstitutioner og opholdssteder. Undersøgelsen baserede sig primært på data fra Trivselsundersøgelsen fra 2018 (beskrevet ovenfor), kvalitative interviews med børn og unge (N=15) og medarbejdere (N=12), et spørgeskema sendt til ledere på alle landets døgninstitutioner og opholdssteder (N=428) og data fra Tilbudsportalen. I enkelte henseender indeholdt spørgeskemaet til ledere relevant information i forhold til kvalitet på børne- og ungehjem, fx i forhold til personalesammensætningen. I vores gennemgang refererer vi til denne undersøgelse som 'Ankestyrelsens spørgeskema til ledere på døgninstitutioner og opholdshjem'.

Endelig har Socialstyrelsen (Alstrup & Larsen, 2018) et kort spørgeskema med 23 spørgsmål, som børn og unge på børne- og ungehjem bliver bedt om at udfylde i forbindelse med socialtilsynenes driftsorienterede tilsyn. Spørgsmålene handler om, hvordan det er at bo på anbringelsesstedet, og har til formål at få indsigt i, hvordan børn og unge har det på det pågældende børne- og ungehjem.

Samlet set er der over de seneste to årtier opbygget et omfattende spørgeskema-baseret vidensgrundlag om trivsel, opvækstvilkår og rammerne for børnene og de unges anbringelse. På tværs af undersøgelserne findes en række spørgsmål og indikatorer, som – direkte eller indirekte – kan bidrage til at belyse og operationalisere kvalitet i anbringelser på børne- og ungehjem, både set fra børnenes/de unges og de fagprofessionelles perspektiv.

8.3.2 Registerdata

Registerdata giver mulighed for at identificere mere strukturelle kvalitetsindikatorer for børne- og ungehjem, som hidtidigt kun sparsomt er anvendt i undersøgelser af børn og unge i anbringelse og deres anbringelsessteder. Dette er fx uddannelsesbaggrundene hos personalet, viden om børne- og ungehjemmenes størrelse, antal børn og unge pr. medarbejder (normering), medarbejderomsætning samt sammensætning af og udskiftning i børne- og ungegruppen. Nogle af disse karakteristika, fx uddannelsesbaggrunde hos personalet og børne- og ungehjemmenes størrelse, er undersøgt af Bryderup og Johansen (2022), men i form af spørgeskemadata og ikke landsdækkende registerdata.

Når vi i dette kapitel anvender termen 'registerdata', henviser vi ikke kun til de data, som er tilgængelige for forskere via DST, men også til data i forskellige offentlige instansers registre (fx data fra KRL eller socialtilsynene). Nedenfor beskriver vi de registerdata, der vurderes relevante at identificere for at indkredse børne- og ungehjemmenes strukturelle kvalitet.

8.3.2.1 DST

I de foreliggende registerdata ved DST er det allerede muligt at identificere en række strukturelle forhold på børne- og ungehjem. Udgangspunktet for sådanne analyser af karakteristika ved enkelte børne- og ungehjem er hjemmenes unikke produktionsenhedsnummer¹¹ (P-nummer), som gør identifikation af det enkelte børne- og ungehjem mulig. Herudfra er det muligt at tilkoble information om personalet, som arbejder på det enkelte hjem, samt oplysninger om de konkrete børn og unge, som er anbragt på børne- og ungehjemmene. Eksempler på relevante kvalitetsindikatorer, som kan lokaliseres i DST¹², er illustreret i Tabel 8.2.

¹¹ Det er også muligt at identificere CVR-nummeret via DST, men dette nummer kan dække over flere børne- og ungehjemsafdelinger, som ligger under samme virksomhed. CVR-nummeret er derfor ikke tilstrækkeligt til at sikre en identifikation af det enkelte børne- og ungehjem.

¹² Dog er det usikkert, i hvilken grad det er muligt at identificere alle vikarer, som det enkelte børne- og ungehjem gør brug af. Dette afhænger af, om vikaren er ansat af det enkelte hjem, eller om vikaren er ansat af et vikarbureau.

Tabel 8.2 Eksempler på relevante (strukturelle) kvalitetsindikatorer (DST)

Kvalitetsindikator	Oplysning stammer fra		
	Børne- og unge-hjemmet	Personalet	Barnet/den unge
Uddannelsesniveau (herunder videre- og efteruddannelse)		X	
Stillingskategori (fx pædagog, medhjælper, studerende/praktikant eller vikar)		X	
Fraværperioder		X	
Udskiftning/omsætning		X	X
Normering		X	X
Hjemmets størrelse (areal og antal børn og unge)	X		X
Antal værelser (og antal værelser pr. barn/ung)	X		X
Sammensætning af børne- og ungegruppen (børnenes karakteristika som fx alder og køn)			X

Kilde: Danmarks Statistik.

Nogle af de kvalitetsindikatorer, der er oplistet i Tabel 8.2, er et udtryk for arbejdsmiljøet på det enkelte børne- og ungehjem, selvom oplysningen fx er knyttet til personalet. Eksempelvis er høje fraværperioder en indikator, som i høj grad skal analyseres som et udtryk for arbejdsmiljøet på det enkelte børne- og ungehjem. Det samme gælder udskiftning/omsætning af personale eller udskiftning i børne- og ungegruppen.

8.3.2.2 KRL

Data fra Kommunernes og Regionernes Løndatakontor (KRL) er baseret på overenskomster og stillinger, som bliver aftalt ved overenskomstforhandlinger. KRL-data afspejler dermed de indgåede overenskomster. Disse data er ikke tilgængelige i Danmarks Statistik, men kan fx belyse overenskomster for socialpædagoger og pædagogisk personale på børne- og ungehjem, herunder socialpædagoger, pædagogstuderende, afdelingsledere mv. (se KRL.dk). KRL har desuden et institutionsregister, hvor det er muligt at identificere de kommunalt og regionalt ejede børne- og ungehjem.

8.3.2.3 Data fra socialtilsynene

Socialtilsynet anvender en kvalitetsmodel ved vurdering af kvaliteten af børne- og ungehjemmene. Efter revideringen pr. 1 januar 2026 er Kvalitetsmodellen

struktureret efter fem temaer, som hver især indeholder en række kvalitetsindikatorer. Temaerne er fx:

- Fysiske rammer (herunder om de fysiske rammer afspejler, at børne- og ungehjemmet er et hjem for børnene og de unge)
- Kompetencer (herunder om medarbejderne besidder relevante kompetencer i forhold til målgruppens behov og børne- og ungehjemmets metoder)
- Sundhed og trivsel (herunder om hjemmet støtter børn og unge i at vedligeholde eller forbedre deres mentale sundhed og trivsel, fx gennem aktuelle tiltag og indsatser).

Ud over tilsynsrapporter har socialtilsynet også oplysninger om magtanvendelse på det enkelte børne- og ungehjem, som det vil være relevant at inddrage som en kvalitetsindikator.¹³ Dog er det vigtigt at være opmærksom på, hvad magtanvendelsen skal ses som et udtryk for.

Magtanvendelse sker, når en medarbejder foretager en handling, der er et indgreb i barnets eller den unges grundlæggende rettigheder (fx ret til bevægelsesfrihed, privatliv eller personlig integritet). Magtanvendelser på socialområdet skal begrænses mest muligt, men der kan opstå situationer, hvor det kan være nødvendigt af hensyn til barnet eller den unge selv eller af hensyn til andre. Eksempler kan være fastholdelse for at undgå selvskade eller fastholdelse for at undgå udadreagerende adfærd, som kan være til skade for andre børn eller unge på børne- og ungehjemmet.

Et højt antal magtanvendelser kan afspejle børne- og ungegruppen på børne- og ungehjemmet, fx hvis børne- og ungehjemmet henvender sig til børn og unge med komplekse udfordringer. Dog kan et højt antal magtanvendelser også være et udtryk for, at der på børne- og ungehjemmet er et for højt fokus på restriktive sanktioner og magtanvendelser frem for forebyggelse og konflikthåndtering. For eksempel er det dokumenteret, at fagprofessionelle på botilbud utilsigtet kan bidrage til at optrappe eller fremprovokere konflikter gennem måden, hvorpå de kommunikerer og agerer (Liversage et al., 2024). Forskning viser, at forekomsten af voldsomme episoder og magtanvendelser kan nedbringes, hvis fokus i høj grad rettes mod forebyggelse og konflikthåndtering. I sådanne tilfælde kan et højt antal magtanvendelser være et udtryk for en lavere kvalitet af børne- og ungehjemmet (manglende kompetencer eller ressourcer). Dog er det vigtigt at understrege, at antallet af magtanvendelser altid skal ses i relation til målgruppen. Derfor er det relevant at belyse, om der på det enkelte børne- og ungehjem er et højere antal magtanvendelser

¹³ Al magtanvendelse skal registreres af det personale, som har foretaget indgrebet. Magtanvendelsen indberettes til personalelederen på det enkelte hjem, som sender denne indberetning videre til kommunalbestyrelsen og tilsynet.

sammenlignet med sammenlignelige børne- og ungehjem, eller om der sker en udvikling i antallet af magtanvendelser over tid.

8.3.2.4 Data fra Tilbudsportalen

Tilbudsportalen er en landsdækkende database, der indeholder oplysninger om børne- og ungehjem, og som kan danne grundlag for kvantitative analyser af børne- og ungehjemmenes organisering og kvalitet. Portalen fungerer som et centralt redskab for kommunale sagsbehandlere, idet den giver adgang til systematiserede og sammenlignelige oplysninger om de enkelte børne- og ungehjem, herunder målgrupper, pædagogiske metoder, normering, økonomi og takster.

Oplysningerne på portalen er kvalitetssikret gennem socialtilsynenes driftsorienterede tilsyn, som vurderer tilbuddenes kvalitet ud fra en fast kvalitetsmodel. Dette tilsyn har primært fokus på organisatoriske, økonomiske og strukturelle forhold, hvilket indebærer, at udviklingen af den konkrete pædagogiske praksis og relationelle kvalitet i arbejdet med børn og unge ikke nødvendigvis er i centrum.

Særligt relevante data fra Tilbudsportalen til brug for fremtidige undersøgelser omfatter økonomiske forhold, herunder takster og ressourceanvendelse, som kan bidrage til analyser af sammenhænge mellem økonomi og kvalitet. Derudover kan tilsynsrapporter give indsigt i den driftsorienterede vurdering af tilbuddene, eksempelvis i forhold til ledelse, organisering og faglige tilgange. Oplysninger om normering og personalesammensætning, herunder uddannelsesniveau, kan ligeledes være centrale i analyser af rammebetingelser for det pædagogiske arbejde.

Herudover kunne data om medarbejderomsætning og sygefravær være relevante indikatorer på stabilitet og arbejdsmiljø, hvilket kan have betydning for kontinuiteten i relationerne til børn og unge. Endvidere kan oplysninger om målgrupper og anvendte metoder anvendes til at undersøge, hvilke indsatser der knytter sig til bestemte typer af problemstillinger, og hvordan disse varierer på tværs af tilbud.

Samlet set giver Tilbudsportalen mulighed for at koble strukturelle, økonomiske og faglige data, hvilket kan danne et solidt grundlag for fremtidige analyser af sammenhænge mellem rammebetingelser og kvalitet i arbejdet på børne- og ungehjem.

Bilag 1 Beskrivelser af kvalitetsmodeller

I dette bilag uddybes nogle af de beskrivelser af kvalitetsmodeller, der er præsenteret i afsnit 3.3.

GCQSA: Group Care Quality Standards Assessment

Bilagstabel 1.1 De otte temaer i Group Care Quality Standards Assessment

Temaer	Eksempler på indikatorer
1. Udredning, modtagelse og indsatsplanlægning	• Screening med valideret metode • Inddragelse af tværfaglige aktører i en plan for indsatsen • Skriftlig indsatsplan med mål, ansvar og opfølgningsdatoer • Opfølgning på modtagelsessamtaler
2. Trygge og udviklende omgivelser, fysisk og socialt	• Rapporterede voldsepisoder/konflikter • Følelse af tryghed (spørgeskema til både personale og de unge) • Anvendelse af sikkerhedsprocedurer • Tilbagetrækningsrum og passende antal m²
3. Opfølgning, overvågning og dokumentation af udfordringer	• Antal dage fra hændelse til dokumenteret opfølgning • Andel hændelser med dokumenteret opfølgende handling • Regelmæssig sagssupervision og dokumenteret faglig opfølgning
4. Inddragelse af familie og personlig baggrund og kultur	• Afholdte møder med forældre i anbringelsesperioden • Dokumenteret tilpasning til anden kultur eller sprog • Forældreinvolvering (spørgeskema til både personale og de unge)
5. Fagligt kompetent personale	• Andel personale med minimum relevant faglig uddannelse • Antal timer efteruddannelse pr. år pr. medarbejder • Medarbejdernes anvendelse af metoder i praksis (observation)
6. Indhold og metoder i indsatsen	• Anvendelse af evidensbaserede indsatser (fx psykoedukation, traumefokuseret terapi) • Hyppighed af terapeutiske sessioner • Grad af individualisering i indsatsplaner
7. Uddannelse, færdigheder og positive resultater	• Skolefremmøde i anbringelsesperioden • Unges egen vurdering af læring/udbytte • Andel unge med forbedrede score i test for funktionsevne • Andel unge med forbedret kognitiv score
8. Forberedelse til og opfølgning efter udslusning	• Detaljeret udslusningsplan med ansvarspersoner og datoer • Dokumenteret netværksinddragelse (forældre, kommune, job/uddannelse) • Unges oplevelse af at være forberedt på flytning • Andel unge med efterfølgende opfølgning inden for tiden.

Anm.: VIVEs oversættelse.

Kilde: Boel-Studt et al. (2026).

Dansk kvalitetsmodel

Bilagsboks 1.1

Dansk kvalitetsmodel: 12 standarder

Standarder, der har fokus på ydelsen

- Kommunikation
- Indflydelse på eget liv
- Individuelle planer
- Medicinhåndtering
- Magtanvendelse
- Utilsigtede hændelser
- Faglige tilgang, metoder og resultater
- Sundhed og trivsel
- Forebyggelse af overgreb.

Standarder, der har fokus på organisatoriske forhold i tilbuddet

- Kompetenceudvikling
- Arbejdsmiljø
- Ledelse.

Kilde: Dansk kvalitetsmodel på det sociale område (2020).

I Bilagstabel 1.2 er vist et eksempel på, hvilke indikatorer der anvendes til en af standarderne.

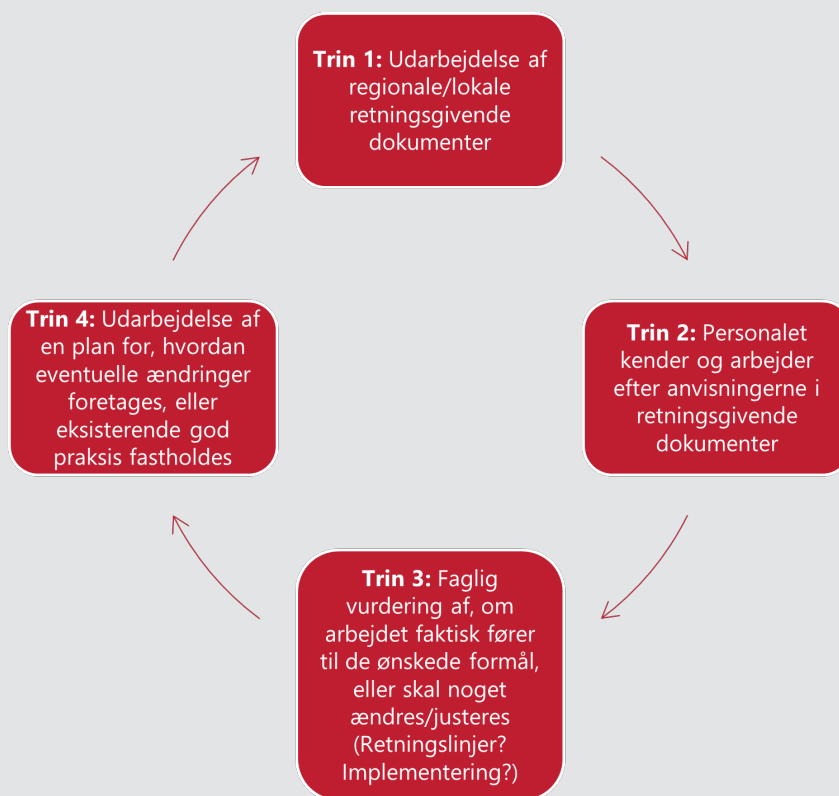
Bilagstabel 1.2 Eksempel på indikatorer for standard i Dansk kvalitetsmodel

Standard 1.8 Sundhed og trivsel	
Trin 1: Retningsgivende dokumenter	Indikator 1: - Retningslinjer for, hvordan borgernes fysiske og mentale sundhed og trivsel afdækkes. - Retningslinjer for sundhedsfaglig dokumentation. Indikator 2: - Retningslinjer for, hvordan borgerne støttes i at deltage i relevante sundheds- og trivselsfremmende aktiviteter. - Retningslinjer for, hvordan borgerne støttes i at modtage behandling fra relevante fagpersoner. Indikator 3: - Retningslinjer for tilbuddets håndtering af sundhedsfaglige opgaver, jf. det risiko-baserede tilsyn.
Trin 2: Implementering og anvendelse	Indikator 4: Der arbejdes i overensstemmelse med de retningsgivende dokumenter.
Trin 3: Intern kvalitetsovervågning	Indikator 5: Der er foretaget en fyldestgørende afdækning af borgernes mentale og fysiske sundhed og trivsel. Indikator 6: Der er fulgt op på borgernes sundhedsproblemer med inddragelse af relevante fagpersoner og sundhedsydelse. Indikator 7: De forskellige faggruppers ansvar og kompetencer i forhold til sundhedsfaglige opgaver er beskrevet fyldestgørende.
Trin 4: Kvalitetsforbedring	Indikator 8: På baggrund af kvalitetsovervågningen skal ledelsen prioritere og iværksætte tiltag til kvalitetsforbedring. Det skal fremgå af en skriftlig plan, hvordan tiltagene sikres implementeret.

Kilde: Dansk kvalitetsmodel på det sociale område (2020).

Som det fremgår af eksemplet ovenfor, er de otte indikatorer opdelt efter de fire trin i processen med at arbejde med kvalitetsstandarder. De fire trin er illustreret i Bilagsfigur 1.1.

Bilagsfigur 1.1 Illustration af processen for arbejdet med standarder

Kilde: VIVE.

Som det fremgår af Bilagsfigur 1.1, er det en del af modellen, at de enkelte tilbud løbende evaluerer deres egen indsats for at finde ud af, om tilbuddet lever op til egne standarder. I den oprindelige model var der ikke alene en intern faglig vurdering, men også et eksternt akkrediteringsnævn, som undersøgte, hvorvidt tilbuddet levede op til kvalitetsstandarderne, og afrapporterede resultatet i en evalueringsrapport.

Derudover var der lagt op til et eksternt blik og læring via såkaldte *forbedringsfællesskaber*, hvor teams fra forskellige tilbud skulle kunne mødes og arbejde målrettet med konkrete forbedringer. Endelig var der i den oprindelige model også lagt op til *tværregionale makkerpar* af tilbud, hvor en ledelsesrepræsentant samt en medarbejder fra et tilbud skulle kobles med et tilsvarende makkerpar fra et andet tilbud i en anden region. De deltagende tilbud skulle udvælge en standard med tilhørende indikatorer, som der var behov for at forbedre praksis omkring.

SIP: Det Sociale Indikatorprojekt

Der er stor forskel på, hvilken type af indikatorer der fylder mest inden for hvert område. Inden for området 'fysiske og institutionelle rammer' ses fx en overvægt af generelle og organisatoriske indikatorer, herunder indikatorer om antal pladser, institutionsstruktur, driftsbudget, stillingsnormering samt rum- og pladsfordeling. Omvendt dominerer de borgeroplevede og individuelle indikatorer inden for områderne 'modtagelsen', 'motivation (for anbringelsen)', 'samspelet mellem voksne og unge', 'ungdomskultur', 'udslusning' samt oplevet resultat, hvor flere af indikatorerne omhandler børnene og de unges oplevelser og vurderinger.

Bilagsboks 1.2

Eksempel på områder, der skal måles via indikatorer

Ved måling af 'indsatsen på institutionen' opstilles indikatorer for områderne:

- Fysiske og institutionelle rammer
- Indsatsens varighed
- Teoretisk, værdimæssig og faglig forankring
- Modtagelsen
- Motivation (for anbringelsen)
- Almene kvalificerende indsatser
- Behandlingsindsatser
- Metoder i indsatsen
- Pædagogisk strategi
- Samspelet mellem institution og forældre – forældresamarbejde
- Samspelet mellem voksen og unge
- Ungdomskultur
- Behandlingsintegritet
- Arbejdsmiljø
- Udslusning
- Oplevet resultat.

Kilde: Holland (2007).

Deklaration om brug af AI

Afsnittet redegør for anvendelse af AI-baserede værktøjer i udarbejdelsen af VIVEs undersøgelser med henblik på at sikre transparens om metode og arbejdsproces.

I udarbejdelsen af denne undersøgelse har vi anvendt ChatGPT til kondensering af litteraturgennemgangen. Efter anvendelsen af ChatGPT gennemgik og justerede vi de relevante dele af gennemgangen. VIVE påtager sig det fulde ansvar for det endelige indhold.

I arbejdet med at gøre rapporten webtilgængelig er der anvendt ChatGPT til udarbejdelse af alternative tekster til figurer og billeder, så indholdet via skærmlæsere er tilgængeligt for mennesker med synshandicap.

